

**พฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร
สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี**

จำลองเอกทัมพร ถ่ายหนองสวาง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Political Participation Behavior of the Royal Thai Army Officers
in Engineer Division, Muang District, Ratchaburi Province**

SM1 Thikumporn Kainongsuang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร
สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
ชื่อและนามสกุล จำสืบเอกฉิมพร ค่ายหนองสวาง
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล
3. รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

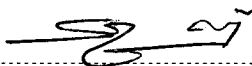
..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

รสลิน ศิริยะพันธุ์

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์)

..... กรรมการ

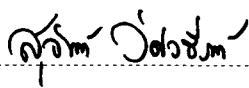
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล)

ฐปนรรต พรหมอินทร์

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 11 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ และเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์ รองศาสตราจารย์ปณรต พรหมอินทร์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล ที่กรุณาชี้แนะแนวทางในการทำ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้แต่ละขั้นตอนจนกระทั่งสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน เป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย รวมทั้งได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง เครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ขอขอบคุณเพื่อนข้าราชการ และพลทหาร กองประจำการสังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูล รวมทั้งคุณนภารัตน์ กิตติรัตนมงคล คุณอารีรัตน์ อินจืด และเจ้าหน้าที่ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ และประสานงาน เป็นอย่างดี

ที่สำคัญ กำลังใจอันยิ่งใหญ่ในชีวิต อาจารย์รัชณี ค่ายหนองสวง และบุตรทั้งสอง ที่ เป็นกำลังใจ เป็นแรงผลักดันให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอเทิดไว้เป็นเครื่องบูชาแด่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ฉิมมพร ค่ายหนองสวง

พฤษภาคม 2553

ชื่อวิทยานิพนธ์ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ผู้วิจัย จำสปีเอกทิมพร ค่ายหนองสวง **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์ (2) รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์
(3) รองศาสตราจารย์ ดร. สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล **ปีการศึกษา** 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน และพลทหารกองประจำการ สังกัดกองพลทหารช่าง จำนวน 341 นาย เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี คือ มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง และการเลือกตั้งในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเป็นสมาชิกและสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง และการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับน้อย (2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ (2.1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ชั้นยศ จำนวนปีที่รับราชการ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิหน้าที่ และกิจกรรมทางการเมือง วัฒนธรรมองค์กรทหารด้านกฎ ระเบียบ วินัยทหาร และระบบอาวุโส (2.2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้ง ได้แก่ ปัจจัยด้านชั้นยศ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิ และกิจกรรมทางการเมือง วัฒนธรรมองค์กรทหารด้านระบบอาวุโส (2.3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ การศึกษา ชั้นยศ จำนวนปีที่รับราชการ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิหน้าที่ และกิจกรรมทางการเมือง วัฒนธรรมองค์กรทหารด้านกฎ ระเบียบ วินัยทหาร (2.4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ชั้นยศ จำนวนปีที่รับราชการ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้าน สิทธิหน้าที่ และกิจกรรมทางการเมือง วัฒนธรรมองค์กรทหารด้านระบบอาวุโส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ พฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง กองพลทหารช่าง ราชบุรี

Thesis title: Political Participation Behavior of the Royal Thai Army Officers in Engineer Division, Muang District, Ratchaburi Province

Researcher: SM1 Tikhamporn Khainongsuang; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisers:** (1) Rosalin Siriyaphan, Associate Professor; (2) Thapanat Prom-in, Associate Professor; (3) Dr. Supim Sriphanworasakul, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the political participation behavior of the Royal Thai Army officers in Engineer Division, Muang District, Ratchaburi Province, and (2) factors that were related to that behavior.

The sample population consisted of 341 military personnel, consisting of enlisted soldiers, noncommissioned officers and officers. Data were collected using a questionnaire and analyzed using percentages, standard deviation and chi square.

The results showed that (1) the Royal Thai Army Officers in Engineer Division, Muang District, Ratchaburi Province showed a medium level of political participation in the form of following political news and participating in elections but showed a low level of participation in the form of being members of or supporting political organizations and critiquing the work of political parties. (2) The following factors were related to political participation: (2.1) age; rank; years of service; understanding of rights, responsibilities and political activities under the democratic system; and the rules, regulations, discipline and seniority system of the military organizational culture were factors related to participation in following political news. (2.2) rank; understanding of rights and political activities under the democratic system; and the seniority system of the military organizational culture were factors related to participation in elections. (2.3) age; education; rank; years of service; understanding of rights, responsibilities and political activities under the democratic system; and the rules, regulations, and discipline of the military organizational culture were factors related to participation in the form of being members of or supporting political organizations. (2.4) age; rank; years of service; understanding of responsibilities and political activities under the democratic system; and the seniority system of the military organizational culture were factors related to participation in critiquing the work of political parties. All the above relationships were statistically significant at the level of $P > 0.05$.

Keywords: Political participation, Army Engineer Division, Ratchaburi

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	9
บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง	24
แนวคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย	25
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง	28
แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม	33
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมือง	35
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของกองพลทหารช่าง	46
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	63
ตอนที่ 1 ปัจจัยเฉพาะบุคคล	63
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย	65
ตอนที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรของทหาร	72
ตอนที่ 4 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง	76
ตอนที่ 5 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย	82
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
สรุปการวิจัย	112
อภิปรายผล	116
ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	128
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	129
ข แบบสอบถาม	131
ค ข้อมูลเกี่ยวกับกองพลทหารช่าง	137
ประวัติผู้วิจัย	145

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 ข้อมูลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	4
ตารางที่ 2.1 บัญชีสรุ่ยยอดกำลังพล กองพลทหารช่าง และหน่วยขึ้นตรงกองพลทหารช่าง ประจำเดือน มกราคม 2552	51
ตารางที่ 3.1 สรุ่ยยอดกำลังพลกองพลทหารช่างและหน่วยขึ้นตรงกองพลทหารช่าง	54
ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรวิจัย	56
ตารางที่ 4.1 ปัจจัยเฉพาะบุคคล	63
ตารางที่ 4.2 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิทางการเมือง	65
ตารางที่ 4.3 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านหน้าที่ทางการเมือง	68
ตารางที่ 4.4 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านกิจกรรม ทางการเมือง	70
ตารางที่ 4.5 วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ วินัยทหาร	72
ตารางที่ 4.6 วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโส	74
ตารางที่ 4.7 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจ ติดตามข่าวสารทางการเมือง	76
ตารางที่ 4.8 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้ง	78
ตารางที่ 4.9 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง	79
ตารางที่ 4.10 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง	81
ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมการมี ส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง	83
ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมการ มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้ง	85

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง	88
ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงาน ของพรรคการเมือง	92
ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการ ให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง	95
ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบ ประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง	98
ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบ ประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็น สมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง	100
ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบ ประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการ ให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง	103
ตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหาร กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจ ติดตามข่าวสารทางการเมือง	105
ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้ง	107
ตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง	108

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง	110

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ลำดับชั้นการเกี่ยวพันทางการเมือง	46
ภาพที่ 2.2 การประกอบกำลังของกองพลทหารช่าง	49
ภาพที่ 2.3 การประกอบกำลังของกรมทหารช่างที่ 11	49
ภาพที่ 2.4 การประกอบกำลังของกองพันทหารช่างที่ 111 และกองพันทหารช่างที่ 602	50
ภาพที่ 2.5 การประกอบกำลังของกองพันทหารช่างเครื่องมือพิเศษ	50

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นเป้าหมายสำคัญของสังคมสมัยใหม่เช่นเดียวกับในสังคมการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนับเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองและมีความจำเป็นสำหรับทุกระบบการเมือง (Easton, 1971: 202) โดยเฉพาะในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มักจะยึดหลักการของประชาธิปไตยที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ด้วยหลักการเช่นนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการเมืองการปกครอง (ศิริินภา สถาพรวงษา 2541: 1)

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้ชื่อว่ามี การปกครองระบอบประชาธิปไตยตามแบบอย่างของนานาอารยประเทศ แต่ประชาธิปไตยของ ไทยยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควรเนื่องจากทิศทางการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่ผ่านมายังยึดติด อยู่กับสถาบันทางการเมืองและกระบวนการทางการเมืองอย่างเป็นทางการ เช่น รัฐบาล รัฐสภา ระบบการเลือกตั้ง เป็นต้น แต่เพิกเฉยต่อการพัฒนาในส่วนความคิดและความเคลื่อนไหวทาง การเมืองของประชาชนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบอบประชาธิปไตย (แก้วสรร อดิโพธิ 2537: 1) จึงทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังอยู่ในขอบเขตจำกัด อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีความพยายามที่จะปฏิรูปการเมืองแต่ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการบริหารประเทศในช่วง ระยะเวลาที่ผ่านมาได้สะสมมากขึ้นๆ ในขณะเดียวกันผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทาง ทฤษฎีนิยมในสามทศวรรษที่ผ่านมาภายใต้สภาพการณ์ของโลกยุคไร้พรมแดนได้ทำให้สังคมไทย เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ มากมายทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม การเมือง จนกระทั่งนำมาสู่วิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้มีความ สลับซับซ้อน มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันมากขึ้นเกินกว่าที่ภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพจะสามารถ จัดการกับปัญหาได้โดยลำพังอีกต่อไป ดังมีผู้ให้ข้อสังเกตว่า “รัฐเล็กและไร้ประสิทธิภาพในการ แก้ปัญหาใหญ่ๆ ในสังคม ในขณะที่เดียวกันก็ใหญ่ทะอะทะจนแก้ปัญหาเล็กๆ ไม่ได้” (สุวิทย์ วัฒนผล ประเสริฐ 2540: 8) ดังนั้น รัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่าง แท้จริง

ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า รัฐประชาธิปไตยที่ดีจะต้องทำงานหรือมีภารกิจต่างๆ ให้น้อยลง เปิดช่องทางและปล่อยโอกาสให้องค์กร ชุมชน เครือข่าย ประชาคมต่างๆ ทำงานและมีอำนาจในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น (เอนก เหล่าธรรมทัศน์ 2541: 26) กล่าวคือ ประชาชนในประเทศ ต้องไม่เพิกเฉยหรือละเลยต่อสังคมและส่วนรวม แต่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการทำงาน ประชาชนควรมีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบให้สูงขึ้น และให้ความสนใจกับเรื่องของสังคมและส่วนรวมให้มากขึ้น เพราะความเป็นจริงในปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความคิดเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมต้องไม่มีรัฐที่ใหญ่เกินไป หรือมีบทบาทมากเกินไป แต่รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาสังคมเข้ามาร่วมทำการ ร่วมแก้ไขปัญหา หรือขึ้นำกรทำงานของรัฐในรูปแบบต่างๆ เช่น รูปแบบของชุมชน หรือประชาสังคม เป็นต้น

สำหรับทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีวิวัฒนาการมายาวนานเพราะหากศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทยจะพบว่า ผู้ปกครองประเทศในอดีตนั้นมาจากข้าราชการระดับสูงในกองทัพแทบทั้งสิ้น แต่บทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารตามแบบประชาธิปไตยเริ่มปรากฏเป็นภาพชัดเจนเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 โดยคณะราษฎรภายใต้การนำของทหารเป็นหลัก ได้แก่ พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา นาวาตรี หลวงสินธุ์สงครามชัย และพันตรีหลวงพิบูลสงคราม (กฤษณรัชย์ ทรัพย์ยิ่ง 2540: 4) หลังจากนั้น ประชาธิปไตยของไทยที่พยายามเลียนแบบตะวันตกต้องล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอดเพราะการขาดความพร้อมของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในขณะนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในหมู่มชนชั้นนำ (elite) ของประเทศทั้งสิ้น เช่น นักวิชาการอย่างนายปรีดี พนมยงค์ ทหารอย่าง จอมพล ป. พิบูลสงคราม ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารในอดีตเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะการเข้าไปเป็นผู้ใช้อำนาจ (อำนาจบริหาร) และการเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย (อำนาจนิติบัญญัติ) และรวมไปถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นผู้นำระดับสูงของทหาร แต่หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บทบาทของทหารต้องเปลี่ยนไปตามวิวัฒนาการของการเมือง องค์การทหารเป็นเพียงกลไกของรัฐบาลเท่านั้นทำให้ทหารบางส่วนไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง คิดว่าทหารไม่ควรทำอะไรเกี่ยวข้องกับการเมือง หรือไม่ควรมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 น่าจะอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (นันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ 2548: 2) คือไม่แสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไม่สนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง หรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองใดๆ จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารประจำการสังกัดกรมทหารราบที่ 11 รักษา

พระองค์” พบว่า ทหารประจำการฯ มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจเนื่องมาจากนโยบายของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ต้องการให้ทหารเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ยกเว้นการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการติดตามข่าวสารทางการเมือง (คนัย บุญตัน 2543: 123) อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังคงให้ความสำคัญกับบทบาททางการเมืองของทหารอยู่เช่นเดิม เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการจากการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามแบบในอดีต มาเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะประชาชนคนหนึ่ง ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 31 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ว่า “บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป”

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ข้าราชการทหารมีบทบาทหน้าที่ 3 ประการคือ ประการแรก เป็นกลไกของรัฐบาลในการบริหารประเทศ ประการที่สอง เป็นกลุ่มผลประโยชน์ และประการที่สาม เป็นประชาชน หากประชาชนไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ จะทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยไม่สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างถาวร รวมทั้งอาจทำให้ไม่สามารถปกป้องสิทธิหรือผลประโยชน์ของตนได้ ดังนั้น การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารซึ่งเดิมเคยเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง (นันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ 2548: 2) แต่ปัจจุบันกลับถอยห่างออกจากการเมืองจนไม่สามารถจะมีบทบาททางการเมือง แม้แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะประชาชน อาจเป็นเพราะในอดีต ข้าราชการทหารเข้าไปมีบทบาททางการเมืองมากเกินไปจึงทำให้องค์กรอื่นมีทัศนคติไม่คืดองค์กรทหาร และมีความพยายามที่จะให้ทหารถอยห่างจากการเมืองให้มากที่สุด ซึ่งอาจจะห่างเกินไปจนไม่สามารถสร้างพลังในฐานะกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่งที่จะเรียกร้องเพื่อกลุ่มได้ ฉะนั้น ข้าราชการทหารไม่ว่าจะในฐานะประชาชนหรือในฐานะกลุ่มผลประโยชน์จะต้องมีบทบาททางการเมืองเช่นเดียวกับประชาชนพลเรือนและกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ การเมืองจึงจะได้ชื่อว่าเป็นการเมืองภาคประชาชนหรือเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

กองพลทหารช่างเป็นหน่วยทหารที่มีที่ตั้งหน่วยอยู่ภายในค่ายบวรจักร ในพื้นที่หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีลักษณะเป็นชุมชนทหารซึ่งมีเอกลักษณ์ที่เห็นเด่นชัดประการหนึ่งคือ การมีวัฒนธรรมองค์กรที่มีความเป็นปึกแผ่นเป็นกลุ่มก้อน การปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาอย่างไม่มีเงื่อนไข ความจงรักภักดีต่อสถาบัน ระบบอาวุโสที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ทำให้สังคมทหารแตกต่างไปจากสังคมของผู้ประกอบอาชีพอื่นอันเนื่องมาจากภารกิจของทหารเป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการป้องกันประเทศ เป็นงานเสี่ยงอันตราย ความมีระเบียบ

วินัย การเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะภารกิจของหน่วยทหารช่างนอกจากจะมีภารกิจในการป้องกันประเทศแล้ว ในสถานการณ์ปกติภารกิจอีกอย่างหนึ่งของหน่วยทหารช่างคือ การฟื้นฟู พัฒนาประเทศ การกู้ภัย และช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งลักษณะของภารกิจดังกล่าว ทำให้กองพลทหารช่างซึ่งเป็นหน่วยทหารช่างหน่วยเดียวในกองทัพบกที่มีกำลังพล อาวุธ และยุทธโศปกรณ์สายช่างที่มีขีดความสามารถสูง สามารถออกปฏิบัติภารกิจครอบคลุมในทุกพื้นที่ของประเทศ จะต้องมีการกิจออกปฏิบัติงานนอกพื้นที่อยู่ตลอดเวลา ยกเว้นผู้มีหน้าที่ในสายงานด้านธุรการเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากข้าราชการทหารเหล่าอื่นในกองทัพบกที่ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในที่ตั้งปกติ อีกทั้งสังคมทหารมีลักษณะเป็นสังคมกึ่งปิด ข้าราชการทหารส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในบ้านพักของทางราชการภายในค่ายทหารซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากชุมชนทั่วไป คือ นอกจากจะมีสายการปกครองตามลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วยังมีวินัยทหาร และกฎ ระเบียบของทางราชการว่าด้วยการพักอาศัยในบ้านพักของทางราชการ รวมทั้งสายการบังคับบัญชาของทหารให้ปฏิบัติตามอีกด้วย แม้ว่าในปัจจุบันในยุคของข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนส่งผลให้ข้าราชการทหารมีแนวความคิด และวิสัยทัศน์ทางการเมืองที่กว้างไกลขึ้น อีกทั้งทางราชการได้ส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันเป็นชุมชนในค่ายทหารเพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น แต่วัฒนธรรมของความเป็นทหารที่ถูกถ่ายทอดกันมายังส่งผลให้ข้าราชการทหารมีความเคยชินกับการเชื่อฟัง และรอปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอยู่เช่นเดิม อีกทั้งลักษณะของภารกิจที่กำลังพลส่วนใหญ่ต้องออกปฏิบัติงานนอกหน่วยอยู่เสมอ และเป็นระยะเวลาานาน ซึ่งแตกต่างจากทหารเหล่าอื่นๆ ทำให้ชุมชนในกองพลทหารช่างเป็นชุมชนที่มีจำนวนประชากรไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามภารกิจที่ได้รับ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ส่งผลกระทบไปถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สมาชิกในชุมชนต้องปฏิบัติร่วมกันรวมถึงพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสมาชิกในชุมชนด้วย

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หน่วยเลือกตั้งที่ 2 – 8
กองพลทหารช่าง หมู่ 7 ตำบลเกาะพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	3,798	100
ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	2,072	54.4
ไม่ออกเสียง	362	17.5
บัตรเสีย	117	5.6

ที่มา: ข้อมูลจากฝ่ายกิจการพลเรือน กองพลทหารช่าง วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550

จากตารางที่ 1.1 พบว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ของหน่วยเลือกตั้งที่ 2 – 8 กองพลทหารช่าง ค่ายบูรฉัตร หมู่ที่ 7 ตำบล เกาะพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 3,798 คน มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 2,072 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 ไม่ออกเสียง 362 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และมีบัตรเสีย 117 ใบ คิดเป็นร้อยละ 5.6 จากข้อมูลดังกล่าว และจากการที่ชุมชนทหารเป็นชุมชนที่ค่อนข้างจะพิเศษแตกต่างไปจากชุมชนอื่นๆทั่วไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้หรือไม่ ประการใด

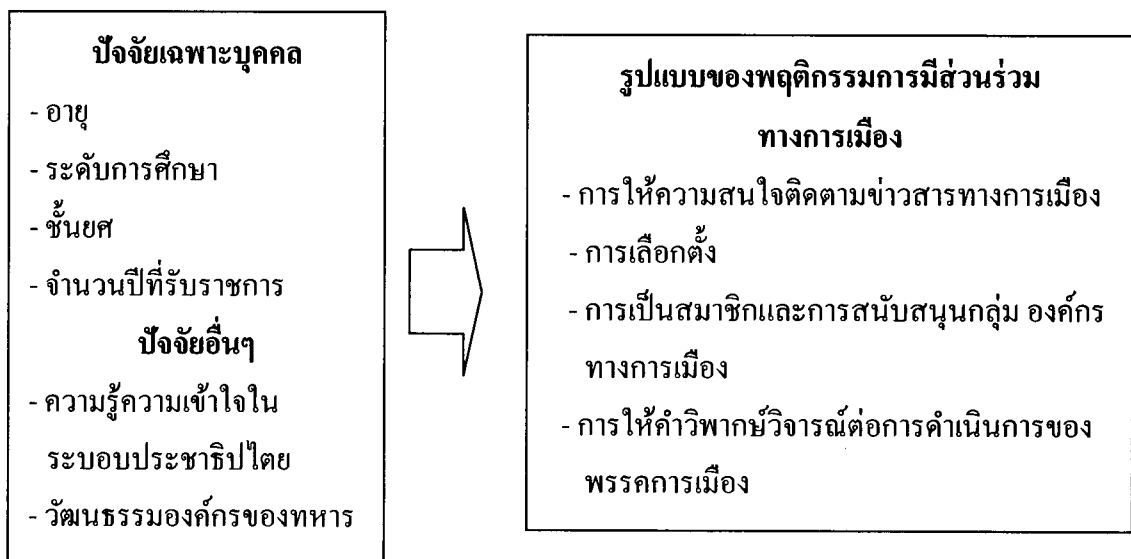
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

2.1 รูปแบบของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

2.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ปัจจัยเฉพาะบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และจำนวนปีที่รับราชการ มีความสัมพันธ์กับรูปแบบของพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

4.2 ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมองค์กรของทหาร มีความสัมพันธ์กับรูปแบบของพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากร และพื้นที่

ประชากรที่จะทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตร ข้าราชการทหารชั้นประทวนและพลทหารกองประจำการ ในสังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 2,325 นาย

5.2 ขอบเขตของเนื้อหา

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนิน ไปภายใต้ขอบเขต และทิศทางที่ชัดเจน ถูกต้อง แน่นนอน ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัย โดยจะทำการศึกษาเฉพาะรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

- 5.2.1 การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง
- 5.2.2 การเลือกตั้ง
- 5.2.3 การเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่มองค์กรทางการเมือง
- 5.2.4 การให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง

5.3 ตัวแปรที่จะศึกษา ประกอบด้วย

5.3.1 **ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ จำนวนปีที่รับราชการ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมองค์กรของทหาร

5.3.2 **ตัวแปรตาม** ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

- 1) การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง
- 2) การเลือกตั้ง

- 3) การเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง
- 4) การให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง

6. นวัตกรรมที่เฉพาะ

6.1 รูปแบบของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง การให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง

6.1.1 การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง หมายถึงการติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อสาธารณะ การติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อของทางราชการ และการรับทราบข่าวสารทางการเมืองจากเพื่อนร่วมงานหรือสมาชิกในครอบครัว

6.1.2 การเลือกตั้ง หมายถึง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น การชักชวนให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในการรณรงค์หาเสียง

6.1.3 การเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง หมายถึง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรทางการเมืองอื่นๆ การเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกพรรค การเข้าร่วมชุมนุมแสดงพลังในการสนับสนุนพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง

6.1.4 การให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง หมายถึง การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่อสาธารณะ เช่น การปราศรัย อภิปราย บรรยาย ในหัวข้อที่เกี่ยวกับการเมือง การเขียนบทความทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์

6.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงปัจจัยเฉพาะบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ จำนวนปีที่รับราชการและปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมองค์กรของทหาร

6.2.1 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย หมายถึงการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิ หน้าที่ของพลเมืองและกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

6.2.2 **วัฒนธรรมองค์กรของทหาร** หมายถึง การที่ทหารมีกฎ ระเบียบวินัยที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด มีระบบอาวุโสที่เข้มแข็ง มีการเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างไม่มีเงื่อนไข

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงรูปแบบของพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

7.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

7.3 ผลจากการศึกษาวิจัยหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ประกอบการตัดสินใจ และเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
  - 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง
  - 1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง
  - 1.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง
  - 1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย
4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
5. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม
6. แนวคิดเกี่ยวกับทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
  - 6.1 วัฒนธรรมองค์กรของทหาร
  - 6.2 บทบาทของกองทัพกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
  - 6.3 หน้าที่ของทหารตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ
  - 6.4 ทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
7. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

อริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวในผลงานเรื่อง Politics ไว้ว่า “คนก็คือสัตว์การเมือง” คนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งไม่ว่าเขาจะปรารถนาหรือไม่

ก็ตาม ถ้าเรามองว่าการเมืองก็คือเรื่องของอำนาจในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม (Outputs) ของระบบการเมืองไม่ว่าจะอยู่ในรูปนโยบาย กฎ ระเบียบ ฯลฯ ย่อมที่จะต้องกระทบต่อบุคคลแต่ละคนในสังคมไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ มนุษย์จะอยู่เพียงลำพังไม่ได้ จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อความปลอดภัยและเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นแก่ชีวิตซึ่งกันและกัน

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองเกือบทุกระบบ เนื่องจากเป็นเครื่องมือสนับสนุนความชอบธรรมทางการเมืองในการเข้ามาครองอำนาจรัฐ การใช้อำนาจรัฐและการรักษาอำนาจรัฐ อีกทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะเป็นการสนองถึงความต้องการและการสนับสนุนเพื่อการดำรงอยู่ของระบบการเมืองหรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในภาวะดุลยภาพได้ หากกระบวนการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ (Easton, 1965: 112 – 117)

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ ดังนี้
ไมyron ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ได้สำรวจและรวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นักรัฐศาสตร์ต่างๆ ได้ให้ไว้ โดยแบ่งออกเป็น 10 ความหมาย (Weiner, 1971: 161 – 163) ดังนี้

1. การกระทำที่สนับสนุนหรือเรียกร้องต่อคณะผู้ปกครองประเทศเพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการ
2. ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบหรือใช้อิทธิพล (Influence) ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการรับรองว่าถูกต้อง (Legitimate)
4. การให้มีตัวแทน (Representation) เพื่อเข้าไปใช้อำนาจของตน
5. การละวางหรือแยกตนเองออกจากการเมือง (Alienation) เนื่องจากเห็นว่าแม้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองก็ไม่ทำให้เกิดผลอะไรขึ้น ซึ่งแตกต่างจากความเฉื่อยชาหรือเมินเฉยทางการเมืองโดยสิ้นเชิงและไม่กระทำการใดๆทางการเมืองเลย
6. ความกระตือรือร้น (Active) ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับทางการเมืองหรือเป็นผู้ที่ชอบกระทำกิจกรรมทางการเมือง (Activists)

7. การกระทำที่ “ต่อเนื่องอย่างผลึกคั่น” (Persistence continuum) ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีความเป็นสถาบัน (Institutionalized) และมีการจัดตั้งหรืออาจเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด เช่น การก่อการจลาจล เป็นต้น

8. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองหรือมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (Public Policies) หรือเป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของทางราชการ (Bureaucratic Policies)

9. การกระทำที่เป็นกิจกรรมอันมีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติ (National Politics)

10. การกระทำที่มีลักษณะเป็น “การกระทำทางการเมือง” (A Political Act)

จากความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวนี้ ไมยรอน ไวเยเนอร์ ได้สรุปความหมายหรือให้คำนิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมในทางการเมือง” ไว้กว้างๆแต่มีความชัดเจนว่า “การมีส่วนร่วมในทางการเมือง” หมายถึงการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้น โดยความสมัครใจไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐหรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม (Weiner, 1971: 164)

สุจิต บุญบงการ (อ้างถึงใน คารินทร์ แก้วมูล 2548: 13) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีลักษณะที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ลักษณะประการแรก คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นเรื่องของการกระทำหรือพฤติกรรม ไม่ใช่เป็นเรื่องความรู้สึกนึกคิด ทศนคติหรือความเชื่อทางการเมืองแม้ว่าได้มีการยอมรับกันว่า ทศนคติ ความเชื่อ และอุดมการณ์ทางการเมืองมีผลต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน แต่ทศนคติและความเชื่อไม่ใช่การกระทำหรือกิจกรรม ดังนั้น เราควรต้องแยกออกให้ชัดเจนระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นเรื่องของกิจกรรมหรือการกระทำ (Action) กับทศนคติหรือความเชื่อและความรู้สึกทางการเมืองเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการวิเคราะห์

2. ลักษณะประการที่สอง ต้องเป็นกิจกรรมของประชาชน ไม่ใช่ของนักการเมือง ถ้าเป็นกิจกรรมทางการเมืองของนักการเมืองเรามักใช้ว่าเป็นบทบาททางการเมือง (Political Role) เนื่องจากเขามีอาชีพเป็นนักการเมือง ส่วนประชาชนทั่วไปไม่ได้มีอาชีพเป็นนักการเมืองแต่มีอาชีพอย่างอื่น เช่น อาจเป็นทนายความ เกษตรกร ลูกจ้าง คนงาน เป็นต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงไม่ใช่การมีอาชีพทางการเมือง

3. ลักษณะประการที่สาม คือ ต้องเป็นการกระทำหรือกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือของหน่วยงานของรัฐ แต่ถ้ากิจกรรมนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันในเรื่องอื่น เช่น คนงานนัดหยุดงานเพื่อให้ฝ่ายบริหารของบริษัทขึ้นค่าแรงงาน ยังไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะยังไม่มีผลกระทบต่อตัดสินใจของรัฐ แต่ถ้าคนงานเหล่านั้นนัดหยุดงานเพื่อกดดันให้รัฐปรับปรุงกฎหมายแรงงานให้เป็นธรรมมากขึ้นกิจกรรมเช่นนี้จึงถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ จุดประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของการกดดันให้เปลี่ยนแปลงนโยบายเสมอไป แต่อาจเป็นการแสดงออกเพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลหรือนักการเมืองได้ เราจะเห็นได้จากกรณีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือการชุมนุมเพื่อสนับสนุนรัฐบาล

1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

“การมีส่วนร่วมทางการเมือง” เป็นกลไกสำคัญ เสมือนหัวใจในระบบประชาธิปไตย โดยเป็นการกระทำที่มีผลต่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองหรืออำนาจปกครอง และการพ้นจากอำนาจนั้น รวมทั้งมีผลต่อนโยบาย และการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ ดังนั้น ผู้ปกครองในระบบประชาธิปไตยซึ่งมีความชอบธรรมแห่งอำนาจปกครอง (Legitimacy) อันมีที่มาจากเหตุผลและหลักนิติธรรม (H.H. Gerth and Mills, 1972: 78-79) จะอ้างความชอบธรรมแห่งอำนาจปกครองนี้ได้ก็ต่อเมื่อผู้ถูกปกครองเชื่อว่าการใช้อำนาจของผู้ปกครองนั้นถูกต้องตามกฎหมายและมีเหตุผลพอเพียง ผู้ปกครองจึงต้องไม่ละเมิดกฎหมายและใช้อำนาจปกครองอย่างมีเหตุผล

สุจิต บุญบงการ (2537: 200) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีความสำคัญไม่น้อย ความสำคัญประการแรก คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการยอมรับในความสามารถของประชาชน เป็นการยอมรับว่าประชาชนสามารถตัดสินใจที่จะกำหนดอนาคตของตนเองได้ การแสดงออกทางการเมืองเพื่อกดดันหรือสนับสนุนนโยบายของรัฐนั้นย่อมเป็นการกำหนดอนาคตของตนเองด้วย เป็นการยอมรับว่าประชาชนมีความสามารถมากพอที่จะทราบได้ว่ารัฐควรทำอะไรอันเป็นผลต่อการดำรงชีวิตตน

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการยอมรับความเป็นพลเมือง (Citizenship) ของประชาชน ความเป็นพลเมืองมีลักษณะสำคัญแตกต่างไปจากการเป็นราษฎรธรรมดาหรือการเป็น “ไพร่ฟ้า” (Subject) การเป็นไพร่ฟ้านั้นเป็นการยอมรับอำนาจและคำสั่งของผู้ปกครองประเทศเพียงอย่างเดียว ถือว่าประชาชนเป็น “ข้า” คือไม่มีสิทธิแสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด ไม่มีสิทธิที่จะกำหนดอนาคตของตนหรือกดดันให้ผู้ปกครองตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใด

หรือประโยชน์ในการดำรงชีวิตตน แต่ความเป็นพลเมืองนั้น ถือว่าเป็นการยอมรับว่าประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองและมีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของรัฐบาล

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองช่วยสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) แก่รัฐบาล รัฐบาลจะมีความชอบธรรมมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับ การยอมรับของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ประชาชนยอมรับในรัฐบาล รวมทั้งการตัดสินใจของรัฐบาลด้วย เพราะประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจนั้นๆ แม้แต่ในกรณีที่มีการตัดสินใจดังกล่าวไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนบางกลุ่มบางพวก การมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้พวกเขาที่ไม่เห็นด้วยมีโอกาสที่จะเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจนั้นได้

ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอำนาจการเมือง หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม กลุ่มผู้ที่ต้องการปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงในตอนแรกมักมีอิทธิพลหรืออำนาจน้อยกว่ากลุ่มที่ควบคุมรัฐบาล ซึ่งเป็นกลุ่มที่รักษาสภาพคงเดิม ดังนั้น กลุ่มที่ต้องการเปลี่ยนแปลงมักจะดึงกลุ่มทางสังคมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาร่วมกันต่อสู้

1.3 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะแตกต่างกันออกไปหลายรูปแบบดังจะเห็นได้จากงานวิจัยที่มีการศึกษาไว้ ดังนี้

อัลมอนต์ และเพาเวลล์ (Almond and Powell, 1966: 145-146) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ละเอียดชัดเจน โดยแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ

- 1) แบบปกติ (Conventional Forms)
- 2) แบบไม่ปกติ (Unconventional Forms)

โดยแต่ละรูปแบบยังจำแนกออกเป็นแบบย่อยๆ ได้อีก ดังนี้

แบบปกติ (Conventional Forms)

1. การออกเสียงเลือกตั้ง
2. การพุดจาปรึกษาเรื่องการเมือง
3. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
4. การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ
5. การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

แบบไม่ปกติ (Unconventional Forms)

1. การยื่นข้อเรียกร้อง

2. การเดินขบวน
3. การเข้าประจันหน้ากัน
4. การละเมิดกฎระเบียบของสังคม
5. การใช้ความรุนแรงทางการเมือง
6. สงครามกองโจรและการปฏิวัติ

บาร์เบอร์ (Barber, 1972: 3) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเอง โดยตรง เช่น บริหารงาน กำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง
2. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม แต่มิได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง โดยการเลือกตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตั้งโดยเสรี แต่กำหนดกติกาเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าควบคุมความเคลื่อนไหวของฝ่ายปกครองเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson, 1982: 12 – 13) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. กิจกรรมการเลือกตั้ง (Electoral Activity) หมายถึง กิจกรรมออกเสียงเลือกตั้ง และการรณรงค์หาเสียงในการเลือกตั้ง
2. การวิ่งเต้น (Lobby) หมายถึง การติดต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อหาทางเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายของรัฐบาลโดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์
3. กิจกรรมองค์กร (Organization Activity) เป็นกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มองค์กรใดองค์กรหนึ่ง โดยมีจุดหมายที่จะเข้าไปมีส่วนในเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์เฉพาะอย่าง หรืออาจจะเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมก็ได้
4. การติดต่อเฉพาะเรื่อง (Contracting) หมายถึง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของทางราชการเป็นการส่วนตัว โดยมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัวเฉพาะครอบครัวหรือหมู่คณะของตน
5. การใช้ความรุนแรง (Violence) หมายถึง กิจกรรมที่พยายามสร้างผลกระทบต่อการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายของรัฐบาล โดยการทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สิน กิจกรรมนี้อาจดำเนินไปโดยมีจุดหมายที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบทางการเมือง เช่น การก่อรัฐประหาร การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง หรืออาจมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครอง เช่น การปฏิวัติ เป็นต้น

เลสเตอร์ มิลเบรท (Lester Mibrath) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 6 รูปแบบ (Mibrath, 1971: 12 – 16) คือ

1. การเลือกตั้ง (Voting) พบว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แยกจากกิจกรรมเกี่ยวกับการณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง แต่รวมได้กับกิจกรรมที่เกี่ยวกับความรักชาติ ซึ่งแสดงออกโดยการเคารพธงชาติ การเสียดสี การเคารพกฎหมาย และสนับสนุนประเทศให้ต่อต้านสงคราม ซึ่งผลจากการวิจัยได้พบอีกว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อระบบมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของคนที่มิต่อระบบการเมือง จึงเห็นว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นเชื่อได้ว่าทำให้เกิดความแตกต่างที่สำคัญต่อผลผลิตทางการเมือง โดยให้เหตุผลเพิ่มเติมว่าบุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นเป็นผู้ที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง มีความสำนึกในบรรทัดฐานของสังคม และวิถีการดำรงชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน นอกจากนี้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ไม่ต้องการสื่อข่าวสาร และแรงจูงใจมากเหมือนกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรค และเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง (Party and Campaign Workers) หมายถึง ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียง บริจาคเงินช่วยเหลือพรรคหรือผู้สมัคร ชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง เข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง พยายามชักชวนให้ประชาชนลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การลงสมัครรับเลือกตั้ง และการร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวนี้ เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ มิลเบรท พบว่า ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีน้อยมาก เนื่องจากการเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องอาศัยความตื่นตัวและความสนใจอย่างแท้จริง พวกเขาที่เข้าร่วมกิจกรรมประเภทนี้จัดอยู่ใน “พวกนักสู้” (Gladiators)

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activists) ขอบเขตของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ ได้แก่ การรวมตัวกันขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาสังคม การทำงานร่วมกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม การเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์การที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจการสาธารณะอื่น ๆ และการติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม “ผู้มีบทบาทในชุมชน” มีลักษณะคล้ายกับ “เจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง” ในหลาย ๆ ด้าน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูง และมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูงเช่นเดียวกันจะแตกต่างกันคือ “ผู้มีบทบาทในชุมชน” มีความเกี่ยวข้องกับพรรคและการรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าผู้ที่มิบทบาทในพรรคการเมือง

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contracting Officials) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้เป็นเรื่องเฉพาะ เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องภาษีโรงเรือน การทำถนน การตรวจสอบความมั่นคงทางสังคม เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้มีผลโดยตรงต่อบุคคลนั่นเองเท่านั้น การเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวนี้ เกือบจะไม่ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริง แต่เรียกการมีส่วนร่วมแบบนี้ว่า การมีส่วนร่วมอย่างแคบ (Parochial Participation)

5. การเป็นผู้ประท้วง (Protestors) ขอบเขตของกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ คือ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือก่อให้เกิดการจลาจล เพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเปิดเผยต่อสาธารณชนถ้ารัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม การเอาใจใส่ต่อการชุมนุมประท้วง การเข้ากลุ่มกับกลุ่มประท้วงรัฐบาล และการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อข่าว (Communicators) รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะนี้มีขอบเขตของกิจกรรม คือ การเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง การส่งจดหมายสนับสนุนผู้นำเมื่อเขาทำดี การเข้าร่วมถกปัญหาการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ การให้ความสนใจกับทางราชการ และเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ กิจกรรมแต่ละอย่างต้องการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างภายในชุมชนผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของ “ผู้สื่อข่าว” นี้มักเป็นพวกมีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย “ผู้สื่อข่าวทางการเมือง” จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่า “เจ้าหน้าที่พรรค” หรือ “ผู้รักชาติ” แต่จะไม่แสดงออกด้วย “กิจกรรมการประท้วง”

ไนล์ และเวอร์บา (Nie and Verba, 1975: 9 – 12) ได้จำแนกรูปแบบและกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะกว้าง ๆ และชัดเจนไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) ซึ่งเห็นว่าเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำ เพราะทำให้ผู้นำจำเป็นต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อคะแนนเสียงของตน แต่คะแนนเสียงดังกล่าวนี้คือความเห็นเกี่ยวกับความชื่นชมของพลเมืองที่มีต่อผู้นำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงการลงคะแนนเสียงจากผู้สมัครคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งเท่านั้น มิได้แสดงความชื่นชอบเป็นพิเศษ สำหรับขอบเขตของผลผลิตของการเลือกตั้งนั้นกว้างขวางมาก และมีอิทธิพลเหนือพลเมืองทั้งหมด เพราะการรวมความชื่นชอบของพลเมืองและแรงกดดันทำให้คะแนนเสียงเป็นเสมือนอาวุธที่มีอำนาจควบคุมรัฐบาล

2. กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง (Campaign Activity) ซึ่งพบว่า การที่พลเมืองได้มีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น ทำให้สามารถเพิ่มอิทธิพลเหนือผลการเลือกตั้งได้ โดย

การกำหนดคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน และมีอิทธิพลต่อผู้นำไว้เช่นเดียวกับ กิจกรรมการลงคะแนนเสียง ผลผลิตของการรณรงค์หาเสียงนำไปสู่ความขัดแย้งได้และกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความคิดริเริ่มมากกว่าการลงคะแนนเสียง สำหรับขอบเขต ของกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นลงคะแนนเสียง การทำงานอย่าง กระตือรือร้นเพื่อพรรคการเมือง ตลอดจนการร่วมประชุมสัมมนาทางการเมือง การบริจาคเงิน สนับสนุนพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมือง และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรค การเมือง

3. การติดต่อในฐานะพลเมือง (Citizen – Initiated) การมีส่วนร่วมทางการเมือง รูปแบบนี้ หมายถึง การติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นการ กระทำตามลำพังโดยตัดสินใจเกี่ยวกับเวลาเป้าหมาย และเนื้อหาสาระของการเข้ามีส่วนร่วมเอง การ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้สามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก เนื่องจากบุคคล สามารถตัดสินใจเลือกเรื่องที่จะติดต่อโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ภายใต้สภาพแวดล้อมนั้นๆ แต่ ในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลนั้นมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับกลุ่มอื่น ๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก สำหรับขอบเขตกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะ เช่น ปัญหาครอบครัว หรือปัญหาส่วนตัว การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ท้องถิ่นระดับพิเศษในเรื่องปัญหาสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม หรือการบริหารงานของรัฐบาล ท้องถิ่น เป็นต้น

4. การร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคม (Cooperatives Activity) ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ คือ การกระทำร่วมกันเป็นกลุ่มหรือกลุ่มองค์กรใน เรื่องเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคม เพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการดำเนินงานของรัฐบาล การ กระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้เวลาใดก็ได้ และจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ นอกจากนี้อาจเป็น การกระทำร่วมกันในกิจกรรมภายในองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การมีส่วนร่วม ทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากกว่ารูปแบบที่ 3 เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วม และอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความคิดริเริ่ม บ้างเช่นกัน สำหรับขอบเขตของกิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ ได้แก่ การทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เกี่ยวกับ ปัญหาท้องถิ่น การตั้งกลุ่มทำงานเพื่อท้องถิ่น และเป็นสมาชิกที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาชุมชนการ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นร่วมกับคนอื่น ๆ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นระดับพิเศษร่วมกับคนอื่น ๆ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในเรื่องเกี่ยวกับสังคม และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับพิเศษเกี่ยวกับ ปัญหาสังคม

ไมเยอรอน ไวเนอร์ (Weiner, 1971 อ้างถึงใน พรทิพย์ รัตนวารินทร์ชัย 2546 : 28) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละรูปแบบของสังคมแต่ละสังคมจะดำเนินไปใน 2 แบบแผนใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างอิสระ (Autonomous Political Participation) ลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใด ๆ ด้วยความพึงพอใจในส่วนตัวเองไป ด้วยความสมัครใจหรือได้พิจารณาพิจารณาการใช้วิจารณญาณของตนเองมองเห็นการมีส่วนร่วมและมองเห็นว่าตนเองสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกปลุกกระดม (Mobilized Political Participation) หมายถึง ลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นไปโดยไม่ได้เกิดจากเจตจำนงของตนเองแต่เกิดจากผู้อื่นปลุกกระดมให้เข้าร่วมในการกระทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ โดยการขู่เข็ญ บังคับ ชักจูง หรือใช้อิทธิพลทางวัตถุ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามที่ผู้ปลุกกระดมต้องการ

โดยสรุปจากความหมายและลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะเห็นได้ว่ามีความหมายและลักษณะการมีส่วนร่วมในสาระสำคัญ ไม่แตกต่างจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนา กล่าวคือจะต้องเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของประชาชนมีอิสระในการตัดสินใจเพียงแต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองมุ่งหมายให้อิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลและในความหมายของไวเนอร์ ได้หมายรวมถึงการมีส่วนร่วมในสถาบันท้องถิ่นด้วย

จรรยา สุภาพ (อ้างถึงใน ประมวล แสงแก้วศรี 2546 : 15) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบกรีก (The Greek System) วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ต้องให้ประชาชนซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศ (Citizen) ได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรง ซึ่งกำหนดให้ประชาชนทั้งนครรัฐประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นความต้องการและกำหนดนโยบายรวมทั้งกำหนดตัวผู้ปกครองด้วย

2. การมีส่วนร่วมแบบโรมัน (Roman System) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ได้กำหนดให้มีสภาขึ้นแทนการประชุมประชาชนทั้งหมด ส่วนอำนาจหน้าที่ของสภานั้นครอบคลุมเสมือนการปกครองโดยประชาชนโดยตรง

3. การมีส่วนร่วมแบบศักดินา (Feudal System) เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่าง เจ้านาย (Lord) กับไพร่ (Vassal) ที่แต่ละฝ่ายมีหน้าที่ต่อกัน เจ้านายมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองและปกครองแก่ไพร่ ส่วนไพร่มีหน้าที่บริการด้านต่าง ๆ และมีสิทธิได้รับการคุ้มครองประชาชนทั่วไปมีสิทธิเช่นนี้เหมือนกันจึงถือได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมแบบปราศจากความเสมอภาค

4. การมีส่วนร่วมแบบสวิส (Swiss System) มีลักษณะ คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงเช่นเดียวกับระบบกรีก

5. การมีส่วนร่วมแบบนิวอิงแลนด์ (New England System) มีการให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมโดยตรงเช่นเดียวกันกับระบบสวิส สำหรับประเทศแรกที่พยายามปฏิรูปการปกครองให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ คือ ประเทศอังกฤษ เมื่อ ค.ศ. 1215 ได้มีการตกลงต่อรองกันระหว่างฝ่ายกษัตริย์กับประชาชนเพื่อให้ฝ่ายกษัตริย์ทรงยินยอมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองจนเกิดเอกสารสิทธิ์ แมกนา คาร์ตา (Magna - Carta) ขึ้น ซึ่งเป็นเอกสารที่ยินยอมให้ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในรัฐบาลต่อมา

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

แคร์รี (Carry, 1976 : 144) ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at Meeting)
3. เป็นผู้บริจาค (Financial Contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership on Committees)
5. เป็นประธาน (Leader)

พัตน์ บุญรัตนพันธ์ (อ้างถึงใน สุเมธ สุธีร์ 2546 : 6) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมจะต้องมีขึ้นโดยตลอด ตั้งแต่ขั้นการร่วมวางแผน โครงการ เสียสละ กำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใดที่มีอยู่ในชนบทนั้น

นอกจากนี้ตามทฤษฎีการพัฒนาและการมีส่วนร่วม นักวิชาการและนักปฏิบัติการยังมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถทำได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน กล่าวคือ เป็นผู้ให้ความหมายและกำหนดรายละเอียดที่เป็นเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานในบริการเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตนเอง ทั้งนี้ เพราะแต่ละชุมชนต่างก็มีความต้องการและความจำเป็นแตกต่างกัน ถึงแม้อยู่ในภูมิภาคหรือขอบเขตประเทศเดียวกัน นอกจากนั้นความจำเป็นพื้นฐานยังอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขของเวลา และระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน ดังนั้น เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานจึงต้องเป็นการกำหนดร่วมกันของประชาชน โดยประชาชนแต่ละท้องถิ่นเป็นหลัก

2. เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชน จะโน้มนำทรัพยากรที่ต้องการสำหรับการพัฒนามีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้

ความรู้ของตน ทักษะด้านต่าง ๆ แรงงาน ที่ดินและทรัพย์สินอื่น ๆ ที่จะทำให้โครงการที่จัดทำขึ้นสัมฤทธิ์ผล

3. เป็นผู้มีบทบาทในการปรับปรุงวิชาการ กระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น การมีกิจการในการร่วมตัดสินใจในกระบวนการพัฒนา เป็นหนทางหนึ่งที่จะประกันว่าผลประโยชน์ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการพัฒนาจะถูกจัดสรรและกระจายออกไปอย่างเป็นระบบ

4. เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสิ่งนี้เป็นผลทางการพัฒนาจิตใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทาง และจุดหมายปลายทางในตัวเองในแง่ที่ว่าประชาชนทุกคนต่างก็มีจิตปรารถนา และเกิดความรู้สึกพึงพอใจอย่างลึลึกในการที่ได้เข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจและร่วมปฏิบัติงานที่เกื้อหนุนต่อการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของตนเอง ทางเลือกของรัฐบาลในการเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดๆของบุคคลจะต้องมีปัจจัยหรือสิ่งผลักดันที่ทำให้เกิดการกระทำดังกล่าว เช่นเดียวกันในทางการเมืองก็จะต้องมีปัจจัยที่กำหนดให้บุคคลมีพฤติกรรมหรือการแสดงออกในทางการเมืองที่แตกต่างกัน

การที่จะเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์อย่างลึกซึ้งจำเป็นต้องเข้าใจถึงสิ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์และในการวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงมหภาคอาจแบ่งอิทธิพลที่กำหนดพฤติกรรมได้ 5 ประเภท

1. อิทธิพลจากสังคมกลุ่มต่างๆ (Group) ในระบบสังคมหนึ่งจะมีการติดต่อ มีความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมนั้นๆ คือ การติดต่อสัมพันธ์กันเป็นกลุ่ม (Group) ซึ่งกลุ่มในระบบสังคมแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ กลุ่มแรกคือ กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เช่น ครอบครัว นับว่ามีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองเป็นอย่างยิ่งเพราะครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่ป้อนกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็ก นับตั้งแต่บรรทัดฐานของสังคม แบบอย่างการยอมรับของสังคม เป็นต้น กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) มีความสัมพันธ์เนื่องจากมีอาชีพเหมือนกัน นับถือศาสนาเดียวกัน เป็นต้น กลุ่มนี้มีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองโดยการป้อนข่าวสารและการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกในสังคมพยายามเลียนแบบอย่าง เช่น เลียนแบบอย่างค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิต เป็นต้น

สรุปได้ว่า กลุ่มปฐมภูมิ กลุ่มทุติยภูมิ และกลุ่มอ้างอิงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมือง การศึกษาอิทธิพลของกลุ่มในสังคมเป็นการศึกษาตามแนวดิ่ง (vertical division) ของสังคม (เท็ดสคักดี ฤทธิชัย 2543: 22)

2. อิทธิพลทางสังคมจากชั้นในสังคม (*Strata*) การศึกษาอิทธิพลทางสังคมจากชนชั้นนั้น เป็นการศึกษิตตามแนวนอน (horizontal division) ชั้นในสังคม (*Strata*) หมายถึงสถานภาพ (*Status*) คือความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคล และชนชั้น (*Class*) หมายถึงความแตกต่างระหว่างหมู่หรือกลุ่มในสังคม การวัดสถานภาพและชนชั้นวัดได้จากอาชีพ รายได้ การศึกษา เป็นต้น

3. อิทธิพลของบุคลิกภาพต่อพฤติกรรมทางการเมือง (*Personal Influences*) การตัดสินใจทางการเมืองและการแสดงออกทางการเมืองของแต่ละบุคคล มีผลสืบเนื่องมาจากสภาพและสถานภาพของแต่ละบุคคลตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในชีวิต ดังนั้น พฤติกรรมทางการเมืองของแต่ละบุคคลจึงมีผลสืบเนื่องมาจากสถานภาพทางสังคม มรดกทางวัฒนธรรมและสภาพจิตใจของบุคคลเหล่านั้นประกอบกันด้วย

4. อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมทางการเมือง (*Cultural Influences*) ในที่นี้ วัฒนธรรม (*Culture*) หมายถึง พฤติกรรมทุกอย่างของชีวิตมนุษย์อันเป็นแบบแผนหรือพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันอันเป็นที่ยึดมั่นเป็นแบบของสังคมทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา สังคม การทหารและอื่นๆ อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมทางการเมืองจะพิจารณาเป็นประเด็นของสหจิต (*Consensus*) ของค่านิยมพื้นฐานที่ยอมรับกันในสังคมอันจะมีผลต่อความมั่นคงทางการเมือง

นอกจากความหมายข้างต้นแล้ว วัฒนธรรมยังหมายถึง ความรู้ ระบบคุณค่าหรือค่านิยม ความเชื่อและอุดมการณ์ต่างๆ ในสังคมซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างบุคลิกภาพ กำหนดฐานะ บทบาท และบรรทัดฐานทางสังคมด้วยอิทธิพลของโครงสร้างต่อพฤติกรรมทางการเมือง (*Structural Influences*)

5. คือการเข้าร่วมในทางการเมือง (*Political Participation*) เช่น ระบบพรรคการเมือง การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

มิลแบรทและโกเอล (*Milbrath and Goel*) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามี 2 ประเภท (เท็ดสคักดี ฤทธิชัย 2543: 25) คือ

1. ปัจจัยด้านสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อม (*Environmental Stimuli*) หมายถึงลักษณะของระบบสังคม (*Social System*) และสถานการณ์ทางการเมือง (*Political Setting*) ซึ่งไม่เพียงจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองของแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่ยังมีส่วนให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับ

ขอบเขตทางเลือกต่างๆในการมีส่วนร่วมทางการเมือง บุคคลแต่ละคนแม้จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกันก็อาจรับสิ่งเร้าจากระบบการเมืองและสังคมได้ไม่เท่ากัน เพราะบุคคลแต่ละคนจะเลือกรับรู้และเลือกสรรเฉพาะสิ่งเร้าที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของตนเท่านั้น

2. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล (*Personal Factor*) คือ พันธุกรรม ความต้องการด้านบุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจ ร่างกายและความเชื่อต่างๆ รวมทั้งทัศนคติทางการเมืองของแต่ละคน

สิทธินันท์ มานิตกุล (อ้างถึงใน เทิดศักดิ์ ฤทธิชัย 2543 : 26) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมาจากปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล คือ พันธุกรรม แรงบีบ บุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจ ร่างกาย ความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ

2. ปัจจัยด้านสภาพการเมือง คือ ระดับการพัฒนา กฎเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการเมือง สถาบันทางการเมือง ลักษณะการเลือกตั้ง การได้รับข่าวสารทางการเมือง

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม คือ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคมของบุคคล ที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิกองค์กร อายุของบุคคล ความแตกต่างทางเพศ ศาสนาและสีผิว

การแสดงออกถึงการกระทำใดๆของบุคคล จะต้องมีตัวแปรหรือปัจจัยหรือสิ่งผลักดันทำให้เกิดการกระทำดังกล่าว ในทางการเมืองก็เช่นเดียวกันที่ต้องมีปัจจัยที่ผลักดันให้บุคคลมีการกระทำในทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป (ประมวล แสงแก้วศรี 2546 : 26) ดังนี้

แลน (Lane, 1959 อ้างถึงใน ประมวล แสงแก้วศรี 2546: 27) พบว่า ผู้ที่มีอายุในวัยรุ่นจะเริ่มเรียนรู้ทางการเมืองและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามแบบกัน และผู้ที่มีอายุวัยกลางคนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง เนื่องจากมีความพร้อมในสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมดีขึ้น ส่วนผู้ที่มีอายุสูงมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองลดน้อยลงและแยกตัวออกจากสังคม

มิลแบรท และ โกล (Milbrath and Goel, 1977: 134) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลมีมากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในบุคคลที่มีอายุระหว่าง 40 – 50 ปี แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะลดลงเรื่อยๆจนเกือบอายุ 60 ปี

เทวินทร์ ตติยรัตน์ (อ้างถึงใน ประมวล แสงแก้วศรี 2546: 29) ได้เปรียบเทียบระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการในด้านการศึกษา โดยชี้ให้เห็นว่าไม่อาจกล่าวได้ว่าข้าราชการที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญา นั้นจะมีความรู้มากกว่าหรือดีกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีการศึกษาแค่ประถมศึกษาปีที่ 4 เสมอไป แต่ก็มิได้หมายความว่าวุฒิทางการศึกษานั้นไม่มีความจำเป็นหรือมีความสำคัญสำหรับนักการเมือง ถ้านักการเมืองผู้ใดมีทั้งคุณวุฒิทางการศึกษาและมีทั้งความรู้

เกี่ยวกับความต้องการของประชาชนดี ย่อมจะถือได้ว่าวุฒิทางการศึกษากับความรู้ดังกล่าวจะช่วย
เกื้อกูลให้นักการเมืองผู้นั้นมีโอกาที่จะเป็นผู้นำที่สามารถมองปัญหาได้รอบด้านยิ่งขึ้น

มิลแบรท และ โกอเอล (Milbrath and Goel, 1977: 134) พบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงมี
แนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงขึ้น และยังพบอีกว่า การศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อ
พฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่อไปนี้คือ การรณรงค์หาเสียง การมี
ส่วนร่วมกับชุมชนในการสื่อข่าวสาร

อัลมอนด์ และเวอร์บา (Almond and Verba, 1965 อ้างถึงใน พรทิพย์ รัตนวา
รินทร์ชัย 2546: 34) เห็นว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะจูงใจให้บุคคลมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น ก้าวไปสู่สถานภาพทางสังคมสูงขึ้น มีโอกาสรับรู้ผลกระทบของ
รัฐบาลและมีโอกาสรับประโยชน์ในทางการเมือง

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (อ้างถึงใน ประมวล แสงแก้วศรี 2546: 35) กล่าวว่า บุคคลที่
มีความรู้ความเข้าใจถึงความจริงต่างๆ ในทางการเมือง เช่น รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ได้อย่างไร
สภาผู้แทนราษฎร ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองอย่างไรบ้าง มักจะมีแนวโน้มที่จะเข้าไป
มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่เข้าใจการเมือง

ลิขิต ธีรเวคิน (อ้างถึงใน ประมวล แสงแก้วศรี 2546: 35) กล่าวว่าความสำเร็จ
ของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไม่ได้ขึ้นอยู่กับแต่การมีรัฐธรรมนูญมีพรรคการเมืองและ
มีการเลือกตั้ง หากทว่ายังขึ้นอยู่กับการถือเอาหลักการเมืองนี้เป็นแนวประพฤติปฏิบัติ รวมทั้งการ
มองความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับ
ประชาชน การที่จะทำให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นและอยู่ตัวจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประจำ
ชาติและวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยนั้นย่อมจะต้องมีการปฏิบัติและต้องมีความต่อเนื่องกัน
พอสมควร

เศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ (อ้างถึงใน ประมวล แสงแก้วศรี 2546 : 35) กล่าวว่า
ประชาธิปไตยเป็นขบวนการทางสังคมหรือพฤติกรรมทางด้านการเมือง พฤติกรรมที่จำเป็นจะต้อง
อาศัยการเรียนรู้ นั้นหมายถึง การอบรมกล่อมคดลทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญนอกเหนือจาก
ปัจจัยทางด้านวัตถุ การอบรมที่ดีที่สุดก็โดยอาศัยวิธีการทางด้านการปฏิบัติคือการให้ประชาชน
ค่อยๆ เรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การให้มีการเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ ความมั่นคง
ทางการเมืองก็มีส่วนสำคัญในการสร้างประชาธิปไตย นั้นหมายความว่าเราต้องยอมรับการ
เปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองตามวาระ

2. บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตราที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผู้ศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

2.1 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 56)

2.2 บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 72)

2.3 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ กลุ่ม องค์การ เอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

2.4 ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 64)

2.5 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 65)

2.6 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี

ของประชาชน เพื่อป้องกันหรือระงับความเลื่อมทราทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 45)

2.7 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 63)

2.8 บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 31)

3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย

มีผู้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ ดังนี้
 กมล สมวิเชียร (2516: 5) กล่าวว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีหลักการอยู่ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง ผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง ประการที่สอง ผู้ใต้ปกครองจะต้องมีสิทธิ์ที่จะเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้เป็นครั้งคราว และประการสุดท้าย สิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐานของประชาชนจะต้องได้รับความปกป้องคุ้มครอง

สมพงษ์ เกษมสิน (2519: 54) ได้กล่าวถึงหลักการประชาธิปไตยไว้ ดังนี้

1. หลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิด และเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

2. หลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการปกครองโดยประชาชน ซึ่งประชาชนอาจใช้อำนาจโดยวิธีต่างๆ เช่น

2.1 เลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร

2.2 สภาผู้แทนราษฎรหรือสภานิติบัญญัตินั้นมีอำนาจออกกฎหมายจัดตั้งคณะรัฐบาล จึงเท่ากับว่าประชาชนมีส่วนในการออกกฎหมายด้วย

2.3 แสดงประชามติในรูปแบบต่างๆ ที่กฎหมายกำหนดให้มีขึ้น

2.4 การตั้งพรรคการเมือง

2.5 การใช้เสรีภาพ

3. หลักการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน
4. การใช้หลักเหตุผล
5. หลักความยินยอม
6. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก โดยไม่ละเมิดเสียงข้างน้อย
7. หลักกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม
8. หลักการรับฟัง และถือเอาเจตนาของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ
9. หลักการปกครองที่รัฐบาลมีอำนาจจำกัด
10. หลักความเสมอภาค หมายถึงความเท่าเทียมกัน ในทางการเมือง กฎหมาย และ

โอกาส

11. หลักศีลธรรม
12. หลักการพัฒนา และการปกครองตนเอง
13. หลักเสรีภาพ ซึ่งเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานนั้น ได้แก่ เสรีภาพที่เกี่ยวกับบุคคล คือ ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียง ความก้าวหน้า และเสรีภาพทางการเมืองของบุคคล ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
14. หลักเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของมนุษย์
15. หลักการประนีประนอม
16. หลักการยอมรับฟังข้อสงสัย

ชานินทร์ กรัยวิเชียร (2521: 120) ได้ให้หลักการสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมี 3 ประการ ดังนี้

1. ระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กล่าวคือ

1.1 ในด้านสิทธิ และเสรีภาพนั้น ประชาชนจะมีสิทธิ และเสรีภาพส่วนตัว และในการปกครองบ้านเมืองด้วยตัวเอง และสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีอิสระมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยอาศัยเสียงข้างมากเป็นสำคัญ

1.2 ในด้านความเสมอภาค ต้องจัดให้บุคคลทุกคนมีโอกาสในอันที่จะอยู่ดีกินดีเท่ากัน กล่าวคือ ในขณะที่รัฐให้ทุกคนได้รับความเสมอภาคกัน ก็ให้ได้เฉพาะโอกาสเท่าเทียมกัน ในอันที่จะอยู่ดีกินดีเท่านั้น และโอกาสจะต้องมีขอบเขต

2. ระบอบประชาธิปไตยจะต้องประกอบด้วยองค์แห่งรัฐที่สำคัญ 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ

3. ระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีหลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคม และสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและให้ถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม กล่าวโดยสรุปคือ สถาปนาการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

จรรยา สุภาพ (2527: 251) กล่าวว่า รากฐานของประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น 5 ประการ คือ

1. กระบวนการของประชาธิปไตย (Democratic Process) การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนปกครองตนเอง มุ่งหวังจะให้เกิดความรู้สึกเห็นพ้องต้องกันในเรื่องต่างๆ อันเกี่ยวกับการปกครอง ดังนั้น ความเห็นพ้องจึงเป็นจุดหมายปลายทางของประชาธิปไตย การได้มาซึ่งความเห็นพ้องมีวิธีการหลายอย่าง เช่น การโต้เถียง อภิปราย การพูดแสดงความคิดเห็น การเลือกตั้ง การให้ประชาชนออกเสียงรับรองกฎหมายที่ผ่านสภาแล้ว (Referendum) การให้ประชาชนเสนอร่างกฎหมายต่อสภาได้เอง (Initiative) ฯลฯ

2. การใช้เหตุผล (Rationality) มนุษย์เป็นสัตว์ฉลาดโดยเหตุนี้เองมนุษย์จึงเป็นผู้มีเหตุผล เหตุผลจะเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้มนุษย์สามารถใช้เหตุผลเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ หลักการของประชาธิปไตยจึงอยู่ที่ว่า ควรเปิดโอกาสให้คนแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด

3. เสรีภาพ (Freedom) เสรีภาพเป็นเครื่องเกื้อกูลที่ทำให้มนุษย์สามารถใช้ปัญญา และเหตุผลอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้ เสรีภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งของประชาธิปไตย เสรีภาพหมายถึงโอกาสที่บุคคลจะทำการที่ปรารถนาได้โดยถูกควบคุมน้อยที่สุด แต่ขณะเดียวกัน การใช้เสรีภาพ และการกระทำดังกล่าวจะต้องไม่ขัดขวางต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่ละเมิดเสรีภาพของคนอื่น เสรีภาพที่สำคัญจะต้องมีกฎเกณฑ์หรือหลักประกันที่แน่นอน เพราะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ และการมีหลักประกันก็เพื่อว่าจะไม่มีผู้อื่น หรือผู้หนึ่งผู้ใดละเมิดเสรีภาพที่สำคัญนั้นได้ เสรีภาพที่สำคัญซึ่งรัฐธรรมนูญทั่วไปยอมรับ ได้แก่ เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการพูด และในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการพิมพ์ เสรีภาพในการจัดตั้งสมาคม เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

4. ความเสมอภาค (Equality) เป็นหลักปรัชญาเบื้องต้นของความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาคในที่นี้หมายถึง ความเสมอภาคในทางการเมือง (Political Equality) ซึ่งในทางการเมือง ความเสมอภาคหมายถึงลักษณะดังนี้

4.1 ความเสมอภาคในฐานะที่มีศักดิ์ศรี มีเกียรติ และมีความสำคัญในฐานะที่เป็นมนุษย์

4.2 ความเสมอภาคต่อหน้าที่ตามกฎหมาย

4.3 ความเสมอภาคในทางโอกาส

4.4 สิทธิในทางการเมืองที่จะได้รับความเท่าเทียมกัน

5. การใช้สิทธิข้างมาก (Majority Rule) หลักการใช้เสียงข้างมาก ประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้

5.1 ถือเสียงข้างมากเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการ

5.2 ถือเสียงข้างมากเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินปัญหา

5.3 ถือเสียงข้างมากเป็นบรรทัดฐานในการแก้ไขข้อขัดแย้ง

5.4 ใช้สิทธิข้างมากเป็นหลักในกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

5.5 ใช้สิทธิข้างมากโดยถือหลักความเสมอภาค

5.6 การใช้เสียงข้างมากนี้ต้องใช้ประกอบกับหลักในความเคารพเสียงข้างน้อย

5.7 เมื่อเสียงข้างมากลงมติอย่างไรแล้ว เสียงข้างน้อยจะต้องยอมรับ และปฏิบัติ

จากการประมวลความคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่าน พอดีสรุปหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้ ดังนี้

1. หลักการสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพ
2. หลักการความเสมอภาค
3. หลักกฎหมาย หรือนิติธรรม
4. หลักการใช้เหตุผล
5. หลักการใช้เสียงข้างมาก และคุ้มครองเสียงข้างน้อย
6. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

4.1 ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

ลูเซียน คับเบิลยู พาย (Pye, 1968: 218) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของทัศนคติ ความเชื่อ สภาวะอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการ และมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมือง เป็นกรอบของพฤติกรรมของระบบการเมืองนั้นๆ ส่วนประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองมีทั้งอุดมคติทางการเมือง และปทัสถานในการดำเนินการ

ของระบบการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่ง วัฒนธรรมทางการเมือง คือรูปแบบของมิติทางจิตวิทยา และอัตวิสัยของการเมืองที่ปรากฏอยู่ในระบบการเมืองแต่ละระบบ

อีริก โรว์ (Roe, 1969 อ้างถึงใน สราวุธ ศรีแสงใส 2544: 27) ได้ให้ความหมาย วัฒนธรรมการเมืองว่าเป็นแบบแผนอย่างหนึ่งของค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติด้านความรู้สึก ทั้งหลายของบุคคลแต่ละคน

เวอร์บา (Verba, 1965: 516) ได้ให้ความเห็นว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึงระบบความเชื่อที่เกี่ยวกับแบบแผนของกิจกรรมทางการเมืองและสถาบันทางการเมือง ไม่ได้หมายถึงสิ่งต่างๆทางการเมืองที่เกิดขึ้นทั้งหมด แต่หมายถึงสิ่งที่ประชาชนเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งความเชื่อเหล่านี้อาจจะอยู่ในหลายลักษณะ เช่น ความเชื่อในแง่ประจักษ์ในวิถีชีวิตที่เป็นจริงทางการเมือง หรืออาจจะเป็นความเชื่อในเป้าหมายหรือค่านิยมที่ควรที่จะเข้ามาใช้ปฏิบัติก็เป็นได้

อัลมอนต์ และเพาเวลล์ (Almond and Powell, 1966: 50) ให้นิยามของวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ว่า เป็นแบบแผนและทัศนคติ และความโน้มเอียงต่อการเมืองของบุคคลแต่ละคนที่เป็นสมาชิกระบบการเมืองใดๆ แบบแผนของทัศนคติและความโน้มเอียงนี้เป็นเรื่องเชิงอัตวิสัยซึ่งจะเป็นฐานที่สำคัญอันก่อให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้น ความโน้มเอียงของบุคคลแต่ละคนนี้จะเกี่ยวกับองค์ประกอบหลายอย่าง คือ ความโน้มเอียงทางการรับรู้ ความโน้มเอียงทางความรู้สึก และความโน้มเอียงทางการประเมินค่า

นอกจากนี้ อัลมอนต์ ยังชี้ให้เห็นว่า แบบแผนของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองพิจารณาได้จากความโน้มเอียง 3 ลักษณะ คือ

1. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้ (cognitive orientation) เป็นความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆของระบบการเมือง
2. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (affective orientation) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆของระบบการเมือง
3. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (evaluation orientation) เป็นการใช้ดุลพินิจและการตัดสินใจในการให้ความเห็นต่างๆเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง

ดังนั้น บุคคลที่มีเหตุผล แบบแผนพฤติกรรมทางการเมือง จะเริ่มจากการรับรู้และความเข้าใจ แล้วนำไปสู่ความรู้สึกและการประเมินค่าว่าจะเชื่อหรือไม่ ผลของการตัดสินใจตามความเชื่อจะนำไปสู่พฤติกรรมทางการเมือง และพฤติกรรมของบุคคลทางการเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ต่อเนื่องจะกลายเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลนั้น ซึ่งเรียกว่าวัฒนธรรมทาง

การเมืองของบุคคลนั้นนั่นเอง การที่บุคคลจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดจึงขึ้นอยู่กับความรู้ และสมรรถนะในการใช้เหตุใช้ผลของแต่ละบุคคลด้วย

อัลมอนต์ และเวอร์บา (Almond and Verba) อธิบายถึงความโน้มเอียงของ บุคคลทางการเมืองซึ่งสามารถจำแนกได้ 4 ลักษณะ (Almond and Verba, 1965: 16-17) คือ

1. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับชาติและระบบการเมืองโดยทั่วไปของเขาอย่างไร เช่น รู้ประวัติความเป็นมา ขนาดพื้นที่ ลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ลักษณะอำนาจทางการเมือง รัฐธรรมนูญ และอื่นๆ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อลักษณะทั่วไปของระบบการเมือง ดังกล่าวเป็นอย่างไร บุคคลมีความคิดเห็นและการตัดสินใจประเมินค่าระบบการเมืองอย่างไร

2. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาททางการเมืองของผู้ว่าการเมือง อย่างไร และบุคคลมีข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายอย่างไร บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดและความเห็นเกี่ยวกับโครงสร้าง ผู้นำ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบาย สาธารณะอะไรบ้าง

3. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับตามนโยบายสาธารณะ โครงสร้างตัว บุคคล และการตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่มาจากรัฐบาลอย่างไร บุคคลมีความรู้สึก นึกคิดและความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ข้างต้นอย่างไร

4. บุคคลมองตัวเองในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของระบบการเมืองอย่างไร บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ อำนาจหน้าที่ และวิธีการต่างๆที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการ ตัดสินใจทางการเมืองอย่างไร บุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของตนในระบบการเมือง อย่างไร เขาใช้อะไรเป็นบรรทัดฐานในการมีส่วนร่วมและปฏิบัติหน้าที่พลเมือง ตลอดจนการแสดง ความคิดเห็นและการตัดสินใจทางการเมือง

4.2 ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

อัลมอนต์ และเวอร์บา ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะวัฒนธรรมทาง การเมืองของกลุ่มคนในสังคมต่างๆ พบว่ามีลักษณะที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ (Almond and Verba, 1965: 17-20) คือ

1. วัฒนธรรมการเมืองแบบดั้งเดิม (Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรม การเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเลย ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความเห็นและไม่ใส่ใจในระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทาง การเมือง เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมดั้งเดิมซึ่งเป็นสังคมที่ยังไม่มีบทบาททางการเมือง ในลักษณะของความชำนาญเฉพาะด้าน ความโน้มเอียงทางการเมืองของสมาชิกในสังคมก็ไม่อาจ แยกออกจากความโน้มเอียงทางศาสนาและสังคมได้ ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมจะ

พบในกลุ่มคนที่ยากจนและไร้การศึกษา เป็นกลุ่มคนที่ขาดโอกาสในการรับรู้และเข้าใจบทบาทของตนต่อระบบการเมือง

2. วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ก็ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมายหรือมีอิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้จะยอมรับอำนาจรัฐ เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายบุคคลเหล่านี้จะไม่เรียกร้อง ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจะพบได้ในกลุ่มคนชั้นกลางซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองทั่วไป แต่มีความเชื่อว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจและบารมี โดยถือว่าตนเองอยู่คนละโลกกับการเมือง เป็นเพียงประชาชนซึ่งอยู่ใต้การบังคับบัญชา และมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือนโยบายเท่านั้น

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อควบคุม กำกับและตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการปกครอง เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน บุคคลในสังคมนี้จะรู้สึกว่าเขาสามารถที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองได้ ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะพบเห็นได้ในชนชั้นกลางของประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง

อัลมอนต์ และเวอร์บา ยังชี้ให้เห็นว่าเป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นว่าในสังคมต่างๆ ประชาชนทั้งประเทศมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพราะประชาชนในสังคมต่างๆ มีความแตกต่างกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นด้วย ดังนั้น ทุกสังคมจะประกอบด้วยลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองหลายรูปแบบผสมอยู่ด้วยกันในระดับที่แตกต่างกันไป ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมนี้สรุปได้ 3 รูปแบบ (Almond and Verba, 1965: 23-29) คือ

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมผสมแบบไพร่ฟ้า (parochial-subject culture) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ ประชาชนมีความผูกพันกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมน้อยลง และเริ่มมีความจงรักภักดีมากขึ้นต่อสถาบันการปกครองของส่วนกลาง แต่ความสำนึกว่าตนเองเป็นพลังทางการเมืองยังมีน้อย ประชาชนยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมืองโดยประชาชนมีการยอมรับนับถือและปล่อยให้สิทธิพิเศษทางการเมืองทำการปกครองโดยตนเองไม่เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบเข้ามีส่วนร่วม (subject-participant culture) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ ประชาชนจะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ พวกที่มีความเข้าใจถึงบทบาทของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความไวต่อความรู้สึกทางการเมืองทุกชนิด มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองและเริ่มมองว่าตนมีความสามารถที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้กับพวกที่ยังยอมรับในอำนาจของอภิสิทธิ์ชนทางการเมือง มีความเฉื่อยชาทางการเมือง ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ยอมรับอำนาจรัฐโดยปราศจากเงื่อนไข

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมผสมแบบเข้ามีส่วนร่วม (parochial participant culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความจงรักภักดีอย่างแน่นแฟ้นต่อเผ่าหรือเชื้อชาติ เมื่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทในสังคม ประชาชนก็จะยอมรับเอาไว้ส่วนหนึ่ง แต่ทั้งนี้ก็คงอยู่ภายใต้อิทธิพลของแบบดั้งเดิม กล่าวคือประชาชนหวังเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อผลประโยชน์เฉพาะตนหรือเฉพาะกลุ่มเชื้อชาติ ไม่มีการยึดหยุ่นประนีประนอมในระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งในสังคมเหล่านี้จึงมีอยู่มาก

4.3 อิทธิพลของวัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของความรู้สึก ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม แนวคิดและพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆของระบบ ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองในแต่ละสังคมจึงมีอิทธิพลต่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมในหลายประการซึ่งสรุปได้ (ศราวุธ ศรีแสงใส 2544: 33) ดังนี้

1. วิธีการที่บุคคลแต่ละคนได้ตอบสนองต่อเหตุการณ์ภายนอก
2. เป้าหมายของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองจะอยู่ในรูปใดนั้น มักจะเป็นผลมาจากพฤติกรรมทางการเมือง
3. ปทัสถานที่เป็นตัวกำหนดวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายใดๆ ตลอดจนความรู้สึกผูกพันต่อสิ่งใดๆในทางการเมือง
4. วิธีการที่บุคคลแต่ละคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับวิถีทางการเมือง
5. วัฒนธรรมทางการเมืองสามารถบอกให้รู้ตำแหน่งของอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองในสังคม
6. วัฒนธรรมทางการเมืองจะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาของสาระของการติดต่อทางการเมืองและกำหนดผลที่จะตามมา
7. วัฒนธรรมทางการเมืองจะเป็นตัวกำหนดแนวทางในการปฏิบัติให้กับสถาบันทางการเมืองในสังคม

กล่าวโดยสรุป วัฒนธรรมทางการเมืองแม้ว่าจะมีลักษณะเป็นนามธรรม กล่าวคือ เป็นแบบแผนของทัศนคติ หรือความโน้มเอียงทางความเชื่อและสภาวะอารมณ์ของคนในสังคม แต่ก็นับได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นตัวกำหนดกรอบพฤติกรรมทางการเมือง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ของประชาชน

5. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม

การตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม (the multiple factors theory of decision making and social action) เป็นทฤษฎีของวิลเลียม ดับเบิลยู ริดเดอร์ (William W. Reader) ซึ่งรวบรวมกลุ่มของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของมนุษย์มาตอบปัญหาการกระทำทางสังคมทั่วไป (จิรพรรณ กาญจนะจิตรา อ้างถึงใน นันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ 2548: 6) ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคล โดยทฤษฎีนี้มีแนวความคิดว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ และการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์เป็นปัจจัยภายนอกซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ แต่บุคคลจะแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมเหล่านั้นเข้าสู่ตัวเอง โดยการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอกดังกล่าวนี้จะอยู่ในรูปของความเชื่อ (beliefs) และความไม่เชื่อ (disbeliefs) ซึ่งความเชื่อและความไม่เชื่อจะเป็นเหตุผลที่จะทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรม ดังนั้น ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจจึงไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายนอกโดยตรง การตัดสินใจ และการกระทำทางสังคมของบุคคลจะประกอบด้วยความเชื่อ และความไม่เชื่อหลายประการรวมกัน มิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง หากแต่จะมีกลุ่มของเหตุผลที่มาจากปัจจัยต่างๆ ประกอบกันสนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจ และอาจแปรเปลี่ยนไปตามแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ โดยกลุ่มของเหตุผลที่ริดเดอร์กล่าวถึงได้แก่กลุ่มของปัจจัยต่อไปนี้

5.1 ปัจจัยดึงดูด (pull factors)

5.1.1 เป้าประสงค์ (goals) คือกิจกรรม วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ ความเชื่อ ความรู้ กิจธุระ หรือ สภาพความเป็นอยู่ที่บุคคลพึงปรารถนา และต้องการ หรือไม่ต้องการ และผู้กระทำพยายามหลีกเลี่ยง ผู้กระทำอาจต้องการทำเพื่อตนเอง หรือใช้เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่จะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติ หรือเพื่อจะหลีกเลี่ยงเป้าหมายอื่นๆ

5.1.2 ความเชื่อ (belief orientation) คือการรับรู้ หรือเข้าใจของแต่ละบุคคล หรือของกลุ่มต่อสิ่งที่เกิดขึ้น และลักษณะของสิ่งต่างๆ พฤติกรรมของสิ่งต่างๆ ทั้งในอดีต และปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ความรู้ที่ผู้กระทำเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีอิทธิพลต่อ

การตัดสินใจ และเลือกกระทำการทางสังคม ในการกระทำการทางสังคมใดๆต้องอาศัยความเชื่ออยู่ด้วยเสมอ

5.1.3 ค่านิยม (value) คือความเชื่อในสิ่งที่จะเป็น สิ่งที่คุณกระทำรับรู้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของวิถีทางในการดำรงชีวิตของเขา ความเชื่อในสิ่งต่างๆ เช่น ระบบความเชื่อ ทศนคติ พฤติกรรม คุณลักษณะ กิจกรรมงาน สภาพความเป็นอยู่ ผู้กระทำเชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ดีเอง หรือสังคมเห็นดีเห็นชอบสมควรยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิธีปฏิบัติอย่างอื่น ค่านิยมของผู้กระทำทางสังคมจะแสดงออกทางทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้กระทำทุกรูปแบบ ดังนั้น ค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม ในการชักนำให้ผู้กระทำกระทำไปตามค่านิยมของเขา

5.2 ปัจจัยผลักดัน (push factors)

5.2.1 ความคาดหวัง (expectation) คือการรับรู้ของผู้กระทำทางสังคมว่าผู้อื่น บุคคล กลุ่ม หรือสังคมโดยทั่วไปอยากให้เราเชื่อ รู้สึก หรือประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์นั้นๆ ความคาดหวังประกอบด้วย สิ่งที่คุณคิดว่าเราควรเชื่อ รู้สึก หรือประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่คนอื่นต้องการ ดังนั้นในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคาดหวังของบุคคลอื่นด้วย

5.2.2 ข้อผูกพัน (commitment) คือสิ่งที่คุณกระทำเชื่อว่าเขาผูกพันที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้นๆ ไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน เขาจะต้องเคร่งครัดต่อประเด็นปัญหาที่เขาเกี่ยวข้องโดยตรง หรือโดยทางอ้อม ผู้กระทำจะต้องกระทำตามข้อสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่นถึงแม้ว่าผู้กระทำอาจจะชอบกระทำอย่างอื่น ซึ่งเขาก็มีอิสระพอที่จะเลือกกระทำได้ แต่เขาก็จะไม่ทำ ข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม เพราะผู้กระทำตั้งใจกระทำสิ่งนั้นๆ เนื่องจากเขารู้สึกว่าเขามีข้อผูกพันที่ต้องกระทำ

5.2.3 การบังคับ (force) คือความเชื่อที่อยู่ในใจของผู้กระทำว่าเขาถูกกำหนดหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่เขาารู้สึกว่าไม่มีทางเลือกอื่นเหลืออยู่นอกจากจะต้องปฏิบัติตาม ปัจจัยการบังคับจะเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจได้เร็วขึ้น เพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งต่างๆนั้น เขาอาจจะยังไม่แน่ใจว่าจะกระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ แต่เมื่อมีการบังคับผู้กระทำก็รู้สึกว่าไม่มีทางเลือกอื่นเหลืออยู่ นอกจากตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้น การบังคับจึงมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม ผู้กระทำมักมีความโน้มเอียงที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อเขาถูกบังคับให้กระทำ

5.3 ปัจจัยสนับสนุน (able factors)

5.3.1 **โอกาส (opportunity)** คือ ความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์ หรือข้อกำหนด หรือทางเลือกที่มีอยู่ โอกาสจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำของบุคคล ผู้กระทำมักจะตัดสินใจเข้าร่วมในการกระทำทางสังคม เมื่อเขาพิจารณาแล้วเห็นว่าภายใต้สถานการณ์นั้นๆ โอกาสเปิดให้เลือกกระทำได้ ดังนั้น การที่ผู้กระทำตัดสินใจ และเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับลักษณะของโอกาสที่มีในสถานการณ์นั้น

5.3.2 **ความสามารถ (ability)** คือการรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับพลังจิตความสามารถของเขาในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนกระทั่งสามารถบรรลุความสำเร็จภายใต้สถานการณ์นั้น การที่ผู้กระทำตระหนักถึงความสามารถนี้ จะนำไปสู่การตัดสินใจกระทำทางสังคม เพราะเขารู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำไปแล้ว เขาสามารถที่จะกระทำได้นั่นเอง โดยทั่วไปการกระทำพฤติกรรมใดๆนั้น บุคคลจะพิจารณาถึงความสามารถของตนเองเสียก่อน

5.3.3 **การสนับสนุน (able factors)** คือการช่วยเหลือ หรือการคัดค้าน ซึ่งผู้กระทำเชื่อว่าเขากำลังได้รับ หรือคาดว่าได้รับจากผู้อื่นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งตัวเขาเองจะเป็นผู้ที่รับความช่วยเหลือ ดังนั้น ผู้กระทำมีความโน้มเอียงที่จะตัดสินใจ และกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับ การสนับสนุนจากผู้อื่น การสนับสนุนจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม

6. แนวความคิดเกี่ยวกับทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6.1 วัฒนธรรมองค์กรของทหาร

6.1.1 **วินัยทหาร** เป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร ในยามสงคราม ถ้าทหารมีวินัยดี การปกครองบังคับบัญชาเป็นระเบียบเรียบร้อย การปฏิบัติในการระดมมีหวังในชัยชนะถ้าทหารไม่มีวินัย ควบคุมกันไม่ได้ สมรรถภาพของทหารก็จะเสื่อมโทรม ไม่อาจปฏิบัติภารกิจอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จลุล่วงไป จนอาจเป็นภัยร้ายแรงแก่ประเทศชาติได้ แม้ในยามปกติ การมีวินัยของทหารยังเป็นเครื่องเชิดชูเกียรติแสดงถึงสมรรถภาพของกองทัพเป็นที่ยกย่องแก่ประชาชนทั่วไป

6.1.2 **ความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร** เนื่องจากทหารมีหน้าที่ป้องกันประเทศชาติโดยตรงและเป็นกลุ่มบุคคลที่ถืออาวุธ โดยเปิดเผย ย่อมกระทำผิดได้ง่ายกว่าบุคคลพลเรือนทั่วไป ดังนั้น การปกครองบังคับบัญชาทหารจึงจำเป็นต้องกระทำโดยเด็ดขาด สำหรับการบังคับบัญชา หมายถึง อำนาจปกครอง ควบคุมดูแลและสั่งการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ โดยเรียกผู้มีอำนาจปกครองควบคุมดูแลและสั่งการนั้นว่า “ผู้บังคับบัญชา” และเรียกผู้อยู่ใต้

อำนาจปกครองควบคุมดูแลและสั่งการนั้นว่า “ผู้ได้บังคับบัญชา” ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนจำนวนมากสามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือ ความมีวินัย ซึ่งหากทหารขาดวินัยหรือวินัยหย่อนยานเสียแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความแตกแยก แยกความสามัคคี และยากที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุภารกิจ ซึ่งอาจส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อส่วนรวมได้ในที่สุด สำหรับเครื่องมือสำคัญเบื้องต้นของผู้บังคับบัญชาในอันที่จะรักษาระเบียบวินัยของทหารก็คือ กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาเพื่อใช้ในการปกครองบังคับบัญชา ตลอดจนให้อำนาจลงโทษแก่ทหารผู้กระทำความผิดวินัยทหาร โดยเฉพาะ ทั้งยังเป็นการช่วยเสริมสร้างกองทัพให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพเข้มแข็ง

6.1.3 ที่มาของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร การปกครองของไทยในสมัยโบราณนับตั้งแต่กรุงสุโขทัย ยึดถือนโยบายการป้องกันประเทศเป็นหลัก ชาชนจรรจงทุกคนต้องเป็นทหาร การปกครองทั่วไปใช้วิธีปกครองอย่างทหาร ดังนั้น วินัยกับทหารจึงเป็นสิ่งที่คู่กันมาตลอดมา แต่ระเบียบกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับต่าง ๆ ยังมีได้ตราขึ้นเป็นกฎหมาย คงยึดถือประเพณีหรือแบบธรรมเนียมที่ทหารต้องประพฤติปฏิบัติตาม ครั้นในสมัยต่อ ๆ มา แม้การศึกษาสงครามจะห่างลง ทำให้การปกครองอย่างทหารผ่อนคลายลงไป แต่ก็ยังคงถือเป็นหลักการอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์กับกำลังทหารมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันเป็นอย่างมาก ซึ่งจะพบว่ามีกฎหมายหลายฉบับที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารและการออกสงคราม เช่น พระอัยการอาญาหลวง บัญญัติในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีอยู่ทอง พ.ศ.1895 พระอัยการกบฏศึก บัญญัติในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พ.ศ. 2001 เป็นต้น

ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตราพระราชบัญญัติและประกาศต่าง ๆ เล่ม 1 ออกใช้บังคับ ซึ่งในกฎหมายฉบับนี้มีประกาศพระราชกำหนดกฎหมายทหาร โดยพระยาบุรุษรัตนพิศลจางวาง ผู้กำกับทหารบกทุกหมู่ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันอังคาร เดือน 7 ขึ้นค่ำหนึ่ง จ.ศ.1225 (พ.ศ.2406) สำหรับใช้บังคับแก่ทหารที่มียศต่าง ๆ ตั้งแต่ ครุ นายแฉวและทหารเลว รวม 13 ข้อ เพื่อยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการลา การเตรียมตัวเมื่อถึงเวลาฝึกหัด การระวางรักษาดูแลเครื่องแต่งกาย การจัดยามประจำหน้าที่ การลงโทษทหารที่เกียจคร้านการฝึก การลงโทษทหารที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การลงโทษทหารที่นินทาว่าผู้บังคับบัญชาทั้งต่อหน้าแลลับหลัง แบบธรรมเนียมในการแสดงความเคารพต่อผู้บังคับบัญชา และผู้ใหญ่นับได้ว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารและแบบธรรมเนียมต่าง ๆ สำหรับให้ทหารผู้บังคับบัญชาและผู้ได้บังคับบัญชายึดถือปฏิบัติในสมัยนั้น ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตรากฎหมายว่าด้วยวินัยทหารขึ้นสองฉบับ คือ กฎหมายว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 21 มีนาคม 2454 สำหรับใช้บังคับ

ทหารเรือ และกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2458 สำหรับใช้บังคับทหารบก จนกระทั่งใน พ.ศ. 2464 กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวไม่เหมาะสมแก่กาลสมัยและยังไม่มี ความชัดเจนพอ กล่าวคือ ไม่มีบทนิยามศัพท์ให้แน่ชัดว่าวินัยทหารคืออะไร อีกทั้งเมื่อได้ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาแล้ว ก็สมควรมีหนทางให้ผู้ที่บังคับบัญชาสามารถร้องทุกข์ได้ ในกรณีที่ถูผู้บังคับบัญชากดขี่โดยอติธรรมนั้น ได้ด้วย ดังนั้น เสนาบดีกระทรวงกลาโหม และ เสนาบดีกระทรวงทหารเรือในขณะนั้น จึงได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทาน พระบรมราชานุญาตออกกฎใหม่ และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตรากฎว่าด้วย ยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2465 ขึ้นใช้บังคับ และให้ยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งสองฉบับนั้นเสีย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน ในปี 2476 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ขึ้น โดยคำแนะนำและความยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากขณะนั้นทั้ง ทหารบกและทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกัน จึงสมควรให้กฎหมายฉบับเดียวกันบังคับแก่ ทหารทั้งหมด กับให้ยกเลิกกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย และ ยกเลิกกฎเสนาบดีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ โดยให้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2476 ตลอดจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2553

6.1.4 ความหมายของคำว่า "วินัยทหาร" และ "แบบธรรมเนียมทหาร" "วินัย ทหาร" คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร (พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 4) "แบบธรรมเนียมทหาร" ได้แก่ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็นและไม่เป็นลายลักษณ์ อักษร

6.1.5 ความเกี่ยวพันระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับกฎหมายว่า ด้วยวินัยทหาร รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ นอกจากนี้ในเรื่องสิทธิ และเสรีภาพของชนชาวไทย รัฐธรรมนูญได้บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและ ได้รับ ความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน อันเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของ ประชาชนคนไทย เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ แต่ในการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว บุคคลที่เข้ารับราชการซึ่งรวมถึงข้าราชการทหารด้วย บุคคลเหล่านี้นอกจากจะอยู่ภายใต้บังคับแห่ง กฎหมายทั่วไปแล้ว ยังต้องอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายเฉพาะต่างหากจากประชาชนทั่วไป เช่น ทหาร

ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร เป็นต้น ด้วยเหตุนี้เอง จึงได้บัญญัติรองรับในเรื่องนี้ไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 64 ว่า “บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ และข้าราชการอื่นของรัฐ ฯลฯ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัยหรือจรรยาบรรณ” ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในเรื่องวินัยสำหรับทหาร เพราะวินัยทหารเป็นรากฐานสำคัญ และเป็นมาตรการจำเป็นที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการเป็นส่วนรวมนั่นเอง

กฎระเบียบวินัย และแบบธรรมเนียมประเพณีของทหารตลอดจนการให้มีอุดมการณ์ยึดมั่นในชาติและพระมหากษัตริย์ รวมทั้งการปลูกฝังให้เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัดเป็นภาพลักษณ์หรือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของทหารที่นับว่าเป็นวัฒนธรรมขององค์กรทหารที่ได้รับการอบรมฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติราชการ ซึ่งมีอิทธิพลรอบงำการดำเนินชีวิตประจำวันของทหารในที่สุด เพื่อที่จะให้ทหารทุกคนอยู่ภายใต้ระเบียบวินัยเดียวกันและมีแนวทางปฏิบัติราชการในทิศทางเดียวกัน โดยต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยตรงและและผู้บังคับบัญชาชั้นสูงที่มียศและตำแหน่งหน้าที่สูงกว่าตนอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง วัฒนธรรมทหารจึงมีอิทธิพลพัฒนาความคิดทางการเมืองอย่างมาก

การศึกษาอบรมในสถาบันทหารนอกจากจะมุ่งเน้นเรื่องอำนาจ คำสั่ง ระเบียบวินัย และในความเคารพยำเกรงผู้ที่อาวุโสกว่าแล้ว ยังเน้นการปลูกฝังนิสัยความประพฤติ ระเบียบและแบบธรรมเนียมประเพณีของทหาร ตลอดจนถึงการให้มีอุดมการณ์ยึดมั่นในชาติและพระมหากษัตริย์ ซึ่งความสัมพันธ์ติดต่อกันสื่อสารอยู่ในรูปคำสั่งแบบบนลงล่าง (Top - Down) คือออกคำสั่งหรือสั่งการจากผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในระดับสูงกว่าลงไปสู่ระดับที่ต่ำกว่าเสมอและมีข้อบังคับซึ่งเป็นไปในเชิงผู้บังคับต้องเชื่อฟังเคารพยำเกรงพินอบพิเทาต่อผู้ใหญ่อ่างไม่มีเงื่อนไข

วัฒนธรรมทหาร จึงหมายถึง การที่ทหารมีกฎระเบียบและวินัยที่เคร่งครัดระบบอาวุโสและเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งอย่างไม่มีเงื่อนไข

6.2 บทบาทของกองทัพกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ตามพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ กองทัพมีความสัมพันธ์และมีความสำคัญต่อรัฐ (State) อย่างแน่นแฟ้นมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะรัฐมีกองทัพเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์รักษาคุ้มครองอำนาจอธิปไตย และเป็นกลไกรัฐ (State Machine) ที่สำคัญเนื่องจากถ้ากองทัพพังทลายจะทำให้รัฐต้องล่มสลาย เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงของรัฐในแต่ละยุคแต่ละสมัยเกิดขึ้นเพราะกองทัพที่อำนาจอยู่ได้พังทลายลง ดังนั้น กองทัพจึงเป็นสถาบันที่คู่กับรัฐมีความเกี่ยวพันกับความมั่นคงของรัฐ โดยเฉพาะในด้านการเมืองการปกครอง และเป็นสถาบันที่อำนาจให้รัฐดำรงอยู่อย่างมั่นคงได้ ดังเช่น

ประเทศในกลุ่มเสรีประชาธิปไตย คือ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมนี ฯลฯ หรือกลุ่มประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ คือ สหภาพโซเวียต จีน คิวบา เวียดนาม ฯลฯ ก็ต้องมีกองทัพไว้รักษาอธิปไตยของรัฐและคุ้มครองอำนาจอธิปไตยด้วยกันทั้งนั้น ในแง่ของการเมืองการปกครองกองทัพสะท้อนถึงระบบการปกครองของประเทศไว้เช่นกัน คือ ถ้ากองทัพเป็นเผด็จการประเทศนั้นก็จะเป็นเผด็จการหรือเป็นของคนส่วนน้อย ถ้ากองทัพเป็นประชาธิปไตยประเทศนั้นก็จะเป็นประชาธิปไตย เพราะกองทัพเป็นของประชาชนและถือว่าระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นการปกครองของประชาชน

ประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2553 บทบาทของกองทัพกับการปกครองบ้านเมืองเป็นสิ่งที่คู่กันมาโดยตลอด การทหารนั้นเป็นกิจการที่ถือกำเนิดควบคู่กับชาติไทย เพราะการทำสงครามเพื่อรักษาอธิปไตย หรือการขยายอาณาเขต การแสวงหาทรัพยากรเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นเป็นธรรมดาของโลก ซึ่งประเทศไทยได้ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มาแล้วโดยใช้กำลังทหารดำเนินการให้ประเทศไทยมีความมั่นคงถาวรถึงปัจจุบัน ส่วนประกอบที่สำคัญของกองทัพ คือกำลังพลที่เป็นประชาชนธรรมดา เมื่อมีราชการสงครามจะเกณฑ์เข้ามา จึงไม่มีกองทัพประจำการ ทหารอาชีพ จะมีเฉพาะแม่ทัพนายกองและทหารจำนวนหนึ่ง กองทัพไทยพัฒนามาจากการปกครองแบบจตุสดมภ์ 4 คือ เวียง วัง คลัง นา โดยให้สมุหนายกกับสมุหกลาโหมเป็นเสนาบดีที่สำคัญในการช่วยเหลือสถาบันพระมหากษัตริย์ในการปกครองประเทศ ทั้งนี้เสนาบดีทั้งสองมิได้แยกอำนาจกันชัดเจน ระหว่างความรับผิดชอบทางด้านทหารและพลเรือน ต่อมาได้มีการแยกงานทหารกับงานพลเรือนออกโดยชัดเจนระหว่างกลาโหมกับมหาดไทย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงตั้งกระทรวงกลาโหมขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2435 มีพระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย จึงทำให้กองทัพได้ผูกพันกับราชการสงครามและงานราชการสนามอย่างใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ตลอดมาจนถึง พ.ศ. 2475 ได้เกิดการปฏิวัติโดยคณะราษฎรที่ประกอบ ด้วย ข้าราชการฝ่ายทหารบก ฝ่ายทหารเรือ และฝ่ายพลเรือน ได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ทำให้กองทัพตกอยู่ภายใต้อำนาจอิทธิพลของคณะผู้นำทหารตั้งแต่นั้นมา และได้เข้าผูกพันกับปัญหาอำนาจของรัฐและปัญหาการเมืองจนถึงปัจจุบัน

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา กองทัพหรือทหารส่วนใหญ่มีความปรารถนาที่จะให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีปราศจากการถูกขูดรีดจากเผด็จการและอิทธิพลอำนาจมืดที่มีอยู่และต้องการที่จะให้บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตยโดยที่กองทัพเป็นแกนนำในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย ดังเช่น ในช่วงระยะ พ.ศ. 2523 ที่รัฐบาลได้

ประกาศคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ที่ฝ่ายทหารได้ยึดถือและเป็นแกนนำต่อสู้จนกระทั่งสามารถได้รับชัยชนะ

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่งมิได้เป็นไปโดยฉับพลันต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขที่เหมาะสม พร้อมกับต้องผ่านระยะหัวเลี้ยวหัวต่อหรือระยะผ่าน (Transonal Period) การเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศตะวันตก เช่น การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศฝรั่งเศสจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 17 – 18 นับจากคฤบาทิลแตก ใช้เวลานานถึง 80 ปีเศษ ช่วงเวลาในการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นระยะเวลาที่สำคัญที่สุดของการต่อสู้และเรียนรู้ปัญหาต่าง ๆ เพราะถ้าฝ่ายใดชนนรูปแบบการปกครองของรัฐก็จะ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของฝ่ายชนะและบังคับให้ประชาชนยอมรับในการต่อสู้

ในการเปลี่ยนแปลงของประเทศตะวันตก เป็นการต่อสู้ระหว่างกลุ่มทหารและพลเรือน ที่มีแนวความคิดในการปกครองแบบเผด็จการกับกลุ่มที่มีแนวความคิดแบบประชาธิปไตยเท่านั้น สำหรับประเทศไทยถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมา 60 กว่าปีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังอยู่ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงจะนำมาเปรียบเทียบกับประเทศทางตะวันตกที่ได้ผ่านระยะการเปลี่ยนแปลงโดยสมบูรณ์มาแล้ว หรือนำมาเป็นมาตรฐานเดียวกันไม่ได้ และเนื่องจากประเทศไทยยังต้องต่อสู้กับกลุ่มที่มีความคิดสังคมนิยม (Socialism) หรือกลุ่มคอมมิวนิสต์ที่เข้าร่วมแข่งขันต่อสู้ด้วยกันกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองนับได้ว่าเป็นกลุ่มที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคง

ดังนั้น การต่อสู้ภายในประเทศในช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทย จึงมีความสับสนวุ่นวายยุ่งยากกว่าประเทศในทางตะวันตก ในส่วนบทบาทของกองทัพในช่วงระยะการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญมากเนื่องจากกองทัพกับรัฐบาลเป็นของแยกจากกันไม่ได้ เพราะกองทัพมีหน้าที่พิทักษ์ค้ำจุน เมื่อการเปลี่ยนแปลงสิ้นสุดลงแล้ว คืออาจมีบทบาททั้งด้านการทหารและด้านการเมืองทำให้เห็นได้ว่าในช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงกองทัพจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เมื่อเหตุการณ์สิ้นสุดลงแล้วบทบาทของกองทัพต้องเปลี่ยนไปอีกรูปหนึ่งคือต้องถอนตัวจากการเมือง เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการปกครองอย่างแท้จริง นอกจากการศึกษาภาพรวมของทหารในรูปของกองทัพแล้วก็ควรจะเจาะประเด็นลงไปที่ทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อมองภาพให้ละเอียดมากขึ้น

6.3 บทบาทหน้าที่ของทหารตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติไว้ว่า ทหารมีบทบาทหน้าที่ทางการเมือง 3 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง ในฐานะกลไกของรัฐบาลในมาตรา 77 บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อการป้องกันระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และในมาตรา 74 ได้กำหนดบทบาทของข้าราชการต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง จะเห็นว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ให้ทหารในฐานะกลไกของรัฐต้องสนับสนุนและปกป้องการปกครองระบอบประชาธิปไตยและต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ความเป็นกลางในทางการเมือง ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความเป็นกลางทางการเมืองของข้าราชการประจำมิได้หมายถึงการที่ข้าราชการประจำจะมีความคิดเห็นทางการเมืองไม่ได้วิพากษ์วิจารณ์การเมืองไม่ได้ เป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่ได้ หรือไปลงคะแนนให้ผู้สมัครพรรคหนึ่งพรรคใดไม่ได้ แต่หมายถึงการรักษาบทบาทของตนในฐานะข้าราชการไว้ไม่ให้เกิดการนำเอาตำแหน่งหน้าที่การงาน เครื่องมือเครื่องใช้ของหน่วยงานไปให้คุณให้โทษแก่พรรคการเมืองพรรคหนึ่ง พรรคใด หรือนักการเมืองคนหนึ่งคนใด ข้าราชการทหารก็เช่นเดียวกัน ย่อมมีสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป คือ มีสิทธิในการไปเลือกตั้ง สิทธิที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมือง พรรคการเมืองได้ แต่สิทธิเช่นนี้มีข้อจำกัด เช่น ข้าราชการจะเป็นพรรคการเมืองได้แต่เป็นกรรมการพรรคการเมืองไม่ได้ ข้าราชการมีสิทธิจะไปเลือกผู้สมัครของพรรคที่ตนเป็นสมาชิกอยู่หรือพรรคที่ตนมิได้เป็นสมาชิกแต่มีความนิยมในพรรคนั้นได้ แต่จะไปช่วยทำการหาเสียงอย่างเปิดเผยหรือใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่คลบคลาดให้พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ หรือนิยมชมชอบชนะการเลือกตั้งไม่ได้ ความเป็นกลางทางการเมืองของข้าราชการจึงมีความหมายในแง่ที่มากกว่าที่จะไม่ฝักใฝ่พรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเลย ข้าราชการทหารเช่นกันย่อมมีสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับข้าราชการอื่น ๆ และประชาชนทั่วไป เพียงแต่มีข้อจำกัดขององค์กรมากกว่าข้าราชการอื่น ๆ แต่บทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในเรื่อง การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามผลทางการเมือง และการร่วมกิจกรรมทางการเมือง ทหารในฐานะกลไกของรัฐสามารถมีบทบาทได้เช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป

ประการที่สอง ในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ประเภทกลุ่มผลประโยชน์ในสถาบัน (Institutional groups) ซึ่งจะพบภายในองค์กรเช่น พรรคการเมือง สถาบันนิติบัญญัติ กองทัพ กระทรวง ทบวง กรม และองค์กรทางศาสนา กลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มข้าราชการหรือพนักงานอาชีพซึ่งมีหน้าที่ทำนอกเหนือจากการทำหน้าที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มเหล่านี้ในบางครั้งก็อาจจะแสดงออกซึ่งความต้องการและเป็นตัวแทนของกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมก็ได้ กลุ่มผลประโยชน์ประเภทนี้ในประเทศด้อยพัฒนา เช่น ประเทศไทย อินเดีย ฯลฯ มีอิทธิพลสูงมากเพราะมีฐานขององค์กร

รองรับในขณะที่กลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ มีจำนวนน้อยและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปกครองเองด้วย ตลอดจนสามารถทำตัวเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้โดยชอบธรรมในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (สิทธิพันธ์ พุทธหุน 2543: 286) กลุ่มผลประโยชน์มีหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งคือป้อนข้อมูลที่มีค่าต่อการตัดสินใจในปัญหาหรือนโยบายที่สำคัญกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ส่วนใหญ่จะพยายามให้ข้อมูลในการจูงใจให้นักการเมืองผู้บริหารและประชาชนเห็นคล้อยตามเหตุผลที่เป็นจุดยืนของกลุ่ม ทหารในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ต้องปกป้องผลประโยชน์ขององค์กร เพื่อจะได้ปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะภายใต้สภาวะที่ขาดแคลนทรัพยากรในการบริหาร ทหารต้องมีตัวแทนหรือผู้ที่มีความเห็นเหมือนองค์กรเข้าไปเป็นหรือ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรในฐานะกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่ง เช่น การมีผู้แทนที่เคยเป็นข้าราชการทหารเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะได้ทราบความต้องการที่แท้จริงว่าทำอะไรทหารจะสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเสนอของงบประมาณ ฉะนั้น ทหารจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามวิถีการปกครองแบบประชาธิปไตย

ประการที่สาม ในฐานะประชาชน รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มาตรา 64 กำหนดบทบาทของทหารในฐานะของประชาชนไว้ชัดเจน กล่าวคือ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่นและพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ฉะนั้น ในบทบาทหน้าที่นี้ทหารคือประชาชนคนหนึ่ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหัวใจของการพัฒนาประชาธิปไตย ที่จะมุ่งไปสู่การเมืองภาคประชาชน

สรุปบทบาทของทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสามบทบาท ทหารต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพียงแต่มีข้อจำกัดบางประการในฐานะองค์กรของรัฐต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมืองไม่สามารถเป็นกรรมการพรรคการเมืองหรือลงสมัครรับเลือกตั้งได้เท่านั้น นอกจากนั้นกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่นทหารมีสิทธิบริบูรณ์ในการเข้ามามีสิทธิทางการเมืองและเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง

6.4 ทหารกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นิโคโล มาเคียเวลลี (Nicolo Machiavelli) ปรัชญาเมธีทางการเมืองได้ให้ทัศนะในเรื่องการทหาร ว่าการเมือง คือ เรื่องของการทหาร การรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ได้หรือขยายอิทธิพลได้ด้วยอำนาจของกองทัพที่แข็งแกร่ง ขณะเดียวกันผู้ปกครองก็จะต้องระมัดระวังมิกระทำการใดให้ประชาชนเกลียดชังเพราะถ้าประชาชนเกลียดชังผู้ปกครองก็จะอยู่ไม่ได้

(สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ 2545 : 132) ทหารไทยได้มีบทบาททางการทหารและการเมืองควบคู่กันมาตั้งแต่ก่อนที่คนไทยจะสถาปนาอาณาจักรสุโขทัยเป็นราชธานีแห่งแรกของประเทศไทย เพราะผู้ปกครองที่ต้องดำเนินการทางการเมืองและการทหาร นั่นคือ พระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้มีอำนาจอธิปไตยในการปกครอง พร้อมกันนั้นพระเจ้าแผ่นดินของไทยทุกพระองค์เป็นนักรบที่มีความสามารถจึงเป็นผู้นำทางทหารด้วย ดังนั้น จึงทำให้การทหารกับการเมืองของไทยเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบที่มีรัฐสภาใน พ.ศ. 2475 ทหารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงและผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ซึ่งในการดำเนินการนั้น ผู้นำทางทหารได้ร่วมมือกับผู้นำพลเรือนรวมตัวกัน เป็นคณะราษฎร จนกระทั่งประสบผลสำเร็จ ดังนั้นทหารไทยในยุคแรกได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทางการเมืองที่มีเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์ เพื่อการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ในระยะเวลาต่อมาบทบาทดังกล่าวของทหารได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นผู้ขัดขวางการพัฒนาทางการเมือง คือ มีการใช้กำลังทหารทำการปฏิวัติรัฐประหาร โค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง มีการประกาศกฎอัยการศึก การยุบรัฐสภา การจับกุมขังนักการเมืองและปัญญาชนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย บางครั้งรุนแรงถึงขั้นสังหาร มีการยกเลิกการเลือกตั้งทั่วประเทศใช้อำนาจการปกครองลักษณะเผด็จการอำนาจของผู้นำทหาร เช่น ในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นต้น

ในช่วง 14 ตุลาคม 2516 การเมืองไทยได้มีการพัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยมากขึ้นเนื่องจากขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย ประชาชนและนักศึกษาสามารถผลักดันให้ผู้นำทหารเผด็จการต้องสละอำนาจทางการเมืองให้กับผู้นำพลเรือนหรือพลังประชาธิปไตยไม่สามารรถดำเนินการทางการเมืองได้ต่อไปอันเนื่องมาจากเหตุการณ์นองเลือดใน 6 ตุลาคม 2519 จนทำให้กลุ่มดังกล่าวต้องหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่เข้าป่าและเข้าร่วมขบวนการกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ต่อมาใน 20 ตุลาคม 2519 พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ และกลุ่มนายทหารยังเติร์ก ได้ทำการรัฐประหารเพื่อจัดอำนาจของผู้นำทหารอนุรักษ์นิยมให้การสนับสนุนรัฐบาลเผด็จการพลเรือนสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร และผลักดันการปกครองของไทยให้มีความเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น เมื่อดำเนินการรัฐประหารสำเร็จ คณะทหารไม่ได้เข้ามาคุมอำนาจการปกครองประเทศโดยตรง แต่ได้ใช้บทบาทของทหารให้รัฐบาลที่ประกอบด้วยพรรคการเมืองดำเนินนโยบายทางการเมืองได้เกิดความมั่นคงและมีเสถียรภาพให้สอดคล้องกับนโยบายของทหาร

บทบาททางการเมืองของทหารตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมาจนถึงรัฐบาล พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ไม่ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองโดยตรง แต่จะมีความสัมพันธ์กับการพัฒนา

ทางการเมืองในฐานะผู้พิทักษ์และนักไกล่เกลี่ยยังคงลักษณะเป็นกลุ่มอิทธิพลที่คอยติดตามตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลพลเรือน และสามารถบีบบังคับให้ทำตามนโยบายทางทหารได้ เช่น นโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การขยายแสนยานุภาพ เป็นต้น

ผู้นำทางทหารในยุคใหม่ได้มองเห็นว่าการปกครองไทยที่ผ่านมาภายใต้เผด็จการทหารยุคต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะต่อสู้กับลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ แต่กลับเป็นประโยชน์ให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเข้มแข็งขึ้น จนสามารถขยายอำนาจและอิทธิพลได้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ดังนั้น หนทางที่จะต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ได้ จึงต้องพัฒนาการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยให้มีประสิทธิภาพโดยนำเอานโยบายการเมืองนำการทหารประกาศใช้ในรูปของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เสนาธิการทหารบกในขณะนั้น ได้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายดังกล่าวให้เป็นผล

ในระยะหลังเรื่องเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของชาติจะต้องใช้วิธีการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในการเอาชนะคอมมิวนิสต์ได้มีการปรับบทบาททางการเมืองจากลักษณะเดิมมาเน้นในเรื่องของการจัดเงื่อนไขทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติของลัทธิคอมมิวนิสต์รวมทั้งเน้นในเรื่องการเข้าหามวลชน จัดตั้งกลุ่มมวลชนพัฒนา และส่งเสริมสถาบันประชาธิปไตย การเสริมสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตามแนวความคิดและการปฏิบัติของทหาร ในระยะหลังเรียกว่างานกิจการพลเรือนของกองทัพ จึงเห็นได้ว่าทหารได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน และต่อเนื่องมาโดยตลอด

สำหรับสังคมไทยในยุคต้นศตวรรษที่ 21 การรัฐประหารถือเป็นความแปลกแยกกับการพยายามปรับตัวให้เข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์ของคนไทยและสังคมไทย ผู้นำทหารและสังคมไทย ผู้นำทหารและข้าราชการไทยไม่ควรแม้แต่จะคิดถึงวิธีการนี้ ความเป็นพลเรือน (Citizenship) สำคัญกว่าความเป็นทหารหรือข้าราชการมาก ถ้าทำความเข้าใจดีพอ วิธีการของพลเมืองคือ การเรียกร้องและกดดันรัฐบาลให้ทำเพื่อประโยชน์ของสังคม หรือการสนองตอบสังคมด้วยการแปรนโยบายรัฐบาลที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไปสู่การปฏิบัติจะนำผลดีมาสู่ผู้นำทหารและข้าราชการทั้งโดยตรง คือการยอมรับในวิชาชีพทหาร ข้าราชการในสายตาของสังคม และความมั่นคงเข้มแข็งของสังคมโดยรวม ดังนั้น ต้องแยกให้ออกระหว่างวิธีการของทหารและข้าราชการตามอาชีพกับวิธีการของทหารและข้าราชการการเมืองตลอดจนวิธีการของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยที่ต่างออกไปอีกระดับหนึ่ง (วันชาติ เนตรานนท์ 2547: 45)

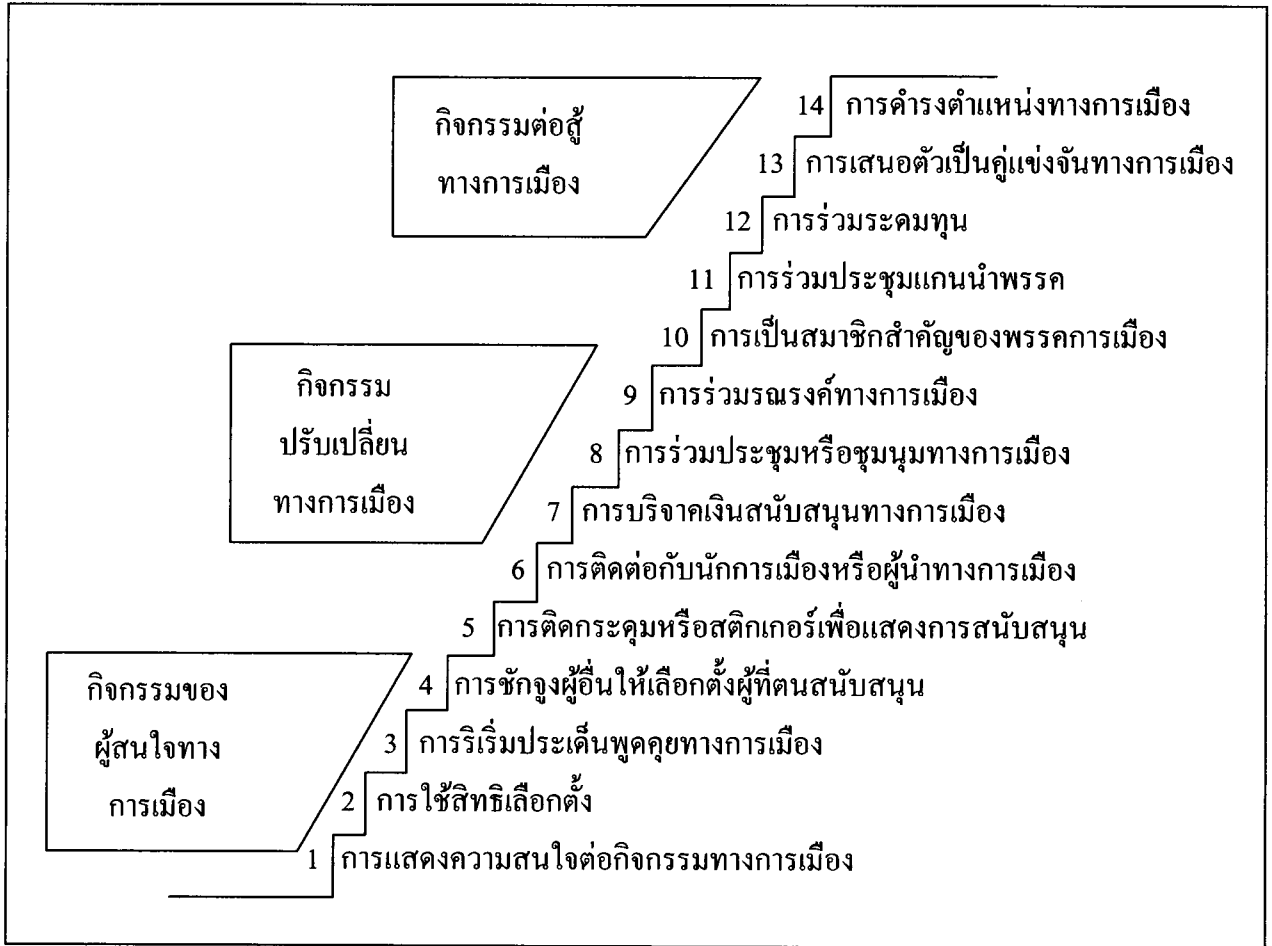

จากการศึกษาบทบาทของทหารในการมีส่วนร่วมหรือเข้าไปเกี่ยวพันทางการเมืองจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์เป็นลำดับขั้น (Hierarchy) มีตั้งแต่ค่อยไปหามาก เงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ บุคคลจะให้ความสนใจทางการเมืองตามพื้นฐานความต้องการของตน (Basic Physical Needs) อาทิ อาหาร ที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว

เลสเตอร์ มิลแบรท (Milbrath) พบว่า เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่สนใจการเมืองแต่อย่างใด (Apathetics) กับกลุ่มที่สนใจการเมืองทางการเมือง ซึ่งกลุ่มที่สนใจการเมืองจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 พวก คือ กลุ่มผู้สนใจติดตามทางการเมือง (Spectators) กลุ่มที่อยู่ระหว่างกลุ่มที่สนใจติดตามทางการเมือง และกลุ่มที่ต้องการเข้าไปมีบทบาททางการเมือง (Gladiators) อย่างไรก็ตามลักษณะเหล่านี้ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นที่แต่ละบุคคลได้รับ ผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองจากผลการวิจัยต่าง ๆ ในเรื่องนี้พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วยฐานคติ (Assumption) สำคัญ 2 ประการ (Lester Milbrath, 1965 อ้างถึงใน วันชาติ เนตรานนท์ 2547: 48) คือ

ประการแรก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งมีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับการกระทำอื่น ๆ ทางการเมืองด้วย

ประการที่สอง ความเกี่ยวพันทางการเมือง (Political Involvement) มีลักษณะเป็นลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมือง (The Hierarchy of Political Involvement) กรอบความคิดว่าด้วยลำดับขั้นเกี่ยวพันทางการเมืองจะแสดงให้เห็นถึง พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล จะเริ่มต้นจากลำดับต่ำสุด คือ การไม่สนใจทางการเมือง ไปถึงการสนใจทางการเมือง และในส่วนของความสนใจทางการเมืองก็จะแบ่งเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปสู่สูงสุด ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ลำดับขั้นการเกี่ยวพันทางการเมือง (Milbrath, 1955: 18)

7. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของกองพลทหารช่าง

7.1 สภาพทั่วไปของกองพลทหารช่าง

กองพลทหารช่าง เป็นหน่วยทหารช่างก่อสร้างของกองทัพบก จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ 169/32 ลงวันที่ 25 กันยายน 2532 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความสามารถของกองทัพบกด้านการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจะมุ่งเน้นไปทำงานก่อสร้างขนาดใหญ่และงานก่อสร้างที่มีลักษณะพิเศษ โดยมีภารกิจและขีดความสามารถ ดังนี้

7.1.1 ภารกิจของกองพลทหารช่าง

ภารกิจหลักของกองพลทหารช่าง คือการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาประเทศในเรื่องการก่อสร้างขนาดใหญ่ที่เป็นงานพิเศษ เช่น การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก อุโมงค์

การส่งกำลังทางท่อ สนามบิน เชื้อน คลังน้ำมันขนาดใหญ่ เส้นทางคมนาคมทั้งทางถนน ทางรถไฟ และทางน้ำ รวมไปถึงงานก่อสร้างพิเศษอื่น ๆ เป็นต้น

7.1.2 ชีตความสามารถ

- 1) วางแผน ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการก่อสร้างในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก อันได้แก่ ทำเรื่อน้ำลึก สนามบิน อุโมงค์ ทางท่อ เส้นทางคมนาคม คลังน้ำมันขนาดใหญ่ เชื้อน และค่ายทหาร
- 2) สามารถแบ่งมอบหน่วยทหารช่างตลอดจนวัสดุและอุปกรณ์ให้แก่โครงการต่างๆ รวมทั้งให้แนวทางและความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่หน่วยงานที่จัดเข้าดำเนินงานตามโครงการก่อสร้างนั้นๆ
- 3) ควบคุมหน่วยที่ได้รับการบรรจุมอบหรือหน่วยขึ้นสมทบทั้งทางเทคนิค ด้านยุทธการ และด้านธุรการ
- 4) ดำเนินการจัดการในเรื่องการซ่อมบำรุงยุทธโปกรณ์ของหน่วยอย่างจำกัด
- 5) กำกับดูแลสัญญาการก่อสร้างและการจ้างแรงงาน ตลอดจนควบคุมเทคนิคและมาตรฐานการก่อสร้างพิเศษตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

7.1.3 ผลงานและเกียรติประวัติของหน่วย

กองพลทหารช่างถูกกำหนดให้มีภารกิจในการช่วยพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือ บรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ และสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของทหารที่มีใช้สงคราม และร่วมกับมิตรประเทศ และสหประชาชาติ งานก่อสร้างโครงการใหญ่ ๆ ที่สำคัญของกองพลทหารช่างได้แก่

1) ด้านการพัฒนาประเทศ

- ก. งานโครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนรามคำแหง (สุขาภิบาล 3)
- ข. โครงการสวนสัตว์กลางคืน เชียงใหม่ไนท์ซาฟารี จังหวัดเชียงใหม่
- ค. โครงการก่อสร้างสโมสรกองทัพบก (ส่วนกลาง) แห่งที่ 2
- ง. งานก่อสร้างถนนยกระดับเชื่อมถนนพหลโยธินและถนนวิภาวดี
- จ. งานก่อสร้างถนนเลียบริมทางรถไฟสายใต้
- ฉ. โครงการก่อสร้างอาคารเลี้ยงหมีแพนด้า สวนสัตว์เชียงใหม่
- ช. งานปรับปรุงซ่อมแซมและก่อสร้างอาคาร ที่ทำการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๗. งานก่อสร้างอาคารที่พักของครุฑและข้าราชการชั้น
สัญญาบัตร กรมราชองครุฑ

2) โครงการตามแนวพระราชดำริ

- ก. โครงการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อ.ชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
- ข. โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์

อ.หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

ค. โครงการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเทศบาลตำบลหัวหิน และ
วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

- ง. โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- จ. โครงการก่อสร้างโรงงานสกัดน้ำมันพืชและผลิตไบโอดีเซล

ครบวงจร

ฉ. โครงการปรับปรุงพื้นที่ภายในบริเวณพระที่นั่งอัมพรสถาน

3) งานบรรเทาสาธารณภัย

- ก. เหตุการณ์ไฟไหม้ชุมชนคลองเตย
- ข. มหันตภัยคลื่นยักษ์สึนามิ
- ค. เหตุการณ์ไฟไหม้โรงงานผลิตตุ๊กตาเคเดอร์ จังหวัดนครปฐม
- ง. ช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้ง
- จ. ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

4) การกิจต่างประเทศ

- ก. การกิจช่วยเหลือฟื้นฟูบูรณะประเทศกัมพูชา
- ข. การกิจบูรณะฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถาน
- ค. การกิจเพื่อนมนุษยธรรมในประเทศอิรัก
- ง. การกิจรักษาสันติภาพในประเทศบรูไน

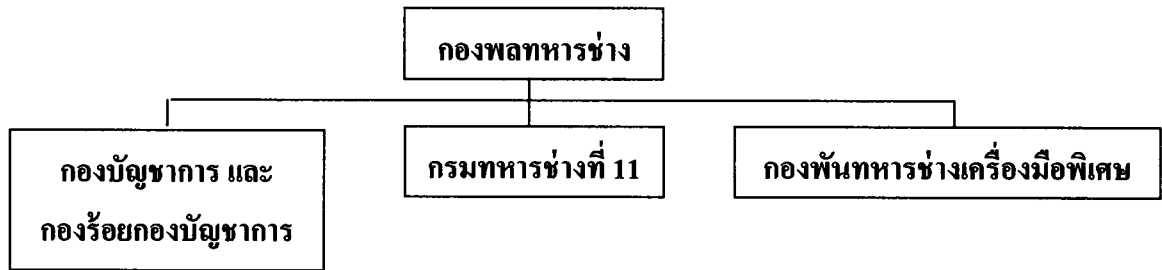
7.2 ข้อมูลพื้นฐานของกองพลทหารช่าง

7.2.1 ที่ตั้งปกติของกองพลทหารช่าง

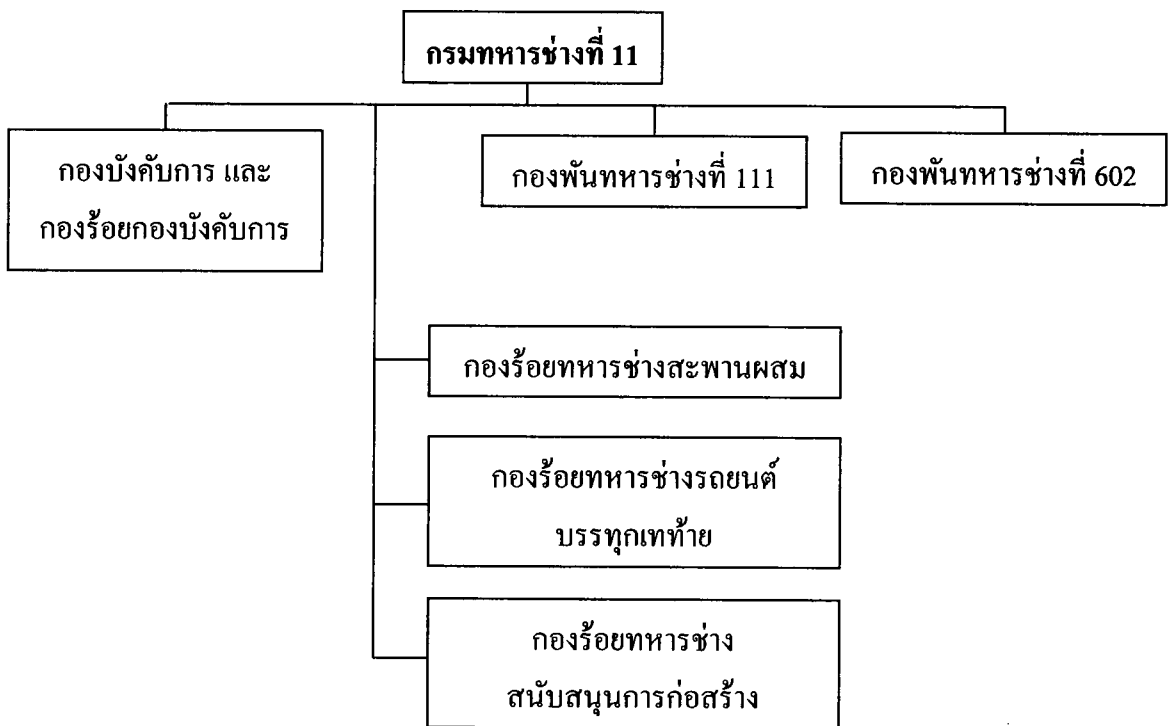
กองพลทหารช่างมีที่ตั้งหน่วยอยู่ที่ค่ายบูรณิจิตร ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 7
ตำบลเกาะพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

7.2.2 หน่วยขึ้นตรงของกองพลทหารช่าง

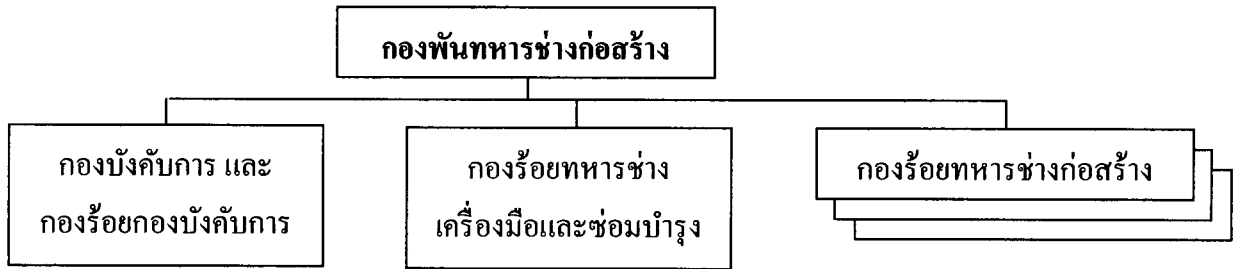
กองทัพบกกำหนดให้กองพลทหารช่างเป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกรมการทหารช่าง โดยมี กรมทหารช่างที่ 11 และ กองพันทหารช่างเครื่องมือพิเศษ เป็นหน่วยทหารช่างที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา

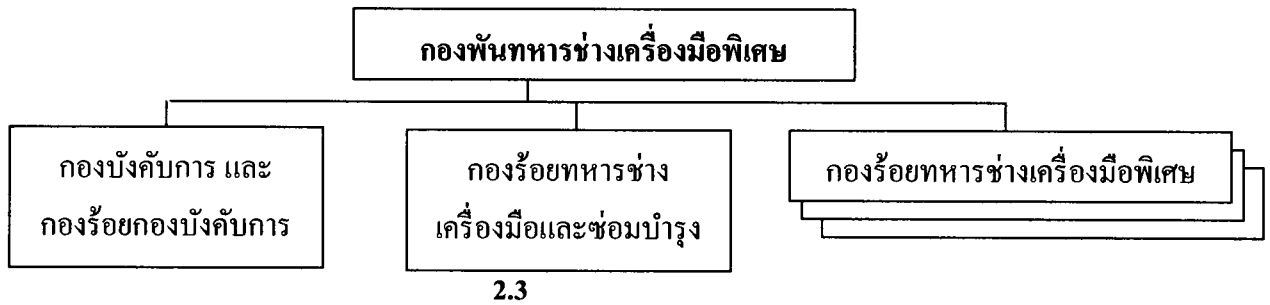
ภาพที่ 2.2 การประกอบกำลังของกองพลทหารช่าง

ภาพที่ 2.3 การประกอบกำลังของกรมทหารช่างที่ 11

ภาพที่ 2.4 การประกอบกำลังของกองพันทหารช่างก่อสร้างที่ 111
และกองพันทหารช่างก่อสร้างที่ 602

ภาพที่ 2.5 การประกอบกำลังของกองพันทหารช่างเครื่องมือพิเศษ

7.2.3 อัตราบรรจุกำลังพล

กองพลทหารช่างและหน่วยขึ้นตรงของกองพลทหารช่างมีอัตราบรรจุกำลังพลทั้งประเภทนายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน และพลทหารกองประจำการ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 บัญชีสรุปยอดกำลังพล กองพลทหารช่าง และหน่วยขึ้นตรงกองพลทหารช่าง
ประจำเดือน มกราคม 2552

หน่วย	นายทหารชั้นสัญญาบัตร		นายทหารชั้นประทวน		พลทหารกองประจำการ		หมายเหตุ
	อัตราอนุมัติ	บรรจุจริง	อัตราอนุมัติ	บรรจุจริง	อัตราอนุมัติ	บรรจุจริง	
กองบัญชาการและกองร้อย	53	41	113	73	83	64	
กองบัญชาการกองพลทหารช่าง							
กองพันทหารช่างเครื่องมือพิเศษ	33	23	368	224	75	65	
กองบังคับการและกองร้อย	30	19	125	70	55	45	
กองบังคับการกรมทหารช่างที่ 11							
กองร้อยทหารช่าง	5	2	68	53	52	45	
รถยนต์บรรทุกแท็กซี่							
กองร้อยทหารช่าง	12	7	79	49	98	74	
สะพานผสม							
กองร้อยทหารช่าง	11	7	160	102	75	54	
สนับสนุนการก่อสร้าง							
กองพันทหารช่างที่ 111	44	34	644	403	252	203	
กองพันทหารช่างที่ 602	44	34	644	420	252	214	
รวม	232	167	2201	1394	942	764	

ที่มา: ข้อมูลจากฝ่ายกำลังพล กองพลทหารช่าง ณ วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2552

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนุกุล แพรไพศาล (2543) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ภูมิลำเนา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ส่วนเพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล การศึกษา การรับรู้ข่าวสารทาง

การเมืองและการมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

พรทิพย์ รัตนวารินทร์ชัย (2546) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลหนองแค จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองแค จังหวัดสระบุรีมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ เพศ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัย การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความสนใจในการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ ระยะเวลาในการติดตามข่าวสารทางการเมือง และความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย

สุเมธ สุธีร์ (2546) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และการมีญาติเป็นนักการเมือง

ประมวล แสงแก้วศรี (2546) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันของประชาชนในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ได้แก่ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มทางสังคม ประโยชน์ที่ได้รับจากเขตปทุมวัน ความสนใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง ส่วนเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ ความรู้ความเข้าใจ และความสำนึกทางการเมืองเป็นปัจจัยที่ไม่แตกต่างกันต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตปทุมวัน

นันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ (2548) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษากรณีทหารในมณฑลทหารบกที่ 14 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ทหารในมณฑลทหารบกที่ 14 มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับสูง มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในระดับปานกลางและมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับต่ำ องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมด้านชั้นยศ ช่วงอายุ ช่วงระยะเวลาที่รับราชการและช่วงรายได้ต่อเดือน ส่วนระดับการศึกษาไม่ใช่องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร

คารินทร์ แก้วมุล (2548) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุดใจ สุอรุณ (2549) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง โดยส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ แม้ประชาชนมีความสนใจทางการเมืองในระดับปานกลาง แต่มีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง ผลทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วที่มีอาชีพที่สร้างรายได้หลัก การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน และพบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้วมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งการทดสอบสมมติฐานเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตร ข้าราชการทหารชั้นประทวน และพลทหารกองประจำการในสังกัดกองพลทหารช่าง จ.ราชบุรี จำนวน 2,325 นาย ดังนี้

ตารางที่ 3.1 สรุปยอดกำลังพลกองพลทหารช่างและหน่วยขึ้นตรงกองพลทหารช่าง

หน่วย	นายทหาร ชั้นสัญญาบัตร	นายทหาร ชั้นประทวน	พลทหาร กองประจำการ	รวม
กองพลทหารช่างและ หน่วยขึ้นตรงกองพลทหารช่าง	167	1,394	764	2,325

ที่มา: ข้อมูลจากฝ่ายกำลังพล กองพลทหารช่าง ณ วันที่ 5 มกราคม 2552

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือกำลังพลข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตร ข้าราชการทหารชั้นประทวน และพลทหารกองประจำการในสังกัดกองพลทหารช่าง จ.ราชบุรี จำนวน 341 นาย ซึ่งการกำหนดขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้หลักการคำนวณตามสูตรของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง
 N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ศึกษา
 e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้โดยกำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.05

$$n = \frac{2325}{1+[2325(0.05)^2]}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 341 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multistage random sampling) ทั้งนี้ได้ทำการคำนวณเพื่อหาประชากรตัวอย่างแบบสัดส่วน (proportion stratified random sampling) ตามสูตร (สุชาติ กิระนันท์ 2538) ดังนี้

$$n_h = n \frac{N_h}{N}$$

n_h = จำนวนตัวอย่างในแต่ละสถานภาพ

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N_h = จำนวนประชากรในแต่ละชั้นยศ

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่างข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตร

$$n_h = 341 \frac{167}{2325}$$

$$= 24 \text{ นาย}$$

กลุ่มตัวอย่างข้าราชการทหารชั้นประทวน

$$n_h = 341 \frac{1394}{2325}$$

$$= 205 \text{ นาย}$$

กลุ่มตัวอย่างพลทหารกองประจำการ

$$n_h = 341 \frac{764}{2325}$$

$$= 24 \text{ นาย}$$

กิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับคือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

กำหนดให้คะแนนตอนที่ 2 ดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย (คารินทร์ แก้วมูล 2548: 64) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับน้อยที่สุด

การแบ่งระดับคะแนนเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย จากระดับความคิดเห็นทั้ง 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ทำการรวมคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละประเด็นแล้วแบ่งระดับความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ประเด็นความรู้ความเข้าใจในสิทธิทางการเมือง

จำนวนคำถาม 5 ข้อ คะแนนเต็ม 25 คะแนน

การแปลความหมายระดับความรู้ความเข้าใจในสิทธิทางการเมือง

17 - 25 คะแนน	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก
9 - 16 คะแนน	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง
1 - 8 คะแนน	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ

2) ประเด็นความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ทางการเมือง

จำนวนคำถาม 5 ข้อ คะแนนเต็ม 25 คะแนน

การแปลความหมายระดับความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ทางการเมือง

17 - 25 คะแนน	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก
9 - 16 คะแนน	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง
1 - 8 คะแนน	หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ

ผลจากการสุ่มตัวอย่างได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามชั้นยศ ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรวิจัย

ชั้นยศ	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตร	167	24
ข้าราชการทหารชั้นประทวน	1,394	205
พลทหารกองประจำการ	764	112
รวม	2,325	341

1.3 ตัวแปรของการวิจัย ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรดังนี้

1.3.1 **ตัวแปรอิสระ** ได้แก่ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ จำนวนปีที่รับราชการ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมองค์กรของทหาร

1.3.2 **ตัวแปรตาม** ได้แก่ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

- 1) การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง
- 2) การเลือกตั้ง
- 3) การเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง
- 4) การให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายปิดชนิดสำรวจรายการ (Check-list) และแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1961) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยเฉพาะบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ(Check-list) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และจำนวนปีที่รับราชการ

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย เป็นแบบประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ และ

3) ประเด็นความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมทางการเมือง

จำนวนคำถาม 6 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

การแปลความหมายระดับความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ทางการเมือง

21 – 30 คะแนน หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก

11 – 20 คะแนน หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง

1 – 10 คะแนน หมายถึงมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำ

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรของทหาร เป็นแบบประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านกฎ ระเบียบ วินัย และระบบอาวุโสของทหารของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับคือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

กำหนดให้คะแนนตอนที่ 2 ดังนี้

มากที่สุด 5 คะแนน

มาก 4 คะแนน

ปานกลาง 3 คะแนน

น้อย 2 คะแนน

น้อยที่สุด 1 คะแนน

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับน้อยที่สุด

การแบ่งระดับคะแนนเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย จากระดับความคิดเห็นทั้ง 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ทำการรวมคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละประเด็นแล้วแบ่งระดับการมีวัฒนธรรมองค์กรของทหารของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ประเด็นกฎ ระเบียบ วินัยทหาร

จำนวนคำถาม 6 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน

การแปลความหมายระดับของการมีวัฒนธรรมองค์กรด้านกฎ ระเบียบ วินัยทหาร

21 – 30 คะแนน หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับมาก

11 – 20 คะแนน หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับปานกลาง

1 – 10 คะแนน หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับต่ำ

2) ประเด็นระบบอาวุโส

จำนวนคำถาม 4 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน

การแปลความหมายระดับของการมีวัฒนธรรมองค์กรด้านระบบอาวุโส

14 – 20 คะแนน หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับมาก

8 – 13 คะแนน หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับปานกลาง

1 – 7 คะแนน หมายถึงมีวัฒนธรรมองค์กรในระดับต่ำ

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 13 ข้อในการรวบรวมข้อมูลใน 4 ประเด็น คือ การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่มองค์กรทางการเมือง และการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินการของพรรคการเมือง โดยแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

กำหนดให้คะแนนตอนที่ 2 ดังนี้

มากที่สุด 5 คะแนน

มาก 4 คะแนน

ปานกลาง 3 คะแนน

น้อย 2 คะแนน

น้อยที่สุด 1 คะแนน

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อยที่สุด

การแบ่งระดับคะแนนเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย จากระดับของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ทำการรวมคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละด้านแล้วแบ่งระดับของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง

จำนวนคำถาม 8 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน

การแปลความหมายระดับของของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง

27 – 40 คะแนน	หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก
14 – 26 คะแนน	หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง
1 – 13 คะแนน	หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับน้อย

2) ด้านการเลือกตั้ง

จำนวนคำถาม 5 ข้อ คะแนนเต็ม 25 คะแนน

การแปลความหมายระดับของของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้ง

17 – 25 คะแนน	หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับมาก
14 – 26 คะแนน	หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับปานกลาง
1 – 13 คะแนน	หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับน้อย

3) ด้านการเป็นสมาชิกและสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง

จำนวนคำถาม 4 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน

การแปลความหมายระดับของของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง

14 – 20 คะแนน	หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับมาก
8 – 13 คะแนน	หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับปานกลาง

1 – 13 คะแนน หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับน้อย

4) ด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง

จำนวนคำถาม 3 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน

การแปลความหมายระดับของของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง

11 – 15 คะแนน หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับมาก

6 – 10 คะแนน หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับปานกลาง

1 – 5 คะแนน หมายถึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับน้อย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยและแบบสำรวจที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมรวมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วจึงสร้างคำถามโดยอาศัยเนื้อหาสาระจากข้อ 1.3 จากนั้นได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน จากนั้นนำไปทดลองใช้กับตัวอย่างที่เป็นข้าราชการทหารในสังกัดกองพลพัฒนาที่ 1 อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรีซึ่งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงแล้วนำผลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบราก เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามฉบับจริง ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .881

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งแต่ละประเภทมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยเก็บข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่กำหนดไว้ในขอบเขตการวิจัย โดยการใช้แบบสอบถามไป

ยังกลุ่มตัวอย่าง 341 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ โดยกำหนดช่วงเวลาในการรวบรวมข้อมูลไว้ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552

3.1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ขอเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก พล.ต.คณิต แจ่มจันทร์ ผู้บัญชาการกองพลทหารช่าง ค่ายบูรณัตถ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนายทหารชั้นสัญญาบัตร นายทหารชั้นประทวน และพลทหารกองประจำการสังกัดกองพลทหารช่าง

3.1.2 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองจำนวน 341 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 341 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ แหล่งข้อมูล ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาประกอบตารางโดยนำข้อมูลมาลงรหัสในรูปแบบของตัวเลขแล้วป้อนข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ปัจจัยเฉพาะบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และจำนวนปีที่รับราชการ หาความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ตอนที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรของทหาร และตอนที่ 4 พฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยเฉพาะบุคคล ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมองค์กรของทหาร กับตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการหาค่า ไค-สแควร์ เพื่อเป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัยว่าตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ ปัจจัยเฉพาะบุคคล ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมองค์กรของทหารที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันหรือไม่ โดยกำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเฉพาะบุคคล
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของทหาร
4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
5. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยเฉพาะบุคคล

ปัจจัยเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และจำนวนปีที่รับราชการ ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้ ตารางที่ 4.1 แสดงปัจจัยเฉพาะบุคคล

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
1.1 18 – 30 ปี	186	54.5
1.2 31 – 40 ปี	71	20.8
1.3 41 – 50 ปี	53	15.5
1.4 51 ปีขึ้นไป	31	9.1
รวม	341	100.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	255	74.8
2.2 ปริญญาตรี	81	23.8
2.3 สูงกว่าปริญญาตรี	5	1.5
รวม	341	100.0
3. ชั้นยศ		
3.1 นายทหารชั้นสัญญาบัตร (ร้อยตรี - พลเอก)	24	7.0
3.2 นายทหารชั้นประทวน (สิบตรี - จำสิบเอก)	205	60.1
3.3 พลทหารกองประจำการ	112	32.8
รวม	341	100.0
4. จำนวนปีที่รับราชการ		
4.1 1 – 10 ปี	192	56.3
4.2 11 – 20 ปี	65	19.1
4.3 21 – 30 ปี	57	16.7
4.4 31 ปี ขึ้นไป	27	7.9
รวม	341	100.0

จากตาราง 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

ด้านอายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.5 รองลงมาคือ 31 – 40 ปี 41 – 50 ปี และ 51 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.8, 15.5 และ 9.1 ตามลำดับ

ด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษิต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 74.8 รองลงมาเป็นระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 23.8 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.5

ด้านชั้นยศ กลุ่มตัวอย่างของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่างส่วนใหญ่เป็นนายทหารชั้นประทวน (สิบตรี - จำสิบเอก) คิดเป็นร้อยละ 60.1 รองลงมาเป็นพลทหาร

กองประจำการ คิดเป็นร้อยละ 32.8 และนายทหารชั้นสัญญาบัตร (ร้อยตรี - พลเอก) คิดเป็นร้อยละ 7.0

ด้านจำนวนปีที่รับราชการ กลุ่มตัวอย่างของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง ส่วนใหญ่มีอายุการรับราชการอยู่ในช่วง 1 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมาคือ 11 – 20 ปี 21 – 30 ปี และ 31 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 19.1, 16.7 และ 7.9 ตามลำดับ

2. ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของ สิทธิทางการเมือง หน้าที่ทางการเมือง และกิจกรรมทางการเมือง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิทางการเมือง

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ข้าราชการทหารย่อมมีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป	198 (58.1)	93 (27.3)	39 (11.4)	4 (1.2)	7 (2.1)	4.38	0.88	มาก
2. ข้าราชการทหารมีสิทธิในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองได้โดยสงบและปราศจากอาวุธ	112 (32.8)	98 (28.7)	82 (24.0)	13 (3.8)	36 (10.6)	3.70	1.26	มาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3. ข้าราชการทหารยอมมี เสรีภาพในการรวมตัวกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมทาง การเมืองโดยต้องไม่เป็น การละเมิดกฎหมาย	119 (34.9)	77 (22.6)	94 (27.6)	23 (6.7)	28 (8.2)	3.69	1.24	มาก
4. บุคคลยอมมีสิทธิได้รับ ทราบข้อมูลหรือข่าวสาร สาธารณะในครอบครอง ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น	135 (39.6)	99 (29.0)	74 (21.7)	18 (5.3)	15 (4.4)	3.94	1.11	มาก
5. บุคคลยอมมีเสรีภาพใน การแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การ พิมพ์ การโฆษณา และ การสื่อความหมายในการ วิพากษ์วิจารณ์การ ดำเนินงานทางการเมือง	159 (46.6)	95 (27.9)	71 (20.8)	8 (2.3)	85 (2.3)	4.14	0.98	มาก
เฉลี่ยรวม						3.97	0.88	มาก

จากตารางที่ 4.2 แสดงความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านสิทธิทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านสิทธิทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) โดยสามลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นข้าราชการทหารยอมมีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมาคือ บุคคลยอมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายในการวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานทาง

การเมือง($\bar{X} = 4.14$) และบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.94$) ตามลำดับ และประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำที่สุดคือ ข้าราชการทหารย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยไม่ละเมิดกฎหมาย ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียดพบว่า

ประเด็นข้าราชการทหารย่อมมีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.1 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 27.3

ประเด็นบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายในการวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.6 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 27.9

ประเด็นบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 29.0

และประเด็นข้าราชการทหารย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยไม่ละเมิดกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.9 รองลงมาเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.6

ตารางที่ 4.3 ความรู้ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยด้านหน้าที่ทางการเมือง

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ข้าราชการทหาร นอกจากจะมีหน้าที่ ป้องกันประเทศแล้ว ยังมี หน้าที่ในการช่วยเหลือ ประชาชนและรักษา ผลประโยชน์ของชาติ เป็นส่วนรวม	221 (64.8)	56 (16.4)	53 (15.5)	7 (2.1)	4 (1.2)	4.42	0.91	มาก
2. การป้องกันประเทศ เป็นหน้าที่ของบุคคลทุก คน ไม่เฉพาะแต่ ข้าราชการ ทหารเท่านั้น	209 (61.3)	60 (17.6)	59 (17.3)	10 (2.9)	3 (0.9)	4.35	0.93	มาก
3. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นหน้าที่ของผู้มีสิทธิ เลือกตั้งทุกคน	248 (72.7)	55 (16.1)	32 (9.4)	3 (0.9)	3 (0.9)	4.59	0.77	มากที่สุด
4. หากผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ ไปใช้สิทธิโดยไม่มี เหตุผลอันสมควร ย่อม เสียสิทธิบางประการ ตามที่กฎหมายกำหนด	151 (44.3)	97 (28.4)	77 (22.6)	8 (2.3)	8 (2.3)	4.10	0.98	มาก
5. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่เลือกใครเลย กับ การนอนหลับทับสิทธิ์ไม่ แตกต่างกัน	80 (23.5)	79 (23.2)	84 (24.6)	29 (8.5)	69 (20.2)	3.21	1.42	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						4.13	1.00	มาก

จากตารางที่ 4.3 ความรู้ความเข้าใจในระบบอบประชาธิปไตยในด้านหน้าที่ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) โดยสามลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ ข้าราชการทหารนอกจากจะมีหน้าที่ป้องกันประเทศแล้ว ยังมีหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นส่วนรวม ($\bar{X} = 4.42$) และประเด็นการป้องกันประเทศ เป็นหน้าที่ของบุคคลทุกคน ไม่เฉพาะแต่ข้าราชการทหารเท่านั้น ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจโดยเฉลี่ยในระดับต่ำสุดคือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่เลือกใครเลย กับการนอนหลับทับสิทธิ์ไม่แตกต่างกัน ($\bar{X} = 3.21$) เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียด พบว่า

ประเด็นการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.7 รองลงมา เห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 16.1

ประเด็นข้าราชการทหารนอกจากจะมีหน้าที่ป้องกันประเทศแล้ว ยังมีหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นส่วนรวม กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.8 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 16.4

ประเด็นการป้องกันประเทศ เป็นหน้าที่ของบุคคลทุกคน ไม่เฉพาะแต่ข้าราชการทหารเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 17.6

และประเด็นการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่เลือกใครเลย กับการนอนหลับทับสิทธิ์ไม่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.6 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.5

ตารางที่ 4.4 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านกิจกรรมทางการเมือง

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย	160 (46.9)	98 (28.7)	56 (17.3)	16 (4.7)	8 (2.3)	4.13	1.01	มาก
2. การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองมากกว่าหนึ่งพรรคสามารถทำได้โดยไม่ผิดกฎหมายหรือผิดมารยาท	50 (14.7)	101 (29.6)	84 (24.6)	28 (8.2)	78 (22.9)	3.05	1.37	ปานกลาง
3. ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต้องมาจาก ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น	58 (17.0)	87 (25.5)	108 (31.7)	27 (7.9)	61 (17.9)	3.16	1.31	ปานกลาง
4. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและไปใช้สิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้แทนของตนออกจากตำแหน่งได้	130 (38.1)	96 (28.2)	84 (24.6)	20 (5.9)	11 (3.2)	3.92	1.07	มาก
5. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนมีสิทธิ์เข้าชื่อร้องต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้พิจารณากฎหมายลักษณะใดก็ได้	86 (25.2)	100 (29.3)	103 (30.2)	31 (9.1)	21 (6.2)	3.58	1.14	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
6. ถ้านายกรัฐมนตรีมีเหตุที่ต้องพ้นจากตำแหน่งไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้นำฝ่ายค้านขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนทันที	51 (15.0)	64 (18.8)	97 (28.4)	2933 (9.7)	96 (28.2)	2.83	1.41	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						3.44	1.22	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในค่านกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) โดยสามลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาคือ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและไปใช้สิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้แทนของตนออกจากตำแหน่งได้ ($\bar{X} = 3.92$) และผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้พิจารณากฎหมายลักษณะใดก็ได้ ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ และประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจโดยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ถ้านายกรัฐมนตรีมีเหตุที่ต้องพ้นจากตำแหน่งไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้นำฝ่ายค้านขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนทันที ($\bar{X} = 2.83$) เมื่อพิจารณาลงไปในรายละเอียดพบว่า

ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.9 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 28.7

ประเด็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งและไปใช้สิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้แทนของตนออกจากตำแหน่งได้ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 28.2

ประเด็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้พิจารณากฎหมายลักษณะใดก็ได้ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.2 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 29.3

และประเด็นถ้านายกรัฐมนตรีมีเหตุที่ต้องพ้นจากตำแหน่งไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้นำฝ่ายค้านขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนทันที กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.4 รองลงมาเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.2

3. วัฒนธรรมองค์กรของทหาร

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ วินัยทหาร และระบบอาวุโส ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.5 วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ วินัยทหาร

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ทหารทุกคนจะต้องปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยเสมอไม่ว่าที่ใดในสังคม	95 (23.8)	101 (25.3)	148 (37.0)	47 (12.0)	8 (2.0)	4.34	0.91	มาก
2. กฎระเบียบและวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่แตกต่างจากองค์กรอื่นๆ	198 (58.1)	76 (22.3)	54 (15.8)	10 (2.9)	3 (0.9)	4.34	0.84	มาก
3. กฎระเบียบและวินัยทหารไม่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	165 (48.4)	83 (24.3)	61 (17.9)	19 (5.6)	13 (3.8)	4.08	1.11	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4. ทหารไม่จำเป็นต้องรักษาระเบียบวินัย ขณะที่ไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบหรือนอกเวลาปฏิบัติราชการ	56 (16.4)	67 (19.6)	71 (20.8)	41 (12.0)	106 (31.1)	2.78	1.48	ปานกลาง
5. กฎระเบียบและวินัยทหารสามารถทำให้สังคมไทยโดยรวมมีระเบียบได้	144 (42.2)	82 (24.0)	81 (23.8)	19 (5.6)	15 (4.4)	3.94	1.13	มาก
6. ทหารเป็นผู้มีระเบียบวินัยสูง คำนึงเมื่อเข้ามาเล่นการเมือง จะเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ	89 (26.1)	103 (30.2)	95 (27.9)	24 (7.0)	30 (8.8)	3.58	1.20	มาก
เฉลี่ยรวม						3.84	1.11	มาก

จากตารางที่ 4.5 วัฒนธรรมองค์กรทหารด้านกฎ ระเบียบ วินัยทหารของกลุ่มตัวอย่างสรุปได้ว่า ภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) โดยสามลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทหารทุกคนจะต้องปฏิบัติตามอยู่ในระเบียบวินัยเสมอไม่ว่าที่ใดในสังคม ($\bar{X} = 4.34$) และกฎระเบียบ และวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่แตกต่างจากองค์กรอื่นๆ ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาได้แก่ กฎระเบียบและวินัยทหารไม่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.08$) และ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ทหารไม่จำเป็นต้องรักษาระเบียบวินัย ขณะที่ไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบ หรือนอกเวลาปฏิบัติราชการ ($\bar{X} = 2.78$) เมื่อพิจารณาลงไปในรายละเอียด พบว่า

ประเด็นทหารทุกคนจะต้องปฏิบัติตามอยู่ในระเบียบวินัยเสมอไม่ว่าที่ใดในสังคม กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 25.3

ประเด็นกฎระเบียบและวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่แตกต่างจากองค์กรอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.1 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 22.3

ประเด็นกฎระเบียบและวินัยทหารไม่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมา เห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 24.3

และประเด็นทหารไม่จำเป็นต้องรักษาระเบียบวินัย ขณะที่ไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบหรือนอกเวลาปฏิบัติราชการ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมาเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 20.8

ตารางที่ 4.6 วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโส

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. ทหารต้องยอมรับนับถือเฉพาะผู้ที่มียศและอาวุโสสูงกว่า	135 (39.6)	72 (21.1)	80 (23.5)	17 (5.0)	37 (10.9)	3.74	1.32	มาก
2. ทหารต้องดูการปฏิบัติตัวของผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มียศอาวุโสกว่าเป็นแบบอย่าง	108 (31.1)	84 (24.6)	109 (32.0)	19 (5.6)	21 (6.2)	3.70	1.15	มาก
3. การถือระบบชั้นยศและระบบอาวุโสทำให้ทหารเป็นองค์กรที่เข้มแข็งเป็นปึกแผ่นแตกต่างจากองค์กรอื่นๆ	149 (43.7)	95 (27.9)	65 (19.1)	24 (7.0)	8 (2.3)	4.04	1.06	มาก

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4. ทหารต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยไม่มีข้อโต้แย้ง แม้ว่าจะเป็นคำสั่งที่มีขอบข่ายกฎหมาย ขัดต่อหลักศีลธรรม จริยธรรมก็ตาม	57 (16.7)	66 (19.4)	89 (26.1)	20 (5.9)	109 (32.0)	2.83	2.83	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						3.58	1.06	มาก

จากตารางที่ 4.6 วัฒนธรรมองค์กรทหารด้านระบบอาวุโสของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า ภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) โดยสามลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การถือระบบชั้นยศและระบบอาวุโสทำให้ทหารเป็นองค์กรที่เข้มแข็งเป็นปีกแผ่นแตกต่างจากองค์กรอื่นๆ ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาคือ ทหารต้องยอมรับนับถือเฉพาะผู้ที่มียศและอาวุโสสูงกว่า ($\bar{X} = 3.74$) และทหารต้องเคารพปฏิบัติตัวของผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีศอาวุโสกว่าเป็นแบบอย่าง ($\bar{X} = 3.70$) และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ทหารต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยไม่มีข้อโต้แย้ง แม้ว่าจะเป็นคำสั่งที่มีขอบข่ายกฎหมาย ขัดต่อหลักศีลธรรม จริยธรรมก็ตาม ($\bar{X} = 2.83$) เมื่อพิจารณาไปในรายละเอียด พบว่า

ประเด็นการถือระบบชั้นยศและระบบอาวุโสทำให้ทหารเป็นองค์กรที่เข้มแข็งเป็นปีกแผ่นแตกต่างจากองค์กรอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 27.9

ประเด็นทหารต้องยอมรับนับถือเฉพาะผู้ที่มียศและอาวุโสสูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 23.5

ประเด็นทหารต้องเคารพปฏิบัติตัวของผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีศอาวุโสกว่าเป็นแบบอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.1

และประเด็นทหารต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยไม่มีข้อโต้แย้ง แม้ว่าจะเป็นคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อหลักศีลธรรม จริยธรรมก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมาเห็นด้วยในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.1

4. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในส่วนนี้จะศึกษาถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง 4 รูปแบบ คือ การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่มหรือองค์กรทางการเมือง และการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.7 ด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ ประชาสัมพันธ์)	110 (32.3)	114 (33.4)	82 (24.0)	21 (6.2)	14 (4.1)	3.84	1.08	มาก
2. วิทยุ	65 (19.1)	87 (25.5)	105 (30.8)	48 (14.1)	36 (10.6)	3.28	1.23	ปานกลาง
3. โทรทัศน์	172 (50.4)	72 (21.1)	59 (17.3)	27 (7.9)	11 (3.2)	4.08	1.13	มาก
4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	69 (20.2)	73 (21.4)	98 (28.7)	47 (13.8)	54 (15.8)	3.16	1.33	ปานกลาง
5. เอกสารของทาง ราชการ	61 (17.9)	91 (26.7)	113 (33.1)	43 (12.6)	33 (9.7)	3.30	1.19	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
6. การกระจายเสียงตามสาย	47 (13.8)	80 (23.5)	123 (36.1)	47 (13.8)	44 (12.9)	3.11	1.20	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						3.44	1.18	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 ด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) โดยสามลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์ ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาคือ สื่อสิ่งพิมพ์ ($\bar{X} = 3.84$) และจากการชี้แจงของผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ ส่วนสื่อที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดที่สุดคือจากการกระจายเสียงตามสาย ($\bar{X} = 3.11$) เมื่อพิจารณาไปในรายละเอียด พบว่า

สื่อโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมาให้ความสนใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 21.1

สิ่งพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 33.4 รองลงมาให้ความสนใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.3

การชี้แจงของผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงมาให้ความสนใจในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 28.2

การกระจายเสียงตามสาย กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.1 รองลงมาให้ความสนใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 23.5

ตารางที่ 4.8 ด้านการเลือกตั้ง

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติ	172 (50.4)	88 (25.8)	54 (15.8)	21 (6.2)	6 (1.8)	4.17	1.02	มาก
2. การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น	147 (43.1)	95 (27.9)	72 (21.1)	18 (5.3)	9 (2.6)	4.04	1.04	มาก
3. การพุดจาชักชวนคนที่รู้จักไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	95 (27.9)	98 (28.7)	104 (30.5)	19 (5.6)	25 (7.3)	3.64	1.16	มาก
4. การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	65 (19.1)	78 (22.9)	99 (29.0)	41 (12.0)	58 (17.0)	3.15	1.33	ปานกลาง
5. การไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในการรณรงค์หาเสียง	26 (7.6)	61 (17.9)	83 (24.3)	42 (12.3)	129 (37.8)	2.45	1.35	น้อย
เฉลี่ยรวม						3.49	1.18	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 ด้านการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการเลือกตั้งภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) โดยสามลำดับแรกได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติ เช่น ส.ส. ส.ว. ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ($\bar{X} = 4.04$) และพุดจาชักชวนคนที่รู้จักไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.64$) ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมเกี่ยวกับการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในการรณรงค์หาเสียง ($\bar{X} = 2.45$) เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียด พบว่า

การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติ เช่น ส.ส. ส.ว. กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งไปใช้สิทธิในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมาไปใช้สิทธิในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 25.8

การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดไปใช้สิทธิในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาไปใช้สิทธิในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 27.9

การพูดจาชักชวนคนที่รู้จักไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดมีการพูดจาชักชวนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมาที่มีการพูดจาชักชวนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 28.7

และการไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในการรณรงค์หาเสียง กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมาไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.3

ตารางที่ 4.9 ด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	29 (8.5)	66 (19.4)	50 (14.7)	18 (5.3)	178 (52.2)	2.27	1.46	น้อย
2. การเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองอื่นๆที่ไม่ใช่พรรคการเมือง	18 (5.3)	59 (17.3)	64 (18.8)	30 (8.8)	170 (49.9)	2.19	1.35	น้อย
3. การเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกพรรค	24 (7.0)	49 (14.4)	62 (18.2)	28 (8.2)	178 (52.2)	2.16	1.38	น้อย
4. การเข้าร่วมชุมนุมแสดงพลังในการสนับสนุนพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง	26 (7.6)	49 (14.4)	61 (17.9)	26 (7.6)	179 (52.5)	2.17	1.39	น้อย
เฉลี่ยรวม						2.19	1.39	น้อย

จากตารางที่ 4.9 ด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.19$) โดยสามลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ($\bar{X} = 2.27$) รองลงมาคือ เป็นสมาชิกของกลุ่ม การเมืองอื่นๆที่ไม่ใช่พรรคการเมือง ($\bar{X} = 2.19$) และเคยเข้าร่วมชุมนุมแสดงพลังในการสนับสนุน พรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 2.17$) ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการเข้าร่วม ประชุมกับพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกพรรค ($\bar{X} = 2.16$) เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียด พบว่า

การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเคยสมัครเป็นสมาชิก พรรคการเมืองในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมาเคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.4

การเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองอื่นๆที่ไม่ใช่พรรคการเมือง กลุ่มตัวอย่างเกือบ ครึ่งหนึ่งเคยสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองอื่นๆที่ไม่ใช่พรรคการเมืองในระดับน้อยที่สุด คิด เป็นร้อยละ 49.9 รองลงมาเคยสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองอื่นๆที่ไม่ใช่พรรคการเมืองใน ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 18.8

การเข้าร่วมชุมนุมแสดงพลังในการสนับสนุนพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเคยเข้าร่วมชุมนุมแสดงพลังในการสนับสนุนพรรคการเมืองและ ผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาเคยเข้าร่วมชุมนุมแสดงพลังใน การสนับสนุนพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 17.9

และการเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกพรรค กลุ่มตัวอย่างที่มี จำนวนมากที่สุดเคยเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกพรรคในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมาเคยเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกพรรคในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 18.2

ตารางที่ 4.10 ด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง

รายการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. การปราศรัย อภิปราย บรรยายในหัวข้อเกี่ยวกับการเมือง	17 (5.0)	54 (15.8)	85 (24.9)	42 (12.3)	143 (41.9)	2.30	1.29	น้อย
2. การเขียนบทความ ทางการเมือง	33 (9.7)	49 (14.4)	65 (19.1)	48 (14.1)	146 (42.8)	2.34	1.40	น้อย
3. การแสดงความคิดเห็น ทางการเมืองผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์	28 (8.2)	52 (15.2)	71 (20.8)	35 (10.3)	155 (45.5)	2.30	1.39	น้อย
เฉลี่ยรวม						2.31	1.36	น้อย

จากตารางที่ 4.10 ด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.31$) โดยเคยเขียนบทความทางการเมืองมากที่สุด ($\bar{X} = 2.34$) รองลงมาได้แก่ เคยปราศรัย อภิปราย บรรยายในหัวข้อเกี่ยวกับการเมือง ($\bar{X} = 2.30$) และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์ ($\bar{X} = 2.30$) เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียดย พบว่า

การเขียนบทความทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเคยเขียนบทความทางการเมืองในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมาเคยเขียนบทความทางการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 19.1

การปราศรัย อภิปราย บรรยายในหัวข้อเกี่ยวกับการเมือง กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเคยปราศรัย อภิปราย บรรยายในหัวข้อเกี่ยวกับการเมืองในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.9 รองลงมาเคยปราศรัย อภิปราย บรรยายในหัวข้อเกี่ยวกับการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 24.9

และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่สุดเคยแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์ในระดับน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมาเคยแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 20.8

5. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

5.1 การทดสอบสมมติฐานการวิจัยระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยเฉพาะบุคคลซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และจำนวนปีที่รับราชการมีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง เพื่อทดสอบสมมติฐานดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดให้ปัจจัยเฉพาะบุคคลซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และจำนวนปีที่รับราชการ เป็นตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งระดับของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 3 ระดับคือ มาก ปานกลาง และต่ำ จากนั้นใช้ค่า ไค-สแควร์ ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการทดสอบสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองของข้าราชการทหาร
สังกัดกองพลทหารช่าง

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรมการให้ความ			รวม	χ^2	p
	สนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง					
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
1. อายุ					35.413	.000*
1. 18 – 30 ปี	129 (37.8)	56 (16.4)	1 (0.3)	186 (54.5)		
2. 31 – 40 ปี	38 (11.1)	33 (9.7)	-	71 (20.8)		
3. 41 – 50 ปี	21 (6.2)	32 (9.4)	-	53 (15.5)		
4. 51 ปีขึ้นไป	11 (3.2)	18 (5.3)	2 (0.6)	31 (9.1)		
รวม	199 (58.4)	139 (40.8)	3 (0.9)	341 (100.0)		
2. ระดับการศึกษา					6.002	.197
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	157 (46.0)	95 (27.9)	3 (0.9)	255 (74.8)		
2. ปริญญาตรี	40 (11.7)	41 (12.0)	-	81 (23.8)		
3. สูงกว่าปริญญาตรี	2 (0.6)	3 (0.9)	-	5 (1.5)		
รวม	199 (58.4)	139 (40.8)	3 (0.9)	341 (100.0)		

ตารางที่ 4.11(ต่อ)

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรมกรให้ความ สนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
3. ชั้นยศ					14.628	.006*
1. พลทหารกองประจำการ	80 (23.5)	31 (9.1)	1 (0.3)	112 (32.8)		
2. นายทหารชั้นประทวน (สิบตรี – จ่าสิบเอก)	110 (32.3)	93 (27.3)	2 (0.6)	205 (60.1)		
3. นายทหารชั้นสัญญาบัตร (ร้อยตรี – พลเอก)	9 (2.6)	15 (4.4)	- (-)	24 (7.0)		
รวม	199 (58.4)	139 (40.8)	3 (0.9)	341 (100.0)		
4. จำนวนปีที่รับราชการ					35.553	.000*
1. 1 – 10 ปี	131 (38.4)	60 (17.6)	1 (0.3)	192 (56.3)		
2. 11 – 20 ปี	36 (10.6)	29 (8.5)	- (-)	65 (19.1)		
3. 21 – 30 ปี	23 (6.7)	34 (10.0)	- (-)	57 (16.7)		
4. 31 ปีขึ้นไป	9 (2.6)	16 (4.7)	2 (0.6)	27 (7.9)		
รวม	199 (58.4)	139 (40.8)	3 (0.9)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคล กับพฤติกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง

18 – 30 ปี ให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมาให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 16.4

ด้านระดับการศึกษา พบว่า การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาดำกว่าปริญญาตรีให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 46.0 รองลงมาให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.9

ด้านชั้นยศ พบว่า ระดับชั้นยศของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า นายทหารชั้นประทวนให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมาให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.3

ด้านจำนวนปีที่รับราชการ พบว่า จำนวนปีที่รับราชการของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 1 – 10 ปี ให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมาให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 17.6

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรม			รวม	χ^2	p
	ด้านการเลือกตั้ง					
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
1. อายุ					11.822	.066
1. 18 – 30 ปี	122 (35.8)	63 (18.5)	1 (0.3)	186 (54.5)		
2. 31 – 40 ปี	37 (10.9)	33 (9.7)	1 (0.3)	71 (20.8)		

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรม			รวม	χ^2	p
	ด้านการเลือกตั้ง					
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
3. 41 – 50 ปี	28 (8.2)	24 (7.0)	1 (0.3)	53 (15.5)		
4. 51 ปีขึ้นไป	16 (4.7)	13 (3.8)	2 (0.6)	31 (9.1)		
รวม	203 (59.5)	133 (39.0)	5 (1.5)	341 (100.0)		
2. ระดับการศึกษา					3.817	.431
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	156 (45.7)	94 (27.6)	5 (1.5)	255 (74.8)		
2. ปริญญาตรี	45 (13.2)	36 (10.6)	-	81 (23.8)		
3. สูงกว่าปริญญาตรี	2 (0.6)	3 (0.9)	-	5 (1.5)		
รวม	203 (59.5)	133 (39.0)	5 (1.5)	341 (100.0)		
3. ชั้นยศ					21.688	.000*
1. พลทหารกองประจำการ	85 (24.9)	26 (7.6)	1 (0.3)	112 (32.8)		
2. นายทหารชั้นประทวน (สิบตรี – จำสิบเอก)	109 (32.0)	92 (27.0)	4 (1.2)	205 (60.1)		
3. นายทหารชั้นสัญญาบัตร (ร้อยตรี – พลเอก)	9 (2.6)	15 (4.4)	-	24 (7.0)		
รวม	203 (59.5)	133 (39.0)	5 (1.5)	341 (100.0)		

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรม			รวม	χ^2	p
	ด้านการเลือกตั้ง					
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
4. จำนวนปีที่รับราชการ					12.248	.057
1. 1 – 10 ปี	122 (35.8)	68 (19.9)	2 (0.6)	192 (56.3)		
2. 11 – 20 ปี	40 (11.7)	25 (7.3)	-	65 (19.1)		
3. 21 – 30 ปี	28 (8.2)	28 (8.2)	1 (0.3)	57 (16.7)		
4. 31 ปีขึ้นไป	13 (3.8)	12 (3.5)	2 (0.6)	27 (7.9)		
รวม	203 (59.5)	133 (39.0)	5 (1.5)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคล กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้ง พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 18 – 30 ปี มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 18.5

ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษต่ำกว่าปริญญาตรีมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 45.7 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.6

ปัจจัยด้านชั้นยศ พบว่า ชั้นยศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า นายทหารชั้นประทวนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.3

ปัจจัยด้านจำนวนปีที่รับราชการ พบว่า จำนวนปีที่รับราชการของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการระหว่าง 1 – 10 ปี มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 35.8 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 19.9

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่มองค์กรทางการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	1. อายุ					
1. 18 – 30 ปี	65 (19.1)	50 (14.7)	71 (20.8)	186 (54.5)		
2. 31 – 40 ปี	6 (1.8)	15 (4.4)	50 (14.7)	71 (20.8)		
3. 41 – 50 ปี	1 (0.3)	8 (2.3)	44 (12.9)	53 (15.5)		
4. 51 ปีขึ้นไป	2 (0.6)	11 (3.2)	18 (5.3)	31 (9.1)		

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่มองค์กรทางการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	รวม	74 (21.7)	84 (24.6)			
2. ระดับการศึกษา					15.224	.004*
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	64 (18.8)	63 (18.5)	128 (37.5)	255 (74.8)		
2. ปริญญาตรี	7 (2.1)	21 (6.2)	53 (15.5)	81 (23.8)		
3. สูงกว่าปริญญาตรี	3 (0.9)	-	2 (0.6)	5 (1.5)		
รวม	74 (21.7)	84 (24.6)	183 (53.7)	341 (100.0)		
3. ชั้นยศ					147.695	.000*
1. พลทหารกองประจำการ	65 (19.1)	26 (7.6)	21 (6.2)	112 (32.8)		
2. นายทหารชั้นประทวน (สิบตรี – จำสิบเอก)	9 (2.6)	57 (16.7)	139 (40.8)	205 (60.1)		
3. นายทหารชั้นสัญญาบัตร (ร้อยตรี – พลเอก)	-	1 (0.3)	23 (6.7)	24 (7.0)		
รวม	74 (21.7)	84 (24.6)	183 (53.7)	341 (100.0)		

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรมกำรเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่มองค์กรทางการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	4. จำนวนปีที่รับราชการ					
1. 1 – 10 ปี	67 (19.6)	47 (13.8)	78 (22.9)	192 (56.3)		
2. 11 – 20 ปี	6 (1.8)	16 (4.7)	43 (12.6)	65 (19.1)		
3. 21 – 30 ปี	-	11 (3.2)	46 (13.5)	57 (16.7)		
4. 31 ปีขึ้นไป	1 (0.3)	10 (2.9)	16 (4.7)	27 (7.9)		
รวม	74 (21.7)	84 (24.6)	188 (53.7)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมกำรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง พบว่า ด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 18 – 30 ปี ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกำรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมามีพฤติกรรมกำรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.1

ด้านการศึกษพบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาดำกกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกำรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม

องค์กรทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.8

ด้านชั้นยศ พบว่า ชั้นยศของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนายทหารชั้นประทวนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพลทหารกองประจำการมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.1

ด้านจำนวนปีที่รับราชการพบว่า จำนวนปีที่รับราชการของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการระหว่าง 1-10 ปี มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 22.9 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.6

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองของ
ข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรมด้านการให้ คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการ ดำเนินงานของพรรคการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
1. อายุ					50.397	.000*
1. 18 – 30 ปี	59 (17.3)	72 (21.1)	55 (16.1)	186 (54.5)		
2. 31 – 40 ปี	5 (1.5)	19 (5.6)	47 (13.8)	71 (20.8)		
3. 41 – 50 ปี	7 (2.1)	11 (3.2)	35 (10.3)	53 (15.5)		
4. 51 ปีขึ้นไป	2 (0.6)	9 (2.6)	20 (5.9)	31 (9.1)		
รวม	73 (21.4)	111 (32.6)	157 (46.0)	341 (100.0)		
2. ระดับการศึกษา					7.111	.130
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	60 (17.6)	88 (25.8)	107 (31.4)	255 (74.8)		
2. ปริญญาตรี	12 (3.5)	22 (6.5)	47 (13.8)	81 (23.8)		
3. สูงกว่าปริญญาตรี	1 (0.3)	1 (0.3)	3 (0.9)	5 (1.5)		
รวม	73 (21.4)	111 (32.6)	157 (46.0)	341 (100.0)		

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ปัจจัยเฉพาะบุคคล	ระดับของพฤติกรรมด้านการให้			รวม	χ^2	p
	คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการ					
	ดำเนินงานของพรรคการเมือง					
มาก	ปานกลาง	ต่ำ				
3. ชั้นยศ					82.861	.000*
1. พลทหารกองประจำการ	48 (14.1)	49 (14.4)	15 (4.4)	112 (32.8)		
2. นายทหารชั้นประทวน (สิบตรี – จำสิบเอก)	25 (7.3)	55 (16.1)	125 (36.7)	205 (60.1)		
3. นายทหารชั้นสัญญาบัตร (ร้อยตรี – พลเอก)	-	7 (2.1)	17 (5.0)	24 (7.0)		
รวม	73 (21.4)	111 (32.6)	157 (46.0)	341 (100.0)		
4. จำนวนปีที่รับราชการ					38.706	.000*
1. 1 – 10 ปี	59 (17.3)	71 (20.8)	62 (18.2)	192 (56.3)		
2. 11 – 20 ปี	6 (1.8)	17 (5.0)	42 (12.3)	65 (19.1)		
3. 21 – 30 ปี	6 (1.8)	15 (4.4)	36 (10.6)	57 (16.7)		
4. 31 ปีขึ้นไป	2 (0.6)	8 (2.3)	17 (5.0)	27 (7.9)		
รวม	73 (21.4)	111 (32.6)	157 (46.0)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง พบว่าด้านอายุของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำ

วิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 – 30 ปี มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21.1 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 17.3

ด้านระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 31.4 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 25.8

ด้านชั้นยศพบว่า ระดับชั้นยศของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนายทหารชั้นประทวนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 16.1

ด้านจำนวนปีที่รับราชการพบว่า จำนวนปีที่รับราชการของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการระหว่าง 1 – 10 ปี มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 18.2

5.2 การทดสอบสมมติฐานการวิจัยระหว่างปัจจัยอื่นๆกับพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วม ทางการเมือง

จากสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมองค์กรของทหารมีผลต่อพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง เพื่อทดสอบสมมติฐานดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมองค์กรของทหาร เป็นตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรตามคือ พฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และผู้วิจัยได้กำหนดค่าตัวแปรทั้งสองออกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และต่ำ จากนั้นได้ใช้ค่า ไค-สแควร์ ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการทดสอบสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ระดับความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของพฤติกรรมกรมการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	1. สิทธิทางการเมือง					
1. ต่ำ	1 (0.3)	3 (0.9)	1 (0.3)	5 (1.5)		
2. ปานกลาง	21 (6.2)	24 (7.0)	-	45 (13.2)		
3. มาก	177 (51.9)	112 (32.8)	2 (0.6)	291 (85.3)		
รวม	199 (58.4)	139 (40.8)	3 (0.9)	341 (100.0)		

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ระดับความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของพฤติกรรมการให้ความ สนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	2. หน้าที่ทางการเมือง					
1. ต่ำ	-	1 (0.3)	-	1 (0.3)		
2. ปานกลาง	10 (2.9)	18 (5.3)	1 (0.3)	29 (8.5)		
3. มาก	189 (55.4)	120 (35.2)	2 (0.6)	311 (91.2)		
รวม	199 (58.4)	139 (40.8)	3 (0.9)	341 (100.0)		
3. กิจกรรมทางการเมือง				34.197	.000*	
1. ต่ำ	-	3 (0.9)	-	3 (0.9)		
2. ปานกลาง	70 (20.5)	89 (26.1)	1 (0.3)	160 (46.9)		
3. มาก	129 (37.8)	47 (13.8)	2 (0.6)	178 (52.2)		
รวม	199 (58.4)	139 (40.8)	3 (0.9)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้

ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.8

ในด้านหน้าที่ทางการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านหน้าที่ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.2

ด้านกิจกรรมทางการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงไปได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.1

ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยกับ
พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งของข้าราชการทหารสังกัด
กองพลทหารช่าง

ระดับความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของพฤติกรรม			รวม	χ^2	p
	ด้านการเลือกตั้ง					
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
1. สิทธิทางการเมือง					14.340	.006*
1. ต่ำ	1 (0.3)	3 (0.9)	1 (0.3)	5 (1.5)		
2. ปานกลาง	28 (8.2)	16 (4.7)	1 (0.3)	45 (13.2)		
3. มาก	174 (51.0)	114 (33.4)	3 (0.9)	291 (85.3)		
รวม	203 (59.5)	133 (39.0)	5 (1.5)	341 (100.0)		
2. หน้าที่ทางการเมือง					3.952	.413
1. ต่ำ	1 (0.3)	-	-	1 (0.3)		
2. ปานกลาง	13 (3.8)	15 (4.4)	1 (0.3)	29 (8.5)		
3. มาก	189 (55.4)	118 (34.6)	4 (1.2)	311 (91.2)		
รวม	203 (59.5)	133 (39.0)	5 (1.5)	341 (100.0)		

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ระดับความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของพฤติกรรม			รวม	χ^2	p
	ด้านการเลือกตั้ง					
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
3. กิจกรรมทางการเมือง					19.129	.001*
1. ต่ำ	-	3 (0.9)	-	3 (0.9)		
2. ปานกลาง	79 (23.2)	78 (22.9)	3 (0.9)	160 (46.9)		
3. มาก	124 (36.4)	52 (15.2)	2 (0.6)	178 (52.2)		
รวม	203 (59.5)	133 (39.0)	5 (1.5)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านสิทธิทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.4

ในด้านหน้าที่ทางการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านหน้าที่ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.6

ด้านกิจกรรมทางการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้าน

การเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง จะมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 23.2

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่มองค์กรทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ระดับความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของพฤติกรรมด้านการเป็น สมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	1. สิทธิทางการเมือง					
1. ต่ำ	1 (0.3)	1 (0.3)	3 (0.9)	5 (1.5)		
2. ปานกลาง	9 (2.6)	20 (5.9)	16 (4.7)	45 (13.2)		
3. มาก	64 (18.8)	63 (18.5)	164 (48.1)	291 (85.3)		

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ระดับความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของพฤติกรรมด้านการเป็น สมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	รวม	74 (21.7)	84 (24.6)			
2. หน้าที่ทางการเมือง					28.333	.000*
1. ต่ำ	1 (0.3)	-	-	1 (0.3)		
2. ปานกลาง	5 (1.5)	18 (5.3)	6 (1.8)	29 (8.5)		
3. มาก	68 (19.9)	66 (19.4)	177 (51.9)	311 (91.2)		
รวม	74 (21.7)	84 (24.6)	183 (53.7)	341 (100.0)		
3. กิจกรรมทางการเมือง					27.883	.000*
1. ต่ำ	-	2 (0.6)	1 (0.3)	3 (0.9)		
2. ปานกลาง	17 (5.0)	39 (11.4)	104 (30.5)	160 (46.9)		
3. มาก	57 (16.7)	43 (12.6)	78 (22.9)	178 (52.2)		
รวม	74 (21.7)	83 (24.6)	183 (53.7)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่มองค์กรทางการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านสิทธิทางการเมืองของ

กลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 48.1 รองลงมา มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 18.8

ในด้านหน้าที่ทางการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านหน้าที่ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 51.9 รองลงมา มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 19.9

ด้านกิจกรรมทางการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 22.9

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยกับ
พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงาน
ของพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ระดับความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของพฤติกรรมด้านการให้คำ วิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงาน ของพรรคการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	1. สิทธิทางการเมือง					
1. มาก	1 (0.3)	-	4 (1.2)	5 (1.5)	6.701	.153
2. ปานกลาง	10 (2.9)	20 (5.9)	15 (4.4)	45 (13.2)		
3. ต่ำ	62 (18.2)	91 (26.7)	138 (40.5)	291 (85.3)		
รวม	73 (21.4)	111 (32.6)	157 (46.0)	341 (100.0)		
2. หน้าที่ทางการเมือง						
1. ต่ำ	1 (0.3)	-	-	1 (0.3)	16.148	.003*
2. ปานกลาง	7 (2.1)	17 (5.0)	5 (1.5)	29 (8.5)		
3. มาก	65 (19.1)	94 (27.6)	152 (44.6)	311 (91.2)		
รวม	73 (21.4)	111 (32.6)	157 (46.0)	341 (100.0)		

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ระดับความรู้ความเข้าใจใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของพฤติกรรมด้านการให้คำ วิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงาน ของพรรคการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	3. กิจกรรมทางการเมือง					
1. ต่ำ	-	2	1	3		
		(0.6)	(0.3)	(0.9)		
2. ปานกลาง	13	54	93	160		
	(3.8)	(15.8)	(27.3)	(46.9)		
3. มาก	60	55	63	178		
	(17.6)	(16.1)	(18.5)	(52.2)		
รวม	73	111	157	341		
	(21.4)	(32.6)	(46.0)	(100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านสิทธิทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมามีพฤติกรรมการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 26.7

ในด้านหน้าที่ทางการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านหน้าที่ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับต่ำ

คิดเป็นร้อยละ 44.6 รองลงมา มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.6

ด้านกิจกรรมทางการเมืองพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์การทางการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงได้แก่กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 18.5

ตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ระดับของวัฒนธรรมองค์กร ของทหาร	ระดับของพฤติกรรมการให้			รวม	χ^2	p
	ความสนใจติดตาม					
	ข่าวสารทางการเมือง					
มาก	ปานกลาง	ต่ำ				
1. กฎ ระเบียบ และวินัยทหาร					11.555	.003*
1. ต่ำ	-	-	-	-		
2. ปานกลาง	32 (9.4)	44 (12.9)	1 (0.3)	77 (22.6)		
3. มาก	167 (49.0)	95 (27.9)	2 (0.6)	264 (77.4)		
รวม	199 (58.4)	139 (40.8)	3 (0.9)	341 (100.0)		

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ระดับของวัฒนธรรมองค์กร ของทหาร	ระดับของพฤติกรรมการให้			รวม	χ^2	p
	ความสนใจติดตาม					
	ข่าวสารทางการเมือง					
มาก	ปานกลาง	ต่ำ				
2. ระบบอาวุโส					45.727	.000*
1. ต่ำ	3 (0.9)	5 (1.5)	1 (0.3)	9 (2.6)		
2. ปานกลาง	49 (14.4)	74 (21.7)	2 (0.6)	125 (36.7)		
3. มาก	147 (43.1)	60 (17.6)	-	207 (60.7)		
รวม	199 (58.4)	139 (40.8)	3 (0.9)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ และวินัยทหารของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ยึดถือวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ และวินัยทหารในระดับมากมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมาคือ พฤติกรรมการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.9

ในด้านระบบอาวุโสพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ยึดถือวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่ยึดถือวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสในระดับปานกลางจะ

มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านกรให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21.7

ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านกรเลือกตั้งของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ระดับของวัฒนธรรมองค์กร ของทหาร	ระดับของพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองด้าน การเลือกตั้ง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	1. กฎ ระเบียบ และวินัยทหาร					
1. ต่ำ	-	-	-	-		
2. ปานกลาง	37 (10.9)	39 (11.4)	1 (0.3)	77 (22.6)		
3. มาก	166 (48.7)	94 (27.6)	4 (1.2)	264 (77.4)		
รวม	203 (59.5)	133 (39.0)	5 (1.5)	341 (100.0)		
2. ระบบอาวุโส				17.002	.002*	
1. ต่ำ	3 (0.9)	5 (1.5)	1 (0.3)	9 (2.6)		
2. ปานกลาง	62 (18.2)	61 (17.9)	2 (0.6)	125 (36.7)		
3. มาก	138 (40.5)	67 (19.6)	2 (0.6)	207 (60.7)		
รวม	203 (59.5)	133 (39.0)	5 (1.5)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎระเบียบ และวินัยทหารของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ยึดถือวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎระเบียบ และวินัยทหารในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมาคือพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 27.6

ในด้านระบบอาวุโสพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ยึดถือวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมาคือพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 19.6

ตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่มองค์กรทางการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ระดับของวัฒนธรรมองค์กร ของทหาร	ระดับของพฤติกรรมการเป็น			รวม	χ^2	p
	สมาชิกและการสนับสนุน					
	กลุ่มองค์กรทางการเมือง					
มาก	ปานกลาง	ต่ำ				
1. กฎ ระเบียบ และวินัยทหาร					13.250	.001*
1. ต่ำ	-	-	-	-		
2. ปานกลาง	12 (3.5)	31 (9.1)	34 (10.0)	77 (22.6)		
3. มาก	62 (18.2)	53 (15.5)	149 (43.7)	264 (77.4)		

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ระดับของวัฒนธรรมองค์กร ของทหาร	ระดับของพฤติกรรมกรเป็น			รวม	χ^2	p
	สมาชิกและการสนับสนุน					
	กลุ่มองค์กรทางการเมือง					
มาก	ปานกลาง	ต่ำ				
รวม	74 (21.7)	84 (24.6)	183 (53.7)	341 (100.0)		
2. ระบบอาวุโส					6.308	.177
1. ต่ำ	1 (0.3)	3 (0.9)	5 (1.5)	9 (2.6)		
2. ปานกลาง	19 (5.6)	32 (9.4)	74 (21.7)	125 (36.7)		
3. มาก	54 (15.8)	49 (14.4)	104 (30.5)	207 (60.7)		
รวม	74 (21.7)	84 (24.6)	183 (53.7)	341 (100.0)		

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับพฤติกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ และวินัยทหารของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ยึดถือวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ และวินัยทหารในระดับมากจะมีพฤติกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมามีพฤติกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.2

ในด้านระบบอาวุโสพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด

พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ยึดถือวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 15.8

ตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองของข้าราชการทหารสังกัดกองพลทหารช่าง

ระดับของวัฒนธรรมองค์กร ของทหาร	ระดับของพฤติกรรมด้านการให้ คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการ ดำเนินงานของพรรคการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	1. กฎ ระเบียบ และวินัยทหาร					
1. ต่ำ	-	-	-			
2. ปานกลาง	12 (3.5)	33 (9.7)	32 (9.4)	77 (22.6)		
3. มาก	61 (17.9)	78 (22.9)	125 (36.7)	264 (77.4)		
รวม	73 (21.4)	111 (32.6)	157 (46.0)	341 (100.0)		
2. ระบบอาวุโส				10.233	.037*	
1. ต่ำ	-	2 (0.6)	7 (2.1)	9 (2.6)		
2. ปานกลาง	19 (5.6)	42 (12.3)	64 (18.8)	125 (36.7)		
3. มาก	54 (15.8)	67 (19.6)	86 (25.2)	207 (60.7)		

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ระดับของวัฒนธรรมองค์กร ของทหาร	ระดับของพฤติกรรมด้านการให้ คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการ ดำเนินงานของพรรคการเมือง			รวม	χ^2	p
	มาก	ปานกลาง	ต่ำ			
	รวม	73 (21.4)	111 (32.6)			

*p < 0.05

จากตารางที่ 4.22 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ และวินัยทหารของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ยึดถือวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ และวินัยทหารในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.9

ในด้านระบบอาวุโสพบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ยึดถือวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสในระดับมากจะมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 25.2 รองลงมามีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 19.6

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัด กองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษารูปแบบของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

1.1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาได้แก่ ข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตร ข้าราชการทหารชั้นประทวน และพลทหารกองประจำการ สังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 2,325 นาย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 341 นาย กำหนดโดยหลักการคำนวณของ ทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) ในการทดสอบสมมติฐาน

1.3 ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัย โดยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1.3.1 ปัจจัยเฉพาะบุคคล

ปัจจัยด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18 – 30 ปี ร้อยละ 74.8 เป็นข้าราชการทหารชั้นประทวน (ยศ สิบลตรี - จ่าสิบเอก) ร้อยละ 60.1 มีจำนวนปีที่รับราชการอยู่ในช่วง 1 – 10 ปี ร้อยละ 56.3

1.3.2 ปัจจัยอื่นๆ

1) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย พบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านสิทธิทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นข้าราชการทหารยอมมีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้าราชการทหารยอมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยไม่ละเมิดกฎหมาย

ด้านความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านหน้าที่ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนและประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่เลือกใครเลย กับการนอนหลับทับสิทธิ์ไม่แตกต่างกัน

ด้านความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ถ้านายกรัฐมนตรีมีเหตุที่ต้องพ้นจากตำแหน่งไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้นำฝ่ายค้านขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนทันที

2) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหาร พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ และวินัยทหารของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทหารทุกคนจะต้องปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยเสมอไม่ว่าที่ใดในสังคม และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ทหารไม่จำเป็นต้องรักษาระเบียบวินัย ขณะที่ไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบหรือนอกเวลาปฏิบัติราชการ

ด้านระบบอาวุโส พบว่า ภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การถือระบบชั้นยศและระบบอาวุโสทำให้ทหารเป็นองค์กรที่เข้มแข็งเป็นปึกแผ่นแตกต่างจากองค์กรอื่นๆ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ทหารต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยไม่มีข้อโต้แย้ง แม้ว่าจะเป็นคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อหลักศีลธรรมจริยธรรมก็ตาม

1.3.3 รูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1) การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง พบว่า การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง

จากโทรทัศน์ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากการกระจายเสียงตามสาย

2) การเลือกตั้ง พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติ เช่น ส.ส. ส.ว. และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในการรณรงค์หาเสียง

3) การเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.19$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือเคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการเคยเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกพรรค

4) การให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองของกลุ่มตัวอย่างภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.31$) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือเคยเขียนบทความทางการเมือง และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือเคยปราศรัย อภิปราย บรรยายในหัวข้อเกี่ยวกับการเมือง และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์

1.3.4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1) การทดสอบสมมติฐานการวิจัยระหว่างปัจจัยเฉพาะบุคคลกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยเฉพาะบุคคล ซึ่งได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และจำนวนปีที่รับราชการมีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง ผลการทดสอบความสัมพันธ์ สรุปลงได้ดังนี้

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 3 ด้านคือ ด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง และด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง ส่วนด้านการเลือกตั้งพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้าน

การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง และด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างชั้นยศกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พบว่า ชั้นยศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง ด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง และด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง

(4) ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนปีที่รับราชการกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พบว่า จำนวนปีที่รับราชการมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 3 ด้านคือ การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง และด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง ส่วนในด้านการเลือกตั้งพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) การทดสอบสมมติฐานการวิจัยระหว่างปัจจัยอื่นๆกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมองค์กรของทหาร มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง ผลการทดสอบความสัมพันธ์ สรุปได้ดังนี้

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 3 ด้านคือ ด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง และการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง ส่วนด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านหน้าที่การเมืองพบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 3 ด้านคือ ด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง และด้านการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองส่วนด้านการเลือกตั้ง พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านกิจกรรมทางการเมืองพบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง ด้านการเป็นสมาชิก และ

การสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง และด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของ
พรรคการเมือง

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรของทหารกับพฤติกรรมการ
มีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ และวินัยทหารมี
ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 2 ด้านคือ
ด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุน
กลุ่ม องค์กรทางการเมือง ส่วนด้านการเลือกตั้ง และด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงาน
ของพรรคการเมืองพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโสพบว่า มีความ
สัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน 3 ด้านคือ ด้านการให้
ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการเลือกตั้ง และด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการ
ดำเนินงานของพรรคการเมือง ส่วนด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทาง
การเมือง พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 รูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร สังกัดกองพล ทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความ
สนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิฑูร
ขำเจริญ (2547) ที่ค้นพบว่า การให้ความสนใจทางการเมืองของข้าราชการ และครอบครัว กองบิน
41 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการเลือกตั้งซึ่ง
ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับปานกลางนั้น ขัดแย้งกับผลการวิจัยของนันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ (2548)
ที่พบว่า ข้าราชการทหาร ในมณฑลทหารบกที่ 41 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีมีส่วนร่วมทางการเมือง
ในภาพรวมในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาใน 3 กิจกรรมหลักคือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การ
แสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองกลับพบว่ามีการ ไปใช้สิทธิ
เลือกตั้งในระดับที่สูง ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้ประชากรวิจัยจะเป็นข้าราชการทหาร
เช่นเดียวกัน แต่ถ้ามองถึงภารกิจหน้าที่ของทหารช่างซึ่งต้องออกปฏิบัติงานนอกที่ตั้งหน่วยอยู่เสมอ

ในหลายพื้นที่ และเป็นระยะเวลาานาน ซึ่งทำให้ผลการวิจัยแตกต่างจากข้าราชการทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ในที่ดังปกติ

ในด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองรวมทั้งการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองซึ่งผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับแนวคิดของชัยอนันต์ สมุทวณิช (2536 : 240) ที่กล่าวไว้ว่าข้าราชการทหารก็เช่นเดียวกันกับประชาชนทั่วไป คือมีสิทธิในการไปเลือกตั้ง สิทธิที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองและพรรคการเมืองได้ แต่สิทธิที่ว่านี้มีข้อจำกัด เช่น ข้าราชการจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้แต่เป็นกรรมการพรรคการเมืองไม่ได้ ข้าราชการมีสิทธิที่จะไปเลือกผู้สมัครของพรรคที่ตนเป็นสมาชิกอยู่หรือพรรคที่ตนมิได้เป็นสมาชิกแต่มีความนิยมในพรรคนั้นได้ แต่จะไปช่วยทำการหาเสียงอย่างเปิดเผย หรือใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่คลบันคาลให้พรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่หรือนิยมชมชอบชนะการเลือกตั้งไม่ได้ ดังนั้น ด้วยบทบาทหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่างในฐานะเป็นข้าราชการจึงทำให้รูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมืองรวมทั้งการให้คำปรึกษาวิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับน้อย

2.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

2.2.1 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ชั้นยศ จำนวนปีที่รับราชการ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรของทหาร ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ (2548) ที่ค้นพบว่าองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารในมณฑลทหารบกที่ 14 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ปัจจัยทางชีวสังคม ด้านชั้นยศ ช่วงอายุ ช่วงระยะเวลาที่รับราชการ และช่วงรายได้ต่อเดือน และผลการวิจัยของสุจิต สุอรุณ (2549) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2.2 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ปัจจัยด้านชั้นยศ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิทางการเมือง กิจกรรมทางการเมือง และวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโส ซึ่งปัจจัยด้านชั้นยศนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ (2548) แต่กลับพบว่าปัจจัยด้านความรู้ความ

เข้าใจในระบอบประชาธิปไตยขัดแย้งกับผลการวิจัยของอนุกุล แพรไพศาล (2543) และพรทิพย์ รัตนวารินทร์ชัย (2546) ซึ่งพบว่า ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2.3 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์การทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์การทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ จำนวนปีที่รับราชการ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านกฎ ระเบียบ และวินัยทหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุเมธ สุธีร์ (2546) คารินทร์ แก้วมุล (2548) และนันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ (2548) แต่ผลการวิจัยนี้กลับขัดแย้งกับผลการวิจัยของประมวล แสงแก้วศรี (2546) อนุกุล แพรไพศาล (2543) และพรทิพย์ รัตนวารินทร์ชัย (2546) ที่ค้นพบว่าอายุ และระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2.2.4 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ชั้นยศ จำนวนปีที่รับราชการ ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านหน้าที่และกิจกรรมทางการเมือง และวัฒนธรรมองค์กรของทหารด้านระบบอาวุโส ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ (2548) ที่พบว่าองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ ชั้นยศ อายุ และระยะเวลารับราชการ และผลการวิจัยของสุคใจ สุอรุณ (2549) ที่พบว่าความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ในพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 4 ด้าน ปัจจัยเฉพาะบุคคลด้านระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิก และการสนับสนุนกลุ่ม องค์การทางการเมืองเพียงด้านเดียว อีก 3 ด้านพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าปัจจัยอื่นๆ ซึ่งขัดแย้งกับ มิลแบรท และ โกล (Milbrath and Goel, 1977 : 134) ที่พบว่า การศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่อไปนี้คือ การรณรงค์หาเสียง การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการสื่อข่าวสาร (ประมวล แสงแก้วศรี 2546 : 29) ส่วนปัจจัยในด้านอื่นๆที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการตัดสินใจ และการกระทำทางสังคมของ วิลเลียม คับเบิลยู ริคเคอร์ (William W. Reader) ซึ่ง

รวบรวมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของมนุษย์ แล้วแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปัจจัยดึงดูด (pull factors) กลุ่มปัจจัยผลัก (push factors) และกลุ่มปัจจัยสนับสนุน (able factors) โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยคือปัจจัยดึงดูด (pull factors) ที่เกี่ยวกับความเชื่อ (belief orientation) วัฒนธรรมองค์กรของทหารคือปัจจัยดึงดูด (pull factors) ที่เกี่ยวกับค่านิยม (value) และนิสัย และขนบธรรมเนียมประเพณี (habit and custom) จำนวนปีที่รับราชการคือปัจจัยผลัก (push factors) ที่เกี่ยวกับข้อผูกพัน (commitment) ส่วนชั้นยศ ระดับการศึกษา และอายุคือปัจจัยสนับสนุน (able factors) ที่เกี่ยวกับโอกาส (opportunity) และ ความสามารถ (ability) ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่เชื่อว่าเป็นกลุ่มเหตุผล (relevant cluster of factors) ของการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์ และเหตุผลดังกล่าวก็มีได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่จะประกอบด้วยกลุ่มของเหตุผลหลายๆประการ ซึ่งอาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างกัน

ข้อค้นพบอีกประการหนึ่งที่น่าสนใจคือ จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านหน้าที่ทางการเมืองในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งกลับพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิทางการเมืองในประเด็นบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายในการวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ผลการวิจัยกลับพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านกาให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอยู่ในระดับน้อย ข้อค้นพบทั้งสองประการนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าน่าจะมีปัจจัยอื่นนอกเหนือจากปัจจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ที่มีความสัมพันธ์ และส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ปัจจัยด้านภูมิฐานะ และปัจจัยด้านภารกิจหน้าที่ของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นข้าราชการทหารที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการในสังกัดกองพลทหารช่าง มีที่ตั้งปกติอยู่ภายในค่ายบุรฉัตร อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี และพักอาศัยในบ้านพักของทางราชการซึ่งไม่ใช่ภูมิฐานะที่แท้จริง ดังนั้น ความสำนึกที่ถือปฏิบัติอาจจะน้อยกว่าภูมิฐานะเดิมของตนเอง ประกอบกับคุณภาพชีวิต และสวัสดิการในด้านต่างๆ ที่ได้รับนั้น มาจากการจัดสรรงบประมาณของกองทัพ และการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงให้ความสำคัญกับกองทัพ และผู้บังคับบัญชาในฐานะที่ตนเป็นข้าราชการทหารมากกว่าในฐานะของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องสรรหาตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่แทนในสภา ซึ่งปัจจัยนี้อาจส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนในด้านการกิจหน้าที่นั้น เนื่องจากกองพลทหารช่างเป็นหน่วยที่มีภารกิจเกี่ยวกับงานก่อสร้าง บำรุงฟื้นฟู และพัฒนาประเทศซึ่งกำลังพลต้องออกปฏิบัติงานนอกที่ตั้งตามแต่จะได้รับมอบหมายเป็นระยะเวลาอันยาวนานซึ่งแตกต่างจากข้าราชการทหารเหล่าอื่นๆ ที่เมื่อไม่มีภารกิจในการป้องกันประเทศก็ปฏิบัติงานในที่ซึ่งปกติตามเวลาราชการ ดังนั้น แม้กลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยในด้านด้านสิทธิทางการเมืองในประเด็นบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายในการวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่ด้วยข้อจำกัดด้านลักษณะของภารกิจที่ได้รับมอบหมายอาจส่งผลให้พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองอยู่ในระดับน้อย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

3.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยด้านสิทธิ และหน้าที่ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก แต่ในด้านกิจกรรมทางการเมืองกลับพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรสนับสนุน และปลูกฝังจิตสำนึกทางประชาธิปไตยในหน่วยทหารให้มากยิ่งขึ้น โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางการเมืองความรู้ทางการเมืองผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ ที่มีอยู่ เช่น เอกสารของทางราชการ การกระจายเสียงตามสาย หรือการแพร่ภาพโทรทัศน์ นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้กับข้าราชการทหารในโอกาสต่างๆ เช่น โอกาสในการรวมฟังคำชี้แจงของผู้บังคับบัญชาในทุกระดับชั้น ชั่วโมงการอบรมประจำสัปดาห์ของข้าราชการทหาร และควรเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองลงในหลักสูตรการศึกษาของทหาร เช่น หลักสูตรผู้บังคับกองพัน หลักสูตรผู้บังคับกองร้อย หลักสูตรนายสิบอาวุโส หลักสูตรนักเรียนนายสิบ และหลักสูตรการฝึกทหารใหม่รวมทั้งสนับสนุนให้ข้าราชการทหารได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองได้

3.1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า รูปแบบพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์กรทางการเมือง และด้านการให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนให้

ข้าราชการทหารมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง กล้าที่จะเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคด้วยแนวทางทางการเมืองในโอกาสต่างๆ รวมทั้งสนับสนุนให้ข้าราชการทหารได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเป็นกรรมการการเลือกตั้ง การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

3.1.3 ควรมีการส่งเสริมให้นำหลักการประชาธิปไตยมาประยุกต์ใช้ในหน่วยทหาร และชุมชนทหาร เช่น การคัดเลือกประธานสโมสรนายทหารชั้นประทวน การคัดเลือกหัวหน้าตอสำหรับพลทหารกองประจำการ การคัดเลือกประธานชุมชนต่างๆ ในหน่วยทหาร เป็นต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในหน่วยทหาร

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.2.1 ควรมีการศึกษาเป็นระยะๆ เพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.2.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกเหนือจากที่ได้ศึกษามาแล้ว เพื่อพิจารณาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผล หรือปัจจัยใดบ้างที่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.2.3 ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ โดยเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการทหารที่สังกัดในหน่วยงานที่มีที่ตั้งหน่วยอยู่ในภูมิภาคอื่น เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านภูมิลาเนาทหารว่าส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่

3.2.4 การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ มุ่งศึกษาเฉพาะราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีเท่านั้น ในโอกาสต่อไปจึงควรจะได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ หรือขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขึ้น เช่น ในระดับกรม ระดับกองทัภาค หรือระดับกองทัพเพื่อที่จะได้ทราบถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในระดับที่กว้างขึ้น

3.2.5 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ จึงควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะช่วยอธิบายทัศนคติ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร (2519) *ประชาธิปไตยกับสังคมไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
กรมสามัญศึกษา (2537) *วิเคราะห์สถิติการศึกษา* กรุงเทพมหานคร กองแผนงาน
กรมสามัญศึกษา
- กัลยา วานิชย์บัญชา (2546) *การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและการวิจัย*
กรุงเทพมหานคร ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- กองทัพบก (2550) *วิสัยทัศน์กองทัพบก* กรุงเทพมหานคร
- กฤษณรัักษ์ ทรัพย์ยิ่ง (2543) “บทบาทของกองทัพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหาร
ชั้นสูง
- แก้วสรร อติโพธิ (2537) “การมีส่วนร่วมของประชาชน: กุญแจสำคัญในการพัฒนาระบบ
ประชาธิปไตย” ใน *อภิถันญา รัตนมงคลมาศ และ จูตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์*
บรรณาธิการ *ประเทศไทยมุ่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 21* กรุงเทพมหานคร พีเพรส
- เจียน วีระวิทย์ (2536) *วิกฤตการเมืองไทย: กรณีพฤษภาทวิภโยค พ.ศ. 2535* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์มติชน
- จรรยา สุภาพ (2527) *หลักรัฐศาสตร์* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- จันทนา สุทธิจารี (2544) “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน *อมร รักษาสัตย์ บรรณาธิการ*
การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน กรุงเทพมหานคร
โรงพิมพ์ วี เจ พรินต์ติ้ง
- จินต์ วิภาตะกัลป์ (2519) “ทำไมทหารจึงสามารถเข้าไปแทรกแซงการเมืองของประเทศได้อย่าง
กว้างขวาง: ศึกษาการเข้าไปแทรกแซงทางการเมืองของทหารระหว่างปี 2475-2507
ทหารในทางการเมือง” *วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต* มหาวิทยาลัยโอเรกอน
สหรัฐอเมริกา
- จุมพล สุดสวาท (2542) “ความสนใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหาร ศึกษากรณีความ
สนใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารในค่ายวชิราวุธ จังหวัด
นครศรีธรรมราช” *ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการ
จัดการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*

- เฉลิมเกียรติ ผิวนวล (2535) *ความคิดทางการเมืองของทหารไทย 2519 – 2535* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ผู้จัดการ
- ชรินทร์ สันประเสริฐ (2548) “บทเรียนทางรัฐศาสตร์ว่าด้วยเรื่องสิงโตกับหมาจิ้งจอก” ใน
รุ่งพงษ์ ชัยนาม และคณะบรรณาธิการ *23 ปีรัฐศาสตร์ มสธ.* หน้า 7 – 25
กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร
- ชัยวัฒน์ ม่านศรีสุข (2550) “มรดกทางประวัติศาสตร์กับปัญหาของการเปลี่ยนเป็นประชาธิปไตย
ของไทย” ใน รุ่งพงษ์ ชัยนาม และคณะบรรณาธิการ *25 ปีรัฐศาสตร์ มสธ.* หน้า
47 – 73 กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2538) *100 ปีแห่งการปฏิรูประบอบราชการ วัฒนาการของอำนาจรัฐและ
ระบบการเมือง* กรุงเทพมหานคร สถาบันนโยบายศึกษา
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2548) *จิตวิทยาการเมือง* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ดวงกมล
- คณีย์ บุญตัน (2548) “ความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของทหารประจำการ
สังกัดกรมทหารราบที่ 11” เอกสารงานวิจัยตามโครงการความร่วมมือกับสถาบัน
ทหาร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- คาญญา ไชยพรธรรม (2550) *การเมืองการปกครอง(ฉบับชาวบ้าน)* กรุงเทพมหานคร
ยูโรป้าเพลส
- คารินทร์ แก้วมุล (2548) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัด
เชียงราย” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เทิดศักดิ์ ฤทธิชัย (2543) “การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ธานินทร์ กรีวิเชียร (2520) *ระบอบประชาธิปไตย* กรุงเทพมหานคร กุรุสภา
- นันทวุฒิ บุญยะสิทธิ์ (2548) “การมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษากรณีทหารในมณฑลทหารบกที่
41 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” ปัญหาพิเศษทางนโยบายสาธารณะ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- ประดับ เปรมดิษฐ์ (2543) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารเรือ: ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ พ.ศ. 2475” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประมวล แสงแก้วศรี (2546) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พรทิพย์ รัตนวรินทร์ชัย (2546) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลหนองแค จังหวัดสระบุรี” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พัชรี พงษ์ศิริ (2545) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการ: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกรมการจัดการงาน” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วันชาติ เนตรานนท์ (2547) “การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนทหารไทยในปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนนายเรืออากาศ” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศราวุธ ศรีแสงใส (2544) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการครู: ศึกษากรณีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเนินคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศิริินภา สถาพรวงษา (2541) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดเพชรบุรี : กรณีศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชร” วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2545) *การเมือง: แนวคิดและการพัฒนา คณะรัฐประศาสนศาสตร์* กรุงเทพมหานคร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สมพงษ์ เกษมสิน (2519) *ลัทธิการเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย* กรุงเทพมหานคร อรุณสภา
- สิทธิพันธ์ พุทธหูน (2543) *แนวการศึกษา รัฐศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สิทธิพันธ์ พุทธหูน (2544) *ทฤษฎีพัฒนาการเมือง พิมพ์ครั้งที่ 8* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- สุจิต บุญบงการ (2537) *การพัฒนาทางการเมืองของไทยปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุชาดา กิระนันท์ (2538) *ทฤษฎีและวิธีการสำรวจตัวอย่าง* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุดใจ สุอรุณ (2549) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสระแก้ว” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุทัศน์ จารุมณี (2552) “ทหารกับการเมือง” สารสังเขปออนไลน์ ค้นคืน วันที่ 19 สิงหาคม 2552 จาก <http://www.our-soldier&de.htm>
- สุเมธ สุธีร์ (2546) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุวิทย์ วิบูลย์ผลประเสริฐ (2540) “ประชาสังคม: คุณภาพใหม่เพื่อสุขภาพ” ใน สุวิทย์ วิบูลย์ผลประเสริฐ บรรณาธิการ *ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ: บทวิเคราะห์ทางวิชาการ* หน้า 8 กรุงเทพมหานคร ดีไซน์
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2552) *การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตย* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์วิภาษา
- เสน่ห์ จามริก (2540) *การเมืองไทยกับการพัฒนารัฐธรรมนูญ* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- อนุกุล แพรไพศาล (2543) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- อินทร์ต้น ยอดบางเตย (2547) *ธรรมรัฐ* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ดอกหญ้ากรู๊ป
- เอกภพ ลิ้มปวิบูล (2548) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิติระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2541) “สิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญใหม่” *มติชนสุดสัปดาห์* ปีที่ 18: 928 (พฤษภาคม) : 26

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2550) *สองนคราประชาธิปไตย* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร
โครงการจัดพิมพ์คบไฟ

Almond, Gabriel A. and Bingham, Powell G. (1966). *Comparative Politics: A development Approach*. New York: Random House.

Breber, David. (1972). *Citizen Politics*. Chicago: Makham.

Cary, Lee J. (1976). "The Role of the Citizen in C.D. Process." *Community Development as a Process*. Coloumbia: University of Missouri Press.

Easton, David. (1971). *The Political System: An Inguiry into the State of Political Science*. 2nd ed. New York: Knott Inc.

H.H., Gerth and Mills (1972). *From Max Waber: Essay in Socciology*. New York: Oxford University Press.

Huntington, Samuel P. and Nelson, Joah M. (1982). *No Easy Choice: Politiaal Participation in Developing Countries*. Cambridge & MA: Harvard University Press.

Lane, R.E. (1959). *Political Life : Why People Get Involved in Politics*. Glancoe, New York: The Free Press.

Likert, R. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw Hill Book.

L.W. Milbrath and M.L. Goel. (1977). *Political Participation: How and Way do People Get Invoved in Politics?* University Press of American.

Milbrath, Lestre W. and Goel, M.L. (1977) *Political Participation: How and Get Invoved in Politics?* Chicago Rand Mc Nally.

Milbrath, L.W. (1971). *Political Praticipation*. New York: University of Buffalo Press.

Nie, Norman H. and Verba, Sidney. (1975). "Political Participation." *Handbook of Political Sciences & Non Governmental Politics*. Addison Westley Publishing Co.

Pye, Lucian W. (1966). *Aspects of Political Development*. Boston: Brown.

Verba, Sidney. (1965). *The Civic Culture*. Boston: Little Brown.

Weiner, Myron. (1971). "Political Praticipation: Crisis of the Political Process." in L. Binder and Others. *Crises and Segueness in Political Development*. N.J.: Princeton University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ(แบบสอบถาม)

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. ชื่อ **ดร.ณัฐวุฒิ บึงจันทร์**
 ตำแหน่ง **อาจารย์**
 สถานที่ทำงาน **มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**
 วุฒิการศึกษา
  - น.บ.(นิติศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
  - รป.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
  - Ph.D. (Public Administrstion) มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

2. ชื่อ **ดร.สมบัติ บุญเลี้ยง**
 ตำแหน่ง **อาจารย์**
 สถานที่ทำงาน **มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**
 วุฒิการศึกษา
  - ค.บ.(ศิลปศึกษา) สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2530
  - รป.ม.(รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยภาคกลาง พ.ศ. 2546
  - รป.ด.(รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2551

3. ชื่อ **พลตรี สมบัติ ศูนย์กลาง**
 ตำแหน่ง **ผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพบก**
 สถานที่ทำงาน **กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดราชบุรี**
 วุฒิการศึกษา
  - วท.บ. โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
  - ศ.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2549

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร
ในสังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

.....

คำชี้แจง

- 1) แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหารในสังกัดกองพลทหารช่าง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
- 3) โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการทหาร
- 4) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ปัจจัยเฉพาะบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย
ตอนที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรของทหาร
ตอนที่ 4 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนด
- 5) ผู้ทำการวิจัยถือว่าท่านเป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จและขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมหรือให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยเฉพาะบุคคล

1. อายุ 18 – 30 ปี 31–40 ปี
 41 – 50 ปี 51 ปี ขึ้นไป
2. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
3. ชั้นยศ นายทหารชั้นประทวน(สิบตรี – จำสิบเอก)
 นายทหารชั้นสัญญาบัตร (ร้อยตรี – พลเอก)
 พลทหารกองประจำการ
4. จำนวนปีที่รับราชการ 1 – 10 ปี 11–20 ปี
 21 – 30 ปี 31 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ท่านเห็นด้วยกับประเด็นคำถามแต่ละข้อมากน้อยเพียงใด

(เห็นด้วยมากที่สุด =5 เห็นด้วยมาก=4 เห็นด้วยปานกลาง=3 เห็นด้วยน้อย=2 เห็นด้วยน้อยที่สุด=1)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	5	4	3	2	1
สิทธิทางการเมือง						
1.	ข้าราชการทหารย่อมมีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป					
2.	ข้าราชการทหารมีสิทธิในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองได้โดยสงบและปราศจากอาวุธ					
3.	ข้าราชการทหารย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยต้องไม่เป็นการละเมิดกฎหมาย					
4.	บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น					
5.	บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายในการวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานทางการเมือง					
หน้าที่ทางการเมือง						
6.	ข้าราชการทหารนอกจากจะมีหน้าที่ป้องกันประเทศแล้ว ยังมีหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นส่วนรวม					
7.	การป้องกันประเทศ เป็นหน้าที่ของบุคคลทุกคน ไม่เฉพาะแต่ข้าราชการทหารเท่านั้น					
8.	การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคน					
9.	หากผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ย่อมเสียสิทธิบางประการตามที่กฎหมายกำหนด					
10.	การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ไม่เลือกใครเลย กับการนอนหลับทับสิทธิ์ไม่แตกต่างกัน					

กิจกรรมทางการเมือง					
11.	การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย				
12.	การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองมากกว่าหนึ่งพรรค สามารถทำได้โดยไม่ผิดกฎหมายหรือผิดมารยาท				
13.	ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต้องมาจาก ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น				
14.	ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและไปใช้สิทธิเลือกตั้งสามารถเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้แทนของตนออกจากตำแหน่งได้				
15.	ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนมีสิทธิ์เข้าชื่อร้องต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้พิจารณากฎหมายลักษณะใดก็ได้				
16.	ถ้านายกรัฐมนตรีมีเหตุที่ต้องพ้นจากตำแหน่งไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้นำฝ่ายค้านขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนทันที				

ตอนที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรของทหาร ท่านเห็นด้วยกับประเด็นคำถามแต่ละข้ออย่างน้อยเพียงใด

(เห็นด้วยมากที่สุด =5 เห็นด้วยมาก=4 เห็นด้วยปานกลาง=3 เห็นด้วยน้อย=2 เห็นด้วยน้อยที่สุด=1)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	5	4	3	2	1
กฎ ระเบียบ และวินัยทหาร						
1.	ทหารทุกคนจะต้องปฏิบัติตามอยู่ในระเบียบวินัยเสมอไม่ว่าที่ใดในสังคม					
2.	กฎระเบียบและวินัยทหารเป็นจุดแข็งขององค์กรทหารที่แตกต่างจากองค์กรอื่นๆ					
3.	กฎระเบียบและวินัยทหารไม่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย					
4.	ทหารไม่จำเป็นต้องรักษาระเบียบวินัย ขณะที่ไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบหรือนอกเวลาปฏิบัติราชการ					
5.	กฎ ระเบียบ และวินัยทหารสามารถทำให้สังคมไทยโดยรวมมีระเบียบได้					
6.	ทหารเป็นผู้มีระเบียบวินัยสูง ดังนั้นเมื่อเข้ามาเล่นการเมือง จะเป็นนักการเมืองที่มีคุณภาพ					

ระบบอาวุโส					
7.	ทหารต้องยอมรับนับถือเฉพาะผู้ที่มียศและอาวุโสสูงกว่า				
8.	ทหารต้องเคารพปฏิบัติตัวของผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มียศอาวุโสกว่าเป็นแบบอย่าง				
9.	การถือระบบชั้นยศและระบบอาวุโสทำให้ทหารเป็นองค์กรที่เข้มแข็งเป็นปึกแผ่นแตกต่างจากองค์กรอื่นๆ				
10.	ทหารต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยไม่มีข้อโต้แย้ง แม้ว่าจะเป็นคำสั่งที่มีขอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อหลักศีลธรรม จริยธรรมก็ตาม				

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ท่านมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละข้อมากน้อยเพียงใด (มากที่สุด = 5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 2 น้อยที่สุด = 1)

ข้อ	ประเด็นคำถาม	5	4	3	2	1
การให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง						
1.	ท่านรับทราบข่าวสารทางการเมืองจากสื่อสาธารณะ					
	1.1 สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับประชาสัมพันธ์)					
	1.2 วิทยุ					
	1.3 โทรทัศน์					
	1.4 สื่ออิเล็กทรอนิกส์					
2.	ท่านรับทราบข่าวสารทางการเมืองจากสื่อของทางราชการ					
	2.1 เอกสารของทางราชการ					
	2.2 การกระจายเสียงตามสาย					
	2.3 การชี้แจงของผู้บังคับบัญชา หรือหน่วยที่เกี่ยวข้อง					
3.	ท่านรับทราบข่าวสารทางการเมืองจากเพื่อนร่วมงานหรือสมาชิกในครอบครัว					
การเลือกตั้ง						
4.	ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติ เช่น ส.ส. ส.ว.					
5.	ท่านไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล กำนันผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ					
6.	ท่านพุดจาจกชวนคนที่ท่านรู้จัก ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง					

7.	ท่านไปฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง						
8.	ท่านไปช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในการณรงค์หาเสียง						
การเป็นสมาชิกและการสนับสนุนกลุ่ม องค์การทางการเมือง							
9.	ท่านเคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง						
10.	ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมืองอื่นๆที่ไม่ใช่พรรคการเมือง						
11.	ท่านเคยเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมืองในฐานะสมาชิกพรรค						
12.	ท่านเคยเข้าร่วมชุมนุมแสดงพลังในการสนับสนุนพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง						
การให้คำวิพากษ์วิจารณ์ต่อการดำเนินงานของพรรคการเมือง							
13.	ท่านเคยแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่อสาธารณะ						
	13.1 การปราศรัย อภิปราย บรรยายในหัวข้อเกี่ยวกับการเมือง						
	13.2 การเขียนบทความทางการเมือง						
	13.3 การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านรายการวิทยุ โทรทัศน์						

ภาคผนวก ก
ข้อมูลเกี่ยวกับกองพลทหารช่าง

กองพลทหารช่าง

กองพลทหารช่าง เป็นหน่วยทหารช่างก่อสร้างของกองทัพบก จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกองทัพบก (เฉพาะ) ที่ 169/32 ลงวันที่ 25 กันยายน 2532 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความสามารถของกองทัพบกด้านการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่งานก่อสร้างขนาดใหญ่และงานก่อสร้างที่มีลักษณะพิเศษภารกิจหลักของกองพลทหารช่าง คือการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาประเทศในเรื่องการก่อสร้างขนาดใหญ่ที่เป็นงานพิเศษ เช่น การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก อุโมงค์ การส่งกำลังทางท่อ สนามบิน เขื่อน คลังน้ำมันขนาดใหญ่ เส้นทางคมนาคมทั้งทางถนน ทางรถไฟ และทางน้ำ รวมไปถึงงานก่อสร้างพิเศษอื่น ๆ มีที่ตั้งหน่วยอยู่ที่ค่ายบูรฉัตร ต.เกาะพลับพลา อ.เมือง จ.ราชบุรี โดยกองทัพบกกำหนดให้เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกรมการทหารช่าง มี กรมทหารช่างที่ 11 และ กองพันทหารช่างเครื่องมือพิเศษ เป็นหน่วยทหารช่างที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บัญชาการกองพลทหารช่างแต่ละท่าน หน่วยได้รับมอบความไว้วางใจให้ปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับงานก่อสร้างขนาดใหญ่ที่สำคัญหลายโครงการ จนเป็นที่ยอมรับจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสมอมา ในยามปกติ กองพลทหารช่างถูกกำหนดให้มีภารกิจในการช่วยพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ และสนับสนุนการปฏิบัติการของทหารที่มีใช้สงคราม และร่วมกับมิตรประเทศ และสหประชาชาติ งานก่อสร้างโครงการใหญ่ ๆ ที่สำคัญของกองพลทหารช่าง ได้แก่

ด้านการพัฒนาประเทศ

งานโครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนรามคำแหง (สุขาภิบาล 3)

กองพลทหารช่างได้ให้การสนับสนุนกรุงเทพมหานครในการดำเนินงานก่อสร้างโครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนรามคำแหง (สุขาภิบาล 3) ซึ่งประกอบด้วยการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กกว้างจราจรข้างละ 10 ม. ยาว 5,280 ม. งานวางท่อระบายน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.20 ม. งานก่อสร้างทางเท้าปูกระเบื้องขนาด 3,000 ม. งานก่อสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก (คู่) จำนวน 5 แห่ง และการติดตั้งป้าย และตีเส้นจราจร ซึ่งการก่อสร้างครั้งนี้ กองพลทหารช่างได้รับคำชมเชยจากประชาชนจำนวนมาก อันเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานอย่าง

เป็นระบบ ไม่ก่อให้เกิดการกีดขวางการจราจรระหว่างการก่อสร้าง และสามารถก่อสร้างได้อย่างรวดเร็วมาก และตรงตามมาตรฐานระยะเวลาการก่อสร้าง 750 วัน ตั้งแต่ 2 ม.ค. 34 ถึง 20 ม.ค. 36

โครงการสวนสัตว์กลางคืน เชียงใหม่ในท่าฟ้าริ จว.เชียงใหม่

ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ดอยสุเทพ-ปุย ต.แม่เหียะ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ และ ต.หนองควาย อ.หางดง จ.เชียงใหม่ เริ่มงาน 1 พ.ย. 46 เสร็จงาน 31 ก.ค. 48 ซึ่งงานที่กองพลทหารช่างดำเนินการ คือ งานโครงสร้างพื้นฐานจำนวน 9 งาน ได้แก่ บ่อน้ำบาดาล, งานถมดิน, สระเก็บน้ำ, รั้ว, คูกันสัตว์, ถนนภายในโครงการ, อ่างเก็บน้ำ, ถนนชมสัตว์, ลานจอดรถ

โครงการก่อสร้างสโมสรกองทัพบก (ส่วนกลาง) แห่งที่ 2

พลเอก ประวิตร วงศ์สุวรรณ ผู้บัญชาการทหารบก ได้อนุมัติให้ก่อสร้างสโมสรกองทัพบก (ส่วนกลาง) แห่งที่ 2 บริเวณสนามกีฬากองทัพบก โดยให้กองพลทหารช่างเป็นหน่วยดำเนินการก่อสร้าง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ประหยัดงบประมาณ และเป็นการใช้ทรัพยากรของกองทัพบก ทั้งกำลังพล และเครื่องมือช่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งกองพลทหารช่างได้เข้าดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 2 ธ.ค. 47 และแล้วเสร็จสมบูรณ์เมื่อ 10 พ.ย. 48 รวมระยะเวลาดำเนินการ 294 วัน

งานก่อสร้างถนนยกระดับเชื่อมถนนพหลโยธินและถนนวิภาวดี (ผ่าน พล.ม.2 รอ.)

กองพลทหารช่าง ได้ให้การสนับสนุนแก่กรุงเทพมหานครในการก่อสร้างถนนยกระดับเชื่อมถนนพหลโยธิน และถนนวิภาวดี ผ่านพื้นที่ทหาร (พล.ม.2 รอ.) ทั้งนี้เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนด้านการจราจร

งานก่อสร้างถนนเลียบริมทางรถไฟสายใต้

กองพลทหารช่างได้รับมอบภารกิจจากกองทัพบก ในการให้การสนับสนุนกำลังพล และยุทธโธปกรณ์ให้การรถไฟแห่งประเทศไทยในการก่อสร้างถนนเลียบริมทางรถไฟสายใต้ ช่วงจากถนนจรัญสนิทวงศ์ (บริเวณบางขุนนนท์) ถึงสถานีรถไฟชุมทางดลิ่งชัน โครงการนี้ประกอบด้วย งานก่อสร้างถนนผิวจราจรแบบแอสฟัลท์ติกคอนกรีต ความกว้างผิวจราจร 7 เมตร และไหล่ทางแบบแอสฟัลท์ติกคอนกรีต กว้างด้านละ 2.50 เมตร ความยาวรวม 4,400 เมตร และก่อสร้างสะพานจำนวน 4 แห่ง ใช้ระยะเวลาดำเนินการทั้งสิ้น 270 วัน

โครงการก่อสร้างอาคารเลี้ยงหมีแพนด้า สวนสัตว์เชียงใหม่

กองพลทหารช่าง ได้ให้การสนับสนุนสวนสัตว์เชียงใหม่ ในการดำเนินงานโครงการก่อสร้างอาคารเลี้ยงหมีแพนด้า ซึ่งประกอบด้วยอาคารเลี้ยงหมีแพนด้า, อาคาร Souvenir Hut 1 แห่ง พร้อมห้องสุขา, ชุมน้ำสะพานลอยยาว 13 ม., อาคารทดแทนอาคารพัสดุ และติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาด 50 kw. ระยะเวลาดำเนินงาน 210 วัน ตั้งแต่วันที่ 16 ม.ค. 46 ถึง 16 ส.ค. 46

โครงการก่อสร้างโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

กองพลทหารช่างได้ให้การสนับสนุนมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในการดำเนินงานโครงการก่อสร้างโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ซึ่งประกอบด้วยอาคารเรียนกึ่งถาวร 1 หลัง อาคารหอประชุมพร้อมโรงอาหาร 1 หลัง โรงครัววิทยาลัย 1 หลัง และห้องน้ำคอนกรีตเสริมเหล็กความจุ 18 ลบ.ม. 1 แห่ง ระยะเวลาดำเนินงาน 240 วัน

งานปรับปรุงซ่อมแซมและก่อสร้างอาคาร ที่ทำการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ได้มีหนังสือขอรับการสนับสนุนจากกองทัพบก ในการดำเนินงานปรับปรุงซ่อมแซมและก่อสร้างอาคารสำนักงาน บริเวณสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ถนนราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ เพื่อใช้เป็นสถานที่ทำการกระทรวงฯ ชั่วคราว โดยกองพลทหารช่างได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารใหม่ และซ่อมแซมอาคารเดิม แต่เนื่องจากโครงการนี้จำกัดด้วยระยะเวลา ดังนั้นกองพลทหารช่างจึงก่อสร้างอาคารใหม่ด้วยโครงการเหล็กทั้งหมด สำหรับการซ่อมแซมอาคารเก่าซึ่งคานและพื้นคอนกรีตเสริมเหล็กของอาคารชำรุดหมดสภาพ ทำให้ต้องรื้อคานและพื้นเดิม แล้วสร้างคานเหล็กทดแทน โดยการเชื่อมยึดคานเหล็กเข้ากับ โครงการคอนกรีตเสริมเหล็กเดิมของอาคารได้ใช้ Chemical bolt การดำเนินการครั้งนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 120 วัน

งานก่อสร้างอาคารที่พักราชองครักษ์และข้าราชการชั้นสัญญาบัตร กรมราชองครักษ์

กองพลทหารช่างได้จัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์สนับสนุนให้กับกรมราชองครักษ์ ในการดำเนินงานก่อสร้างอาคารที่พักราชองครักษ์ ในการดำเนินงานก่อสร้างอาคารที่พักราชองครักษ์และข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ซึ่งเป็นอาคารสูง 7 ชั้น ของกรมราชองครักษ์ โดยใช้ระยะเวลาดำเนินงาน รวมทั้งสิ้น 360 วัน

งานก่อสร้างโรงยิมเนเซียมขนาด 2,500 ที่นั่ง จังหวัดสุโขทัย

ฯพณฯ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กรุณาเห็นชอบให้ กองทัพบก โดยกองพลทหารช่าง เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างอาคารสนามกีฬา (โรงพลศึกษา) ขนาด 2,500 ที่นั่ง จังหวัดสุโขทัย เพื่อรองรับการจัดการแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 20 (พ.ศ.2547) ในวงเงินงบประมาณ 70,000,000.- บาท ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 270 วัน

งานก่อสร้างโรงยิมเนเซียม 4,000 ที่นั่ง จังหวัดราชบุรี งานกีฬาแห่งชาติปี 2547

กองพลทหารช่างได้ให้การสนับสนุนแก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ในการดำเนินงานก่อสร้างโรงยิมเนเซียมปรับอากาศขนาด 4,000 ที่นั่ง สำหรับการเป็นเจ้าภาพจัดการ

แข่งขันกีฬาแห่งชาติ ของจังหวัดราชบุรี โดยได้เริ่มดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 1 ธ.ค. 46 และแล้วเสร็จสมบูรณ์เมื่อ 25 พ.ย. 47 รวมระยะเวลาดำเนินการ 360 วัน

โครงการขุดลอกคลองบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

กองพลทหารช่างได้ให้การสนับสนุนแก่จังหวัดราชบุรีในการดำเนินการโครงการขุดลอกคลองบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จำนวน 6 คลอง ได้แก่ คลองต้นเข้มน, คลองต้นตาล, คลองลัดราชบุรี, คลองลัดตาหลวง, คลองโรงหมู และคลองสะเคา รวมความยาวทั้งสิ้น 6,310 ม. คิดเป็นปริมาณดินขุดรวม 22,900 ลบ.ม. ใช้เวลาดำเนินการทั้งสิ้น 60 วัน ตั้งแต่ 28 พ.ค. 47 ถึง 31 ก.ค. 47

โครงการตามแนวพระราชดำริ

โครงการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ อ.ชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี

เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ก่อสร้างขึ้นตามแนวพระราชดำริ เพื่อแก้ปัญหาาระบบชลประทานและลดปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำป่าสัก และกรุงเทพมหานคร โดยกองพลทหารช่างได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการโดยการจัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์เข้าร่วมดำเนินการก่อสร้างในห้วงปี 2538 ถึงปี 2542

โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ อําเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

กองพลทหารช่าง (โดยกรมทหารช่างที่ 11) ได้สนับสนุนกำลังพล และยุทโธปกรณ์ให้กับกรมชลประทานในการดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ประจันต์ ตามแนวทางพระราชดำริ เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาภัยแล้ง และแก้ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

โครงการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเทศบาลตำบลหัวหิน และวังไกลกังวล อําเภ หัวหิน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กองพลทหารช่าง (โดยกรมทหารช่างที่ 11) ได้ดำเนินการโครงการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเขตเทศบาลเมืองหัวหินและวังไกลกังวล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการดำเนินการครั้งนี้เป็นการทำงานร่วมกับสำนักพระราชวัง การรถไฟแห่งประเทศไทย กรมชลประทาน กรมทางหลวง และเทศบาลเมืองหัวหิน โดยกองพลทหารช่างเป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการขุดลอกคลองระบายน้ำ วางท่อระบายน้ำ เพื่อเป็นเส้นทางในการระบายน้ำออกในฤดูฝน รวมทั้งก่อสร้างอาคารประกอบและซ่อมปรับปรุงสาธารณูปโภค โดยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ 6 ก.พ. 49 วันเสร็จสิ้นโครงการ 21 พ.ค. 49 รวม 105 วัน

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กองพลทหารช่าง (โดยกรมทหารช่างที่ 11) เป็นหน่วยซึ่งได้เข้าไปดำเนินการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ในห้วงปี พ.ศ. 2544 - 2546 โดยดำเนินการขุดลอกลำน้ำมีความยาวรวม 105 กม. คิดเป็นปริมาตรดินรวม 2,000,000 ลบ.ม. ปัจจุบัน โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถช่วยเหลือประชาชนในการจัดหาน้ำจืด และป้องกันน้ำเค็มรุกล้ำ รวมถึงสามารถกักเก็บน้ำจืดไว้ในลำน้ำเพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ บริเวณลุ่มน้ำปากพนัง ได้ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร และการอุปโภคบริโภค อีกทั้งยังช่วยป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝนได้อีกด้วย

โครงการก่อสร้างโรงงานสกัดน้ำมันพืชและผลิตไบโอดีเซลครบวงจร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชดำริในเรื่องการนำปาล์ม น้ำมันไปใช้ในการแปรรูปเป็นน้ำมัน "ไบโอดีเซล" และมีพระราชประสงค์ให้ก่อสร้างโรงงานสกัดน้ำมันไบโอดีเซล และสถานีจ่ายน้ำมันในพื้นที่โครงการชัยพัฒนา - แม่ฟ้าหลวง อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ กองพลทหารช่าง (โดยกองพันทหารช่างที่ 602) เป็นหน่วยดำเนินการก่อสร้าง และเริ่มสำรวจเมื่อ 18 ม.ค.49 และเริ่มดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่วันที่ 16 ก.ย. 49 เสร็จสิ้นโครงการ 16 มิ.ย. 49 รวมระยะเวลาดำเนินการ 120 วัน

โครงการปรับปรุงพื้นที่ภายในบริเวณพระที่นั่งอัมพรสถาน

กองพลทหารช่างได้รับมอบหมายให้เข้าไปดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ ภายในบริเวณพระที่นั่งอัมพรสถาน ซึ่งทางกองพลทหารช่าง (โดยกองพลทหารช่างที่ 111) ได้จัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์เข้าร่วมดำเนินการ

งานบรรเทาสาธารณภัย

เหตุการณ์ไฟไหม้ชุมชนคลองเตย

กองพลทหารช่าง ได้เข้าปรับปรุงพื้นที่บริเวณชุมชนคลองเตย หลังจากที่ประสบอัคคีภัย ซึ่งทำให้ประชาชนต้องไร้ที่อยู่อาศัยจำนวนกว่า 5,000 ครัวเรือน การดำเนินการในครั้งนี้ กองพลทหารช่างใช้ระยะเวลา 3 เดือน สามารถสร้างที่พักอาศัยชั่วคราวให้กับประชาชนที่ประสบความเดือดร้อน

มหันตภัยคลื่นยักษ์สึนามิ

กองพลทหารช่างในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพบก ได้ร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ (ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 47 - 30 ก.พ. 47) ซึ่งการดำเนินงานประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1. การช่วยเหลือผู้ประสบภัย 2. การค้นหารวบรวมผู้เสียชีวิต 3. การฟื้นฟูพื้นที่

เหตุการณ์ไฟไหม้โรงงานผลิตตุ๊กตาเคเตอร์ จังหวัดนครปฐม

กรมการทหารช่างได้รับการประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ ดังนั้น กรมการทหารช่างโดยกองพลทหารช่าง ได้จัดชุดบรรเทาสาธารณภัยเข้าช่วยดำเนินการดับเพลิง พร้อมกับจัดกำลังพล และเครื่องมือช่างเข้าเก็บกวาดพื้นที่ภายหลังจากเพลิงสงบแล้ว

ช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้ง

กองพลทหารช่างได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้ง โดยใช้ชุดประปาสนามของหน่วยในการผลิตน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคและบริโภค ซึ่งในการดำเนินการเช่นนี้มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยทหารและประชาชน

ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย

กองพลทหารช่างได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยมาโดยตลอด โดยอาศัยยุทธวิธีของหน่วย อาทิเช่น เรือยาง สะพาน ชุดประปาสนาม ในการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ประชาชนในที่ที่น้ำท่วมที่ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ และการเปิดเส้นทางที่ชำรุด ให้สามารถใช้งานได้เป็นการชั่วคราว จนกว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบตามปกติจะสามารถดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุงเส้นทางให้กลับสู่สภาพเดิม

ภารกิจต่างประเทศ

ภารกิจช่วยเหลือฟื้นฟูบูรณะประเทศกัมพูชา

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกองค์การสหประชาชาติ และเป็นเพื่อนบ้านใกล้ชิดกับประเทศกัมพูชา ได้เล็งเห็นความจำเป็นทั้งในด้านมนุษยธรรม และความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศทั้งสอง จึงได้ให้ความช่วยเหลือประเทศกัมพูชา โดยส่งกำลังทหารช่างเฉพาะกิจซึ่งจัดการกองพลทหารช่างเป็นหลักเข้าช่วยฟื้นฟูบูรณะประเทศ จำนวน 1 กองพัน คือ กองพันทหารช่างเฉพาะกิจที่ 1 (ปฏิบัติภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลไทย)

ภารกิจบูรณะฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถาน

ภารกิจนี้เป็นภารกิจร่วมผสมระหว่างกองทัพไทยและกองทัพสหรัฐอเมริกา และกองทัพจากประเทศอื่นอีก 23 ประเทศ ภายใต้แผนปฏิบัติการ Operation Enduring Freedom กองพลทหารช่างได้ส่งกำลังพลและยุทโธปกรณ์เข้าปฏิบัติการกิจ ณ สนามบินบาแกรม ภายใต้ความกดดันจากภัยคุกคามจากกลุ่มผู้ก่อการร้าย และสภาพอากาศที่หนาวเย็น กองร้อยทหารช่างเฉพาะกิจ 975 ไทย/อัฟกานิสถาน ได้ดำเนินการสร้างลานจอดเฮลิคอปเตอร์ และซ่อมแซมสนามบินบาแกรม ซึ่งชำรุดเนื่องมาจากการสู้รบมาเป็นระยะเวลานาน โดยในการเคลื่อนย้ายยุทโธปกรณ์เข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติในครั้ง นี้ ได้รับการสนับสนุนจากกองกำลังป้องกันตนเอง ประเทศญี่ปุ่น (โดยเรือซิมิกิตะ) การปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพในประเทศอัฟกานิสถานเริ่มตั้งแต่ 16 ก.พ.46 -30 ก.ย. 46 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 180 วัน

ภารกิจเพื่อมนุษยธรรมในประเทศอิรัก

กองพลทหารช่าง ได้จัดกำลังพลเข้าร่วมปฏิบัติการกิจเพื่อมนุษยธรรมในประเทศอิรัก โดยการปฏิบัติในครั้งนี้เป็น การปฏิบัติภายใต้แผน Operation Iraqi Freedom ซึ่งเป็นการปฏิบัติการร่วมกับชาติพันธมิตรต่อเนื่องจากภารกิจในประเทศอัฟกานิสถาน ซึ่งยุทโธปกรณ์ส่วนหนึ่งได้รับการปรับโอนมาจาก กองร้อยทหารช่างเฉพาะกิจที่ 975 ไทย/อัฟกานิสถาน ในการปฏิบัติการกิจในครั้ง นี้ กองพลทหารช่าง ได้จัดกำลังพลรวมทั้งสิ้น 2 ผลัด ซึ่ง ผลัดที่ 1 ตั้งแต่ 28 ก.ย.46 ถึง 29 มี.ค.47 และผลัดที่ 2 ตั้งแต่ 19 มี.ค. 47 ถึง 20 ก.ย. 47 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 360 วัน

ภารกิจรักษาสันติภาพในประเทศบรูไน

กองพลทหารช่าง ได้จัดกำลังพล และยุทโธปกรณ์เข้าร่วมปฏิบัติการกิจรักษาสันติภาพร่วมกับสหประชาชาติ ในประเทศบรูไน (ONUB) ในการปฏิบัติการกิจในครั้ง นี้ กองพลทหารช่าง ได้จัดกำลังพลเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ กองร้อยทหารช่างผสม ไทย/บรูไน จำนวน 3 ผลัด เริ่มตั้งแต่ 1 มี.ย. 48 และผลัดที่ 3 จะเสร็จสิ้นภารกิจ และเดินทางกลับประเทศไทยในวันที่ 30 พ.ย. 49 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 540 วัน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	จำสิบเอก ชินัมพร ค่ายหนองสง
วัน เดือน ปีเกิด	4 มกราคม 2512
สถานที่เกิด	อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ.2548
สถานที่ทำงาน	กองพันทหารช่างที่ 602 ค่ายบูรฉัตร อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
ตำแหน่ง	ช่วยราชการ สำนักงานการท่องเที่ยว กรมการทหารช่าง ค่ายบูรฉัตร อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี